

Ч. 6 (149) Р. XXXIII

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD - bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANTGARDE - bimestriel

Revue de jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
jeunesse ukrainienne en exil

АВАНГАРД Ч.6 (149) ЛИСТОПАД-ГРУДЕНЬ 1979

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

«AVANTGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 Bruxelles
tel: 734. 04. 82

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА

Вел. Британія:

KU SUM

«Tarasivka»

Old Cliff House

Weston-on-Trent, Derby's

Австралія

Mr. J. Kutnyj

7 Dale street

Maribyrnong 3032, Vic.

Аргентина

W. Zastavnyj

Soler 5039

Buenos-Aires

Редагує колегія при співпраці Валентина Мороза.

Головний Редактор — Роман Зварич.

Члени: О.Рожка, Б.Потапенко, А.Лозинський, А.Прядка, І.Зварич

Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський

Редакційне листування й матеріали

надсилати на адресу Редакції:

«AVANTGARDE» 136 2nd Ave, New York NY, USA 10003

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1980 РІК

КРАЇНИ

ОДНЕ ЧИСЛО:

РІЧНО:

			в передплаті		в післяплаті	
			до 31.3.80			
ЗСА	дол.	3.00	14.00	дол.	15.50	
КАНАДА	дол.	3.00	15.00	дол.	16.50	
ВЕЛ. БРИТАНІЯ	ф.ст.	1.20	5.50	ф.ст.	6.00	
АВСТРАЛІЯ	австр. дол.	2.50	12.50	дол.	14.00	
БЕЛЬГІЯ	бфр.	80.00	400.00	бфр.	450.00	
ФРАНЦІЯ	ффр.	12.00	55.00	ффр.	60.00	
НІМЕЧЧИНА	н.м.	6.00	28.00	н.м.	30.00	
АВСТРІЯ	ш.л.	35.00	175.00	ш.л.	200.00	
АРГЕНТИНА	пезо	1200	5500.00	пезо	6000.00	
БРАЗИЛІЯ	круз.	20.00	100.00	круз.	110.00	

НА СТОРОЖІ...

Вже минуло понад 30 літ від коли Спілка Української Молоді була створена на чужині. Тоді, започаткувався новий етап в історії української національної спільноти в діаспорі. Ідеї, на яких наша Спілка була збудована, вже проникли всі генераційні прошарки українського національного загалу, доказом чого є загальний організаційний зріст СУМ протягом останніх трьох десяти-літ. Три декади це був вирішний іспит зрілості української молоді, це був період випробування, в якому гостро були загрожені ідейно-духовні та морально-етичні первні Української Нації, коли нищівні щелепи асиміляції грозили на завжди скалічити неповторні, духово-творчі та ідентичні лони українського народу. А тепер ніні, можемо зовсім совісно сказати, що ці три декади — це доказ нашої перемоги, нашої величч, бо Українська Нація, її молодий авангард, не піддався, і це до великої міри заслуга нашої Спілки. Наша Спілка велика й непере-можна, бо зуміла виростити молодих спадкоємців тих самих ідей за які віддали своє життя героїчні борці-лицарі Воюючої України, типу перших членів СВУ-СУМ в Україні в 20-их роках, могутніх воїнів-членів Організації Українських Націоналістів — ОУН та не-пощадних борців Української Повстанської Армії — УПА, Армії Безсмертних, і типу нескорених борців за незалежність сучасної Воюючої України. Наша Спілка могутня, бо вона фактичний доказ невмиручости й величч Великої Української Нації!

Валентин Мороз колись у його есею "Мойсей і Датан" ствердив наступну глибоку істину: "Нація може жити тільки тоді, коли знайдуться люди готові за Неї вмерти". В цьому великий парадокс життя — щоби дійсно жити, треба вміти вмерти, щето треба викарбувати собі на душі великий ідеал, промінюючи ціль, в імені якої можна гідно віддати життя. Щоби нація жила, вони потребує своїх борців, незламних воїнів Ідеї і Чину, хоронителів її питоменної духовости, які будуть, ціною власного життя, захищати її. Такий героїчний ідеал життя, в противагу до гедоністичного, матеріялістичного, та суто-егоїстичного ідеалу, подала Україні Організація Українських Націоналістів — ОУН, 50 ліття якої ми святкуємо цього року. Сучасна Воюючо-Нескорена Україна — це сама квінтсенція такої героїчної концепції життя. Наша Спілка, впродовж свого існування на чужині, конче намагалася викарбувати на душах її членства цю саму героїку життя, культ героїчного ідеалізму в противагу до прагматичного демолібералізму вже декадентного Заходу.

Ніхто з нас не може бути певним, чи наша молодь готова вмирати для України. Вона ще не мусіла здавати такий вирішальний іс-

пит життя. Однак, ми можемо бути твердо певні одного: що наша молодь, зорганізована в рядах СУМ, розпачливо, майже фанатично хоче жити для України(!), хоче повністю наповнити свої чисті, часом наївні, ще не вишліфовані душі українською живучістю, українською динамічністю, і це завдяки довгої, часто невдячної, послідовної праці її виховників та провідників.

Спілка Української Молоді вже закарбувала свою динамічну живучість та високу ідейність в найновішій історії українського народу, хочби тільки тому, що в лавах нашої Спілки виховалися численні ряди української молоді, для якої доля її Батьківщини не була і не є байдужою. Ми вже набрали багато досвіду в нашій наполегливій та жертвенній праці з молоддю. Наша виховна програма спрямована до вирощування чим-більше борців-державників, на тлі прикладної нескоренності Воюючої України. В ретроспекті подій, що формували та впливали на розвиток Спілки, слід тепер наново переглянути й наświetлити увесь діяпазон завдань, які ще лежать перед нами до здійснення, з наміром, головню, віджити ті високі ідеали, що лягли в основі національно-визвольної боротьби поневоленого, вже століттями закріпаченого українського народу.

Поставимо собі питання — що це значить бути “сумівцем”, чи “сумівкою”? До якої міри ми виконуємо наші завдання супроти самої ж Спілки, чи супроти нашої вітчизни — України? Чи й навіть, чим ці обов’язки зарисовуються під сучасну пору? На перший погляд відповіді на ці питання здаються досить прості, однак, коли ближче приглянемося до них, тоді стане нам ясно, що вони доторкають самі істотні первні не тільки нашої приналежності до СУМ, але взагалі до Української Нації. Це вже питання сумління кожного з нас. Очевидно, декому буде легше махнути рукою на ці морального порядку питання. Але, дійсно совісному й гідному члену СУМ буде неймовірно важко стати таким продажним, апатичним моральним кастратом, що без жодних моральних докорів потрапить навіть махнути рукою на рідну матір, коли б вона знайшлася в потребі, бо його совість напів мертва. Для сумівця, така пихата байдужість строго недопустима. Наш Виховний ідеал СУМ спрямований до того, щоби витворити свідому високу чуйність національного сумління. Наша Спілка — це сумління української молоді.

Українська молодь, зорганізована в рядах СУМ, розкинена по всіх сторонах світу в її не рідних країнах. Чуже середовище грозить навіки скалічити духову субстанцію нашої молоді та роздавити її національну ідентичність. Асиміляційні процеси — це немов невидимі щелепи смерті для українського національного контингенту в діаспорі. В такій загрозливій ситуації, молода українська людина зможе остатися відчужена від Рідного Краю, бо не має з ним безпосереднього контакту. Нашим обов’язком, обов’язком цілої нашої Спіл-

ки, є створити для молодії української людини принайменше духовий зв'язок з Воюючою Україною. В СУМ молодь мусить віднайти живущий ланцюг з духово-творчими ланками української нації. Для цього, нам необхідно виростити духову вищість в житті шляхом плекання суто-національної стихії, плекання власних традиційних надбань питомених українській національній культурі, і плекання високо-етичних і моральних чеснот та прикмет героїчного християнського ідеалу.

Отже, бути сумівцем значить бути непокірним сторожем цієї національної стихії в житті нашої молоді; це значить наполегливо хоронити морально-принципову чистоту національно-визвольних позицій Воюючої України, перед брутальним наступом ворожих, авантюрних, духово-розкладових диверсій. Не легка це місія, що наложена на кожного з нас. Однак, одинока альтернатива до цього — це вічне рабство, а навіть неповторна і абсолютна національно-духовна загибель. Отже, вибору немає, бо тільки божевільний вибирає для себе смерть.

Бути сумівцем — значить бути борцем. Очевидно, ще не надійшла пора, коли будемо боротися кулями й багнетами. Йдеться про те, що наша боротьба головно ведеться в духовій площині, бо наш споконвічний ворог — большевицька Москва, за всяку ціну та всім зусиллям намагається знищити первісне духове єство Української Нації. Своїм пляновим терором вона хоче позбавити український фізичний склад всіх стихійних національних прикмет, витворити з них "новітніх яничар" чи "совєтський народ", що є тотожне тільки "анонімному молохові". (дост. Я. Стецько). Сам факт, що Воююча Україна спромоглася втриматися проти такого навантаженого шовіністичного людино-ненависного та народовбивчого арсеналу Московщини свідчить про те, що наша сила, сила націоналістичного революційно-визвольного руху хоч принайменше дорівнюється сили цього варварського арсеналу. Наша сила в нашій принциповій, духовій та ідейно-моральній безкомпромісовості супроти всього, що походить, або й навіть лише поверхово зв'язане з большевицькою Московщиною. А гарантія нашої перемоги над цим арсеналом лежить в тому, оскільки нам вдасться втримати цю принципсву революційну безкомпромісовість на довшу мету і не піддатися розкладовим течіям заінспірованих пропагандивною машинерією большевизму..

Наша зброя — це куля-Ідея, це рушниця духа, чистих сердець і твердих хребтів. Наш революційний арсенал — це багнети найвищих героїчних моральних чеснот справедливості й звичайної людської гідності. Це є справа свідомості, цебто, оскільки нам вдасться викарбувати на діючі історичні процеси, на динаміку людського тяготіння, наше власне "Хочу" з великої літери, замість по-рабському

остатися об'єктом чужих і ворожих маневрів та маніпуляцій. Навчімося думати не периферіальними, ефемерними категоріями, але власно-підметними, державницькими. Викуймо дужість духа, "аристократизм духа" словами Валентина Мороза, щобто таку умову свідомість, що не зможе прийняти світу, без Самостійної України. Світ без України — це анафема!

Ідейна потужність та цілковита, майже шалена відданість справі пізніше поможуть дійсний збройний арсенал вдесятеро-більше. Ефектовність та вибухова сила кожної зброї, в тому числі і ідейної, залежить від рішучості, завзятості, наступальності, здетермінованості, та непощадності тих, що тією зброєю мали б володіти.

Ми все голосимо, що по нашій стороні Правда, немов сама ця Правда принесе нам визволення. Визволення ніколи не прийде "автоматично", мовляв, в наслідку якихось там "органічних процесів". Скільки ця Правда може вартувати, якщо кожен з нас неготовий в її ім'я віддати життя. Лише тоді, коли докажемо, що носії цієї Правди є непереможними і готові ціною життя захищати її, лише тоді ця Правда стане непереможною. В такому випадку, членство нашої Спільки, наш людський калібр, мусить перетворитися в живущий динаміт, що буде відповідати висоті та запальності її ідейно-духовного скарбу. Плекаймо в собі дужість духа та героїчний ідеалізм.

Позбудьмося в наших умах всяких крайних можливостей капітуляції. Плекаймо протилежний лозунг, а це лозунг моральної та принципової безкомпромісовості в боротьбі і гнівної непощадності відносно ворога. Тут лежить наша міць. Запорука нашої остаточної перемоги лежить в нас самих. І великою помилкою було б шукати за цією силою в когось іншого. Потужність завжди творили ті, які вміли носити потужність в собі самих! **БУДУЙМО УКРАЇНСЬКУ СИЛУ !!!**

Сила — це звичайно кам'яна вага. Чи знайдуться люди з твердими хребтами, з дужим духом і гарячими серцями, що будуть вміти гордо, по-героїчному носити цю кам'яну вагу потужності Української Нації? Ця сила, ця нескорена міць Воюючої України може лише знайти своє місце, свої уявлені рами, в героїчній особистості, в героїці життя, бо силу не можуть носити безсильні характером люди, що капітулюють перед всякою загрозою. Сила тільки розуміє мову наступальності, твердості, безкомпромісової принциповості, та ідеалістичного героїзму. В такому змислі **БУТИ СУМІВЦЕМ — ЗНАЧИТЬ БУТИ ГЕРОЄМ !!!**

На лєтoвищi в Лoндoнi мoлoдi вiтaє пoдpyжнiя С. i Н. Кaрaвaнськиx

ВІТАЄМО МІЖ НАМИ НА ВОЛІ СВЯТОСЛАВА КАРАВАНСЬКОГО І НІНУ СТРОКАТУ

30-гo лiстoпaдa 1979 рoкy пiсля 30-лiтньoгo пoнeвiр'яння пo мoскoвськиx в'язницях виїхaв нa Вoлю рaзoм зi свoєю дpyжинoю Нiнoю Стрoкaтoю — Св'ятoслaв Кaрaвaнський, пoeт, пeрeклaдaч, фiлoлoг i жyрнaлiст зa фaхoм.

Рeдaкцiя Aвaнгaрдy вiтaє нa Вoлi oбидвoх Бopцiв зa Вoлю Укpaїни i нaдiєтьcя, щo тaк як y мoскoвськo-бoльшeвицькiй iмпeрiї тaк i тyт Св'ятoслaв тa Нiнa стaнyть з нaми плeчe в плeчe в нeпoщaднiй бopьбi прoти вopoжoгo нaїзникa, який нaм oтpyїв сoнцe, xмapи, нeбo i cпoтвopює нaшy Бaтькiвщинy в нeчyвaний cпociб нa нoвy дeфoрмaцiю "coвeтськy кpaїнy", a yкpaїнцiв y бeздyшнy cиcтeмy гвинтикiв i рaбiв "coвeтський нaрoд".

Виїзд нa Вoлю Нiни тa Св'ятoслaвa Кaрaвaнськoгo дoвoдить нaм yсiм щo Мoсквa чиcлитьcя тiльки з cилoю. Тoмy вiтaючи нa Вoлi циx Бopцiв, якi мaють зa coбoю дocвiд бopьби з oкyпaнтoм нe пpимeншyймo нaшoї yвaги i нacтopoжeнocти дo пpoблeм нaшoї Бaтькiвщини, aлe пpилoжiмo вci нaшi cтaрaння щoб нaшe зopгaнiзoвaнe гpoмaдськe й пoлiтичнe житт'я a гoлoвнo вiдтинок cумiвськoї мoлoдi cтoяв y aвaнгaрдi рeвoлюцiйнo-визвoльнoї бopьби зa нaцiонaльнi тa лyдськi пpaвa Укpaїни!

СВЯТОЧНІ ВІТАННЯ І ПОБАЖАННЯ ЦУ СУМ

Дорогі Подруги і Друзі!

Минувший рік приніс нам перші посмаки нашої зорганізованої сили, як і перші успішні результати в боротьбі проти ворожого наступу на духовість нашої Нації, бо звільнені з советсько-московських в'язниць Борці за Волю України стали з нами, плече в плече в авангарді боротьби за Волю України та за повний розвал російської кривавої тюрми народів!

З нагоди Світлого Празника Різдва Христового і грядучого Нового 1980-року Центральна Управа Спіки Української Молоді вітає Ієрархії Українських Церков, Проводи суспільно-громадсько-політичних Організацій, зокрема Провід ОУН і її Голову Ярослава Стецька які стоять на самостійницьких позиціях і працюють для визволення України. Із чуттям вітаємо наш поневолений український нарід та українську молодь, що в тяжких обставинах предовжує затяжну боротьбу з ворогом. ЦУ СУМ вітає всіх членів ЦУ, Крайові Управи, Осередкові Управи, Булави Юнацтва, Стяги Дружинників та Сеньйорів все членство СУМ, її прихильників та симпатиків радісним різдвяним привітом:

ХРИСТОС РОДИВСЯ! СЛАВІМО ЙОГО!

Нехай новонароджена Правда осінить нас усіх світлом своєї мудрости і ласки, щоб ми могли зглибити її вагомість, щоб в силі та здорові ми могли її мужньо нести в боротьбі в обороні своєї рідної духовости проти російського загарбника-тирана, як також і в боротьбі за збереження нашого національного обличчя і субстанції тут на чужині. Нехай новонароджене Дитя стане для нас джерелом витривалости і послідовности у важкій щоденній праці у здійсненні нашої заповітної мети — Української Самостійної Соборної Держави! Нехай Божа благодать допоможе нам зглибити значення волі, якою ми втішаємося і змусить нас оцінити вповні радість Христового Різдва не заколючими дротами — а на Волі, у нашій вимряній Батьківщині-Україні!

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

За ЦУ СУМ:

**Евген Гановський/-/
Голова**

**О. Рожня /-/
Генеральний Секрет.**

В 50-ЛІТТЯ ОУН

*(Слово виголошене на Святковій Академії 30.9.79
в Льєжі, Бельгія)*

Ми зібралися тут, щоб гідно відзначити 50-ліття ОУН — Організації Українських Націоналістів, що була створена на Віденському Конгресі 28.1. до 3.2. 1929 року. Історія ОУН, зокрема в її початковій стадії, є написана різними авторами і кожний має доступ, щоб її пізнати і засвоїти собі важливіші моменти, імена провідних осіб та визначити її місце в боротьбі за українську державність.

Організація Українських Націоналістів — ОУН постала з konieczности об'єднати численні групи націоналістично думуючої молоді, що творилися по різних скупченнях України. Безпосередньою причиною зацікавлення молоді боротьбою за Українську Державу був факт поневолення України різними займанцями, які кожний на свій спосіб старався придушувати все що українське і насаджувати свою мову, культуру та не допускати до розвитку української науки, мови, культури, а навпаки все винародовлювати.

Після програної визвольної боротьби 1917-1920 рр. серед загально-го пригноблення і хвилевої безнадії, прийшло до створення Української Військової Організації з-поміж старшин і вояків українських Армій, що так жертвовно і по героїськи протиставились ворожій навалі та "встоятись не було сили". На чолі тієї тайної організації став недавній комендант корпусу Січових Стрільців полк. Євген Коновалець, вибраний на той пост стрілецькою Радою в 1920 році в Празі, Чехословаччина. Євген Коновалець розвинув широку акцію, як внутрі-організаційну так і на зовні. Найважливішою справою для нього було охопити військовою організацією усі землі окупованої України Польщею, Румунією, Чехословаччиною і Росією. Та найбільше дія УВО проявилася на землях Західної України, окупованої Польщею, звідки рекрутувалося найбільше її членів. Дія УВО полягала на переведенні бойкоту виборів до польського парламенту, бойкоту набору до польського війська, а також збройних виступів у різних рейдах, саботажних та бойових акцій, які не давали спокою окупантам, а серед народу створювали моральний підйом та відроджували надію в остаточне визволення.

На зовні, ці бойові акції мали завдання свідчити перед світом про незакінченість боротьби, зокрема в час, коли Західна Україна була предметом дипломатичних торгів серед західних аліантів, де поляки мали багато прихильників і намагалися доказувати, що населення зайнятих теренів бажає бути під Польщею.

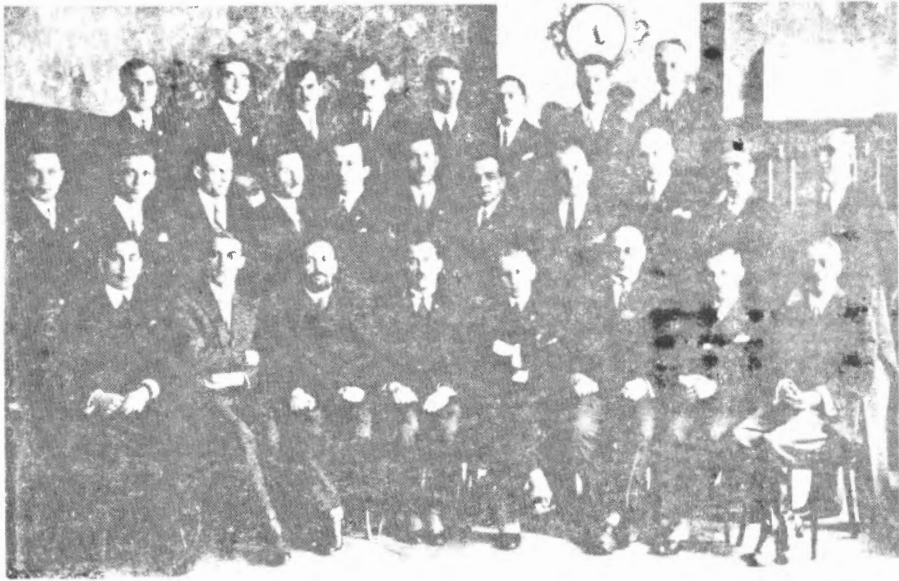
Непорозуміння, яке існувало між колами двох урядів — Директорії УНР, що відписала Галичину, Волинь і Холмщину Польщі, та уряду ЗУНР з президентом Петрушевичем, що не могли погодитися з тим фактом, а до того деяка частина інтелігенції, що вбачала рятуюнок в Советській Україні, довели до того, що в УВО постала була криза, поскільки військовики її члени належали до різних формацій і тим самим могли мати різні політичні погляди. Був час, коли полк. Є. Коновалець змушений був покинути на деякий час нерівництво УВО. Ця обставина, а також наростаючі націоналістичні настрої серед української студіюючої молоді під впливом писань відомого ідеолога д-ра Дмитра Донцова, довели до konieczности створення іншого типу організації в якій наголос був поставлений на ідеологію і політичну формацію, що й довело до скликання Першого Конгресу Українських Націоналістів в 1929 р.

На Конгресі у Відні взяли участь 30 представників від українських націоналістичних організацій за походженням з різних частин України, а 4 з них прибули прямо з Краю. Головою проводу ОУН вибрано полк. Є. Коновальця, а Постанови Конгресу стали напрямними дії на десятиліття. УВО перетворено на бойовий відділ ОУН. З того часу розпочалася нова епоха боротьби української Нації, струмом якої стала українська молодь усіх верств українського народу.

Маючи тепер до діла з ширшою, а при тому відмолодженою та ідеологічно більш однородною динамічною силою, полк. Є. Коновалець зосередив свою діяльність на вдержанні зв'язів та творенні станиць ОУН поза межами українських земель. Такі станиці постали в Празі, Відні, Берліні, Римі, Лондоні, Данцігу і в Ковні /Литва/. Були створені також станиці за океаном в ЗСА, Канаді й на Далекому Сході, в Манджурії, де була українська еміграція. В Англії, Італії, Німеччині і Японії діяли також політичні представництва ОУН для контактів з політичними діячами тих країн. Політично Є. Коновалець не хотів в'язатися тісніше з одним, чи другим блоком держав, а був вірний засаді власних сил. Вийнятком була Литва, з якою утримувано більш тісні контакти, поскільки Литва не загрожувала Україні, а була заінтересована в протипольській і протисоветській боротьбі.

Поскілки засада власних сил вимагала найбільшого зосередження на розбудові ОУН на всіх українських землях, Євген Коновалець, залишив на Осередніх і Східніх землях України своїх старшин з якими довгий час вдержував зв'язки, аж поки більшість з них не арештовано і знищено. Після ліквідації СВУ-СУМ в 1930 р. ті зв'язки були ще більш утруднені, але про існування УВО-ОУН свідчать арешти в Києві, Одесі, і Харкові в 1933 р., коли то зліквідовано також отамана СС О. Букшованого і багато інших.

Організація ОУН на Західніх Українських землях була переведена в доволі інтенсивний спосіб і мережа ОУН покрила всі етнографічні землі під Польщею, Румунією і Чехословаччиною. Найсильнішою була ОУН під Польщею, коли її керму передано Степанові Бандері. В тому часі / 1933-их р. і після присуду до смертної кари Василя Біласа і Дмитра Данилишина,

1-ий ряд зліва: Ю. Вассиан, Д. Андрієвський, М. Капустянський, Є. Коновалець, М. Сціборський, Я. Моралевич, В. Мартинець, М. Вікул. 2-ий ряд зліва: І. Малько, О. Бойдунік, М. Загривний, Є. Зиблікевич, П. Кожевників, Д. Демчук, Л. Костарів, О. Бабій, Р. Ярій, М. Антоненко, З. Пеленський. 3-ій ряд зліва: Ю. Руденко, Я. Барановський, С. Охримович, С. Ленкавський, А. Федина, Я. Герасимович, Т. Пасічник-Тарновський, О. Згорлякевич.

які своєю героїською поставою піднесли національну свідомість української молоді до найвищої ступені, ряди ОУН подвоїлися, а революційний дух піднісся до небувалої натури. Степан Бандера започаткував своє нерівництво в ОУН рядом широко розгорнутих акцій, які мали на меті спинити польську колонізацію українських земель, польонізаційні плани в шкільництві та неспівмірну експлуатацію українського господарського життя. В той час горіли панські маєтки, що були призначені для польських колоністів, в школах велася інтенсивна акція за вдержання українських научних програм та проти польонізування української молоді, а експлуатацію господарського життя супроводжено бойкотом польських державних монополів, зокрема тютюну й алкоголю, проповідуючи ідеї "Відродження".

1933 рік був роком голодової смерті мільйонів українських селян під московською окупацією. ОУН під проводом Степана Бандери рішила за-протестувати в особливий спосіб, щоб світ заговорив про цей нечуваний в історії геноцид. Боевик ОУН Микола Лемик виконав атентат на советський консулат у Львові, вбиваючи одного висланника Москви, який зголосився на розмову замість консуля. Процес М. Лемика, який став перед польським судом, знайшов широкий розголос в Україні і в цілому світі.

Та найбільшим розголосом по всьому світу про боротьбу ОУН проти польського панування на українських землях був виконаний атентат на

польського міністра внутрішніх справ Б. П'єрацького, винного в польонізації шкільництва, колонізаційній політиці та в арештуваннях і переслідуваннях українських в'язнів по тюрмах та в концтаборі Береза Картузька, яку він створив для тих цілей, взоруючись на ССРСР і гітлерівській Німеччині.

Арештування більшості Крайового Проводу ОУН на чолі зі Степаном Бандерою в зв'язку з цим атентатом, як виявилось пізніше, було в висліді викрадення т.зв. архіву Сеніка, що з рамени закордонного Проводу ОУН відповідав за його зберігання в Празі. Таким чином був розкритий весь склад Крайового Проводу ОУН, хоч сам атентатник Григорій Мацейко був справно переведений закордон і міг виїжджати до Аргентини, де прожив до кінця 60-тих років.

Варшавський, а відтак Львівський процеси, в рр. 1935 і 1936, на яких підсудними були провідні члени ОУН з С. Бандерою на чолі, виявив героїську поставу самого Степана Бандери і більшості підсудних. Тому, що перебіг процесів міг бути оголошуваний в пресі, то вся українська спільнота в Краю і в світі довідалася про цілі і методи ОУН. Світові пресо-ві агенції надсилали своїх кореспондентів, щоб слідкувати за перебігом процесів і вся світова преса заговорила про боротьбу ОУН за незалежність України. Коли польський суд зробив закид С. Бандері, що він не цінить людського життя, бо висилає на смерть своїх членів, то С. Бандера відповів: "ОУН цінить життя своїх членів, дуже цінить, але наша ідея в нашому понятті є така велична, що коли йде про її здійснення, то не одиниці, не сотні, а мільйони жертв треба посвятити, щоб її таки зреалізувати". А підсудний Я. Стецько заявив окупантам: "Я визнаю, що українська держава існує, існує потенційно в серцях українського народу. Не існує реально, але існує морально і правно в наших душах. Сенсом мого життя було, є і буде: Україна вільна, Україна соборна, Україна без холопа і без пана. Я вірю в перемогу так сильно, що можу вмерти: із цього шляху мене не заверне ніщо — ні тортури, ані пекло тюрем, ані смерть"! Суд відібрав йому голос. Білий уміркована польська преса писала:

"Просто з мосту" — "хай українських націоналістів буде тільки жменька, проте напруження жертвовності, посвяти і героїзму тієї жменьки таке наявно велике, що його вистачає не лиш на те, щоб воскресити, а навіть створити націю"! Інший польський часопис "Бунт Млодих" писав: "таємнича ОУН є нині сильніша за всі українські легальні партії разом до купи взяті. Вона панує над молоддю, вона творить загальну опінію, вона працює зі страшним темпом, щоб втягнути маси в крутіж революції..."

Степан Бандера був засуджений на кару смерти, а інші друзі на довголітні ув'язнення. Цю кару смерти польський суд побоювся виконати з уваги на наслідки, які це могло мати серед українського населення і замінив цей присуд на досмертну тюрму. Тільки німецько-польська війна дозволила увільнитись з тюрми як С. Бандері, так і тисячам інших членів ОУН. Степан Бандера став однак символом боротьби України і зразком українського націоналіста, що мало незвичайно великий вплив на виховання молодого українського покоління в дусі героїзму, посвяти і бороть-

би згідно з першою точкою Декалогу ОУН: "Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за Неї".

Ця бойова, геройська постава і дух боротьби виявились при найближчій нагоді, коли розпалася чехословацька держава і на її місце прийшов німецький протекторат для Чехії, а словаки одержали свою державність. Закарпаття було призначене німцями для мадярського союзника, однак це повинно було пройти при допомозі плебісциту. Присутня там ОУН разом з патріотично наставленими провідними церковними і громадськими діячами вирішила проголосити самостійну Карпатську Україну. Імена організаторів збройної оборони Карпатської України поруч президенста о. А. Волошина і інших відважних діячів, це сл. п. полк. М. Колодзінський, Зенон Коссак, це також майбутній ген. хор. Тарас-Чупринка-Шухевич. І хоч не вдалося стримати мадярської навали, то організована Карпатська Січ на протязі місяця протиставилась модерно вивінуваній армії мадярської держави, довше, як Польща Німеччині, в вересні 1939 року.

Знищення ворожим підступом полк. Є. Коновальця 23.5.38 р. в Роттердамі захитало цілою ОУН, але не захитало духа боротьби і бойового гарту його членства. Навіть в умовах большевицької окупації, що прийшла у висліді розбору Польщі в 1939 р. Західна Україна залишилась bastіоном українського націоналізму і дії ОУН, не зважаючи на рафіновані методи дослідів і тортур стосованих у підвалах НКВД.

Керівний центр ОУН, очолений тепер наново Степаном Бандерою, що вимагав від ПУН, під проводом наслідника полк. Коновальця — полк. А. Мельника, реформ в ОУН та усунення винних за викрадення архівів та інших шкідливих для ОУН потягнень, не доставши задовільної відповіді, скликав надзвичайний Конгрес ОУН в Кракові, на якому Степана Бандеру вибрано Головою Проводу ОУН. Так дійшло до розколу раніше однієї ОУН. Крім персональних були також ще й концепційні розходження щодо дії ОУН на випадок війни німців з большевиками. С. Бандера заступав думку, що ОУН не може чекати на закінчення війни не маючи гарантій на самостійність України. Його думка була підтримана Надзвичайним Збором ОУН і постанови щодо підготовки Похідних Груп ОУН, а також проголошення відновлення Української Держави стали напрямними дії на найближчий час. Таким чином вже 22.6.41 р. в день вибуху німецько-совєтської війни біля 5000 членів ОУН, поділені на 3 головні Похідні Групи рушили зразу за фронтом до своїх місць призначення в найдальші закутини України з завданням нести ідеї націоналізму і державної самостійности. Вміжчасі військова референтура ОУН в пов'язанні з Вермахтом добилася створення вишкільних військових груп під назвою Дружини Українських Націоналістів які на початку вибуху війни перетворено в леґіон з двома назвами: "Соловейки" під командуванням сотн. Романа Шухевича і "Роллянд" під командою майора Є. Пібігушого.

В політичній площині, Степан Бандера, довів до скликання представників різних політичних угруповань на еміґрації, які створили Український Національний Комітет в Кракові під головуванням адвоката д-ра Володимира Горбового. До того Комітету ввійшли всі політичні середовища за вчинятком ОУН полк. Мельника. Цей Комітет одобрив концеп-

цію відновлення Української Держави, а переведення цього акту в життя доручено ОУН під керівництвом Степана Бандери. Так дійшло до акту Відновлення Державности 30 червня 1941 року, що його з доручення С. Бандери проголосив його заступник Ярослав Стецько на Національному зборі у Львові в присутності чільних представників українського громадського і політичного життя, які тоді були на місці у Львові, а митрополит А. Шептицький делегував на ці збори свого заступника архієпископа Йосифа Сліпого. Акт проголошено також на хвилях львівської радіостанції ім. Є. Коновальця, яку здобула боївка ОУН і зберегла її перед знищенням відступаючими більшовиками. Акт 30.6.41 поблагословили Митрополити Укр. Кат. і Православної Церков.

За сміливість поставити гітлерівську Німеччину перед доконаний факт проголошення відновлення Державности, довелося ОУН заплатити сотнями арештованих провідних членів, включно зі Степаном Бандерою, Ярославом Стецьком, Степаном Ленкавським і багатьма іншими. Але на всі домагання і погрози німців, творці Акту 30.6.41 його ніколи не відкликали, заповнюючи собою тюрми та концентрації.

Наслідки німецької реакції на акт 30.6.41 р. не дали на себе довго чекати. Провідні члени ОУН, що уникнули арештів, а особливо керівництво Легіону зайняли тверду поставу, мобілізуючи членство і народ до збройної боротьби з новими окупантами України. Так постала славна УПА, що під керівництвом свого Головного Командира ген. хор. Тараса Чупринки-Шухевича провадила збройну боротьбу спочатку проти німців і большевицької партизанки, а відтак проти поновного червоного окупанта. ОУН дала свої найкращі кадри, які створили хребет УПА і своєю мережею організували постачання УПА та забезпечили контакт з населенням. Нема сумніву, що створення УПА і боротьба проти німців у запіллі створила велику проблему для німців, завдаючи їм удару у спину саме в моменті, коли прийшло заломання на фронті під Сталінградом. В тій боротьбі з УПА німці понесли також немалі втрати в людях, включно з генералом СА Люце на Волині. Понесла також поразку большевицька партизанка у боротьбі з УПА і мусіла відтягнутися на північ. Підписання договору між СРСР Польщею і Чехословаччиною в 1947 році для приборкування УПА, свідчить про розміри і засяг дії УПА та пов'язання його з українським населенням. Такого героїзму і посвяти та сприту не виявила ніяка партизанська армія в другій світовій війні, про що свідчать десятки томів написаних книжок в Польщі, а також деякі книжки в СРСР.

Навіть ще два роки після смерті сл. п. ген. хор. Т. Чупринки-Шухевича, що загинув 5.3.1950 року в Білгородці під Львовом, збройна боротьба окремих відділів УПА продовжувалась. Відтак масові арешти в Україні за співпрацю з УПА-ОУН перенесли боротьбу ОУН-УПА на терени концтаборів, де досі ніхто й не думав про бунт, страйки й інші форми боротьби. 1953-1959 рр. — це роки дії ОУН-УПА в концтаборах. Воркута, Кінгірі з 500 розчавленими московськими танками українцями є свідцтвом цієї героїчної епопеї ОУН-УПА, яка позбавила страху українське населення і надхнула духом боротьби, героїзму і посвяти нові українські покоління, що прийшли в шестидесятих і сімдесятих роках.

Смерть Степана Бандери з рук московського агента в 1959 році і викриття вбивника два роки після того лише скріпили всенародну свідомість, як в Краю так і на еміграції. Бандерівці, як передшє мазепинці і петлюрівці стали синонімом українського патріотизму і борців за свободу. ОУН перейшла в фазу духовости українського народу, який з колишнього раба перетворюється в націю з героїчним способом життя і з людьми, що гідні найкращих зразків світової історії. Це ніщо, що існує ще порода людей вислужників чужим силам та зрадників свого народу. Вони були у всіх народів і за всіх часів. Та не їм плазунам і безхребетним формувати життя і кувати долю свого народу. Вони пощезають при найближчій нагоді національного зриву, як і зайдя поневолювачі.

ОУН, що крім безперестанної боротьби з ворогом в підпільних і явних умовах, має на своєму конті створення АБН, організації поневолених народів під охороною УПА в лісах Житомирщини ще в 1943 році, що була ініціатором Державного Правління в 1941 р. і підпільного парламенту УГВР, що на світовий форум кинула концепцію розподілу московської імперії в протизагу великопростірним концепціям, що здобула для своєї концепції азійський схід і знайшла прихильників у всіх частинах земної кулі — відзначає своє 50-ліття сповнена віри, що недалекий той час, коли над Україною пронесеться гомін Волі, а поневолений народ стане в одній лаві проти гнобителя, щоб раз на завжди запанував в Україні свій закон і своя правда. Тоді щойно за словами Т. Шевченка помолиться народ вольними устами, а тисячолітня християнська культура України — Руси знайде умовини для свого повного відродження і розквіту. Тоді св. Юр і св. Київська Софія затріумфують в єдності і в мирі і не потрібно буде забігати ласки про визнання Патріархату.

Свою міцну позицію ОУН завдячує засаді власних сил, сил українського народу, що підтримує кожну дію ОУН матеріально й морально і тому ОУН не потребує вислугуватись чужим силам, чекаючи від них фінансової допомоги. Визвольний фонд, Фонд Оборони України, добровільні пожертви і безкорисна праця тисячів здисциплінованого членства і симпатизуючого суспільства є тією власною силою, яка не заведе.

ОУН живе і діє і невідклично будує майбутнє українського народу на засадах безкомпромісовости з ворогом, національної єдности в боротьбі за святі права української нації та на базі питомого українцям християнсько-ідеалістичного світогляду. ОУН є проти накинутаго Україні чужого матеріалістичного світогляду з його колективістичним способом життя. ОУН є за відродження слави Володимирового Тризуба, за Мазепине "нехай буде тая слава, же през шаблі маєм права", за Шевченкове — "в своїй хаті, своя правда і сила і воля", за Франкове — "дух гартуй, насталою волю!" за Морозове: "Смерть імперії — слава Україні!"

БІЛИЙ ІЗДЕЦЬ

(У 20-ліття героїчної смерти Степана Бандери.)

Є такі моменти в історії, такі збіги часу й місця, що дають унікал; то або золота жила — місце, де крупинки збираються в самородок, або діамант.

Є такі моменти і в історії Нації, але то вже не моменти, а люди. Бо історію /і Націю в ній/ — творить людина. У тому, власне, й полягав великий поворот 1929 року. До українців дійшла /з деяким запізненням/ істина: історія не дається людям готовою; вона приходить до рук як матеріял, з якого мусимо створити власну долю. Ми творці, а не споживачі!

Скільки було теорій і концепцій, з великим списком бібліографій на кінці — то все купа мотлоху, доки не було б цих авторів твердого відчуття, що будівничі ресурси мусимо шукати в глибинах власної душі, а не в Гегеля і Прудона. Драгоманів був вершиною того великого фіяска; він здібна людина, і тому фіясько його велике й помітне; — інші “прогресисти” забуті відразу ж по написанню некролога.

Ерудиція в загальній нецікава. Якусь вагу має лише та, що здобута з себе, проведена через власний біль. І та група молоді, що повірила в силу українського Я, була більшим скарбом для нашої перспективи, ніж цілі бібліотеки “драгоманівщини”, з її хворобливим комплексом меншевартості, що приводив або до москво-центризму /Драгоманів/, або до польоно-центризму /Хомишин/. Бо тільки з цього моменту починається пошук в перспективному напрямі. Якщо все, чим будемо, є в нашій душі, як зернина — тоді мусимо її вивчати. Чим є українське Я? В чому ми сильні? В чому слабкі?

Що дасть нам силу?

Сума наших Хочу — то єдина реальна сила — все інше можливості. Ми вже їх мали багато. Особливо в 1917-20 роках. Але виявилось, що навіть 50-мільйонового загалу не досить для здобуття власної держави, якщо не збудити в цього загалу його волюнтаристичний потенціал, його віру у власне Хочу; його віру в те, що Хочу теж є історіотворчим фактом — чи не найголовнішим?

Це, власне, було новим у нового покоління, що створило великий переворот у 1929 році; віра у власні сили і пошук ключа до них. З цього прийшло все нове, в тому числі й розуміння правопорядку. На запитання прокуратора: а з яким ти правом убив Г'єрацького? — Бандера відповів: Нація є найвищим суддею на власній землі. Ми основа правопорядку, і ми маємо виносити присуд окупантові.

15-го ЖОВТНЯ 1959р.

Є головний стовбур, що вказує напрям; все інше — розгалуження, не вони є визначальними. Мусить бути політика, дипломатія, мілітарна справа; але все воно має базу лише тоді як б'ється під ним могутній пульс національного *Хочу*. Гусити не були воїнами — а проте лицарі втікали, зачувши їхніх псалмів. Так само плакали солдати в Польщі, коли їх гнали силою убій проти УПА — а ці солдати бачили ж війну, і німців... Проти Віри амуніція безсильна.

Що ніс у собі Степан Бандера? — Велику візію України, що сягала понад ліліпутячі голови дрібниць. Цю візію він умів передати українській людині, — може не так словом, як вогнем *п і д с в і д о м о г о м а г н е т и з м у*. Цілий час і більшовики, і здрібнілі українські групи на Заході говорять про "застарілість" ОУН; в "Сучасності" писалось навіть, що то "вже історія". Але чомусь сташинські шукать не тих "реформаторів" з їх новизною, а Бандеру. Чомусь "випадкові" люди влаштовують побиття професора Мірчука, і засилають записки про "бомбу під сценою" до організаторів вечора, де мав виступати доповідач з чітко націоналістичними тезами.

У таборах і на всьому совітському просторі б а н д е р і в ц е м називають не лише українця, але й всякого взагалі борця проти комуністично-московського режиму. Кращої рекомендації не треба.

***

***

***

***

***

... Ішла відправа у мюнхенській церкві, служили Службу два митрополити. Щось казав священник, і я мав сказати слово після цього.

Але я був не тут ... Для мене існувала лиш одна точка в цьому просторі: образ архистратига Михаїла, що завжди є другим з права в українському іконостасі. Все інше довкруги стало великим сляком, і великим хоралом. Так я в дитинстві бачив Службу Божу у православній церкві, так бачу й тепер.

Ангел з мечем в руці, що є від сотень літ покровителем України ... Все, що було на іконі, стало живим.

Т о б у в С т е п а н Б а н д е р а.

Так уже сталось не раз в нашій історії: Москва хотіла вбити, — а зробила живим навечно!

20 років тому, 15-го жовтня, сів на коня вершник з мечем у руці, що все буде навечно нашою зброєю, і вернеться він до нас Б і л и м І з д ц е м з Апокаліпсису, як прийде Ч а с .

То вже переплелось в нашій історії й сучасності: к у л ь т у р а і зброя. Алла Горська ... Володимир Івасюк ... Українських митців убивають так само, як і українських політичних лідерів. Культура — то ключ до нашого Я; і для Москви найстрашніше, як той ключ після вікового забуття хтось бере в руки. Степан Бандера міг не знати про імпресіонізм, але сказав те саме що й Алла Горська у своєму вітражі: про велику повноцінність українського Я. Найкращі українські митці — Черешньовський, Леонід Полтава, Кардаш. — прийшли не з салонів. Їх сформувала жива стихія н а ц і о н а л ь н о г о з р и в у. Ігор Калинець дозрівав як Поет в таборах на Уралі.

Все, все: молоді люди, що вибухнули в сорокові роки великою вірою в своє українське Я, і понесли її через поле битви, — Калинець, Ігор та Ірина, що задзвеніли новими ритмами, такими органічно українськими, і полотна Заливахи, переповнені українським болем — все це вияви однієї р о з к у т о ї сили, що звільнилася від провінціалізму, відчула себе як будівничий фактор у світі і сказала нам:

с и н ь о - ж о в т и й   п р а п о р   —   т о   Н а ц і я ,
ч е р в о н о - ч о р н и й   п р а п о р   —   т о   Г в а р д і я !

НАЙВИЩЕ ЩАСТЯ — БУТИ УКРАЇНКОЮ

2

Шукаю в мові — в творчому виразі думки, що рівна Духові народу. І знаходжу те, від чого щемить серце і око заступає сльозою. Ми, як ріка на сьомому камені — нема за нашими плечима смертних гріхів, а інші — простімо і простімось. Ми не створили жодної догматичної системи (подібної Біблії), але ж ми дали мову і приклад терпіння.

З священниками я розмовляла мало, але розмова завжди зупинялась на проблемі розмаїття духовних культур і релігій людства. Тут навіть найлівіші з них не могли вийти за рамки фанатизму. Це давнє, це з глибини віків, бо людському розумові доступніша догма, ніж плин мислі. Ярослав Мудрий переслідував «язичницькі» Купайла, тощо. В 17 ст. «Синопис» проkliнає те саме...

Я не атеїстка, я ідеалістка до кінця, але віра моя — в Духа. Якби віра за-для віри вимагала покинути всі наші традиції і ритуали: сніп-корзля і коляду, і 12 страв як 12 місяців на свят-вечір, і соняшний колач і з тисячоліть виночену «сонце»-писанку («золотий зародок» буття), Юра-Змієборця (де Зи — «зі сили», порів. Зима Зем'ля, — зм, др. кит. **ярь** — полярна основа «матеріального» **озло**, дракон, **холод**, жіноче начало) і Спаса з яблуками й маком — все, що є сутністю духовної культури мого народу, я б відсахнулась від такої віри. Бо істинна віра — в вічне царство Духа, що промовляє через слова і традиції, на яких тримається сім'я і нація. Батько (муж), який має обов'язок і право ділити хліб в свят-вечір і яйця на паску — глава сім'ї, і сім'я така міцна.

Нині в рідну (національну) церкву люди йдуть від необхідності духовної — то єдине місце, де кожне «я» розчинюється, у всемогутній ріці «моїго» роду «моїх» людей, «моєї» крові. Там притулок нашого загроженого «я», там чуття непоборної спільноти, величезної і вічної нашої сили, таке необхідне в наш хиткий вік. Там ми не самі, там ми частина чогось безмежного і прекрасного і там єдине місце, де дух наш скидає огидну маску пристосуванства. Так вірмени ідуть тисячами в Єчміядзін, так Литва, Польща і інші проростають в **свої** костели...

Якби віра у втіленого Бога, єдиного для всіх народів, була визначальною, то байдуже, в якому храмі стати на коліна. А ви, на чужині, склавши копію до копійки, будували свої храми, дім нашого Духа. І хай сваряться догматичні отці — схоластика егоїзму заступає їм істинне чуття любови. Замало люблять! А брак всепоглинаючої любови придав їм лик сектанства — самозбереження індивідуальної душі є таким же гріхом, як самозбереження перед жертвовністю в ім'я роду.

На відчужілім континенті, де переплелись раси і народи, де зріє свідомість духовної культури (тобто в Америці), сектантство є всього ли-

ше пошуком Бога внутрі себе, бо людина не може без віри. Але мені цей континент збагнути важко, хоч внутрішнє чуття говорить, що свобода мислити дорівнює волі мислити, тому через усвідомлення його многоликої духовності, оскільки на землі, де лиш проростають корені розмаїття, сектанство є нетривке — проростуть корені до рідних кореневих через тисячі миль, а вільному духові людини легше буде вилучитись з секти. Це вони вже собі забезпечили — правом **мінати** віросповідання, навіть по кілька раз, а властиво, це є право **пошуку**. Тому результат пошуку передбачити легко.

Інша річ секти на нашій землі — їх безліч, особливо на Східній Україні, де церква давно денаціоналізувалась, вони проростають — ці секти — космополітичним, ядучим корінням космополітизму. Ба набирає рис рабовласника. Секти з їх фанатизмом, негачією всього національного, фанатизмом лякають мене, як витвір пекла. На засіданнях сект у Львові я не була, хоч оглядала один «молітвенний дом»; в основному секти складаються з російського або зденаціонализованого населення, а переслідують їх тільки і тільки при **фактичному** порушенні закону — відмова від армії, праці, школи тощо, — тобто за те, за що карали б і в найгуманнішому суспільстві. А це кардинально протилежне до долі українських священиків, які не порушують ні Закону, ні людських прав.

Відмова від національної церкви дорівнює відмові від себе, тому для мене кожен прояв національної церкви, на яких догматах вона б не базувалась — благо. І я знаю, що там, серед вас, я обійшла б усі наші храми поклонилась доземно кожній громаді — за пісню, за писанку, чи кращанку за різдвяний свят-вечір і просто за найвищий притулок духа приходнєві — усі, крім «молитовних домів»! Бо й ми не можемо бути однакові, ми ж бо й етнічно не є однакові, але нехай лиш будемо «ми»! На Січі починала формуватись козацька церква, а Січ приймала і православних, і католиків. А в яку глибину століть сягає січовий прапор, де хрест, і місяць-зірка, і шестикутна юдейська, і сонце — а посередині Покрова! Бо жадна релігія, як і народ чи раса, не має права на превалюцію.

Вселюдське братство — це братство розмаїття, як розмаїття пташиного хору, квітучого саду чи луку. Все одноманітне гидко пахне — якби мізерні ромашки і тендітні фіялки, і все різноцвіття мало право вибору і збожеволіло до лику троянд, тобто якби вся розмаїтість перетворилась у трояндовий ліс, ми б зненавиділи цей солодкий запах до відрази. Але в біосвіті, як і в рослинному діє моральний закон (др. ведичний Ріта, др. кит. Дао, укр. Ряд — Ріта, Дао — єдині абстрактні, неперсоніфіковані поняття, які сягають глибини тисячоліть) — фіроценоз, а при наявності виду, який хотів би превалювати, починається алопатія.

Зараз працюю над проблемою мови, зокрема української, шукаю пракоренів у скит. ізогласах — і постає дійсно величний дар Духа

В основному ідеться про давні релігійно-філософські прозріння аріїв, як землеробсько-скотарських племен — прозріння, що є **зернами** істини, які в процесі розвитку проростають у могутні суцвіття духовних культур. А вже на цій базі виникають і актуальні проблеми.

Якщо керуватись давніми прозріннями, то дещо міняється погляд на **структуру** мови, як частину духовної культури, яка є творчим засобом вираження абсолютної Мислі – Абсолюта. За структурою свого розвитку мова відповідає структурі буття, а взаємозв'язок мови і мислення (слово, річ і думка) тотожний взаємозв'язку світ встановлення: Абсолютна Реальність – Думка, виражена в будь-якій уречевленій формі (звуковій, знаковій – письмо, малюнок, руховій – міміка, танець) є такою ж ілюзією реальності; як довший світ є ілюзією матерії. Наявність ілюзорного світу становлення (ведичне магія, укр. – рії, рій, вроєнність, звідки, – стрій, устрій, тощо) як **творчого** Акту Абсолюта, розумілась як найбільше Добро.. Уже те, що ми живемо, що ми, як і весь довший світ, – результат творчої дії Духа, змушує нас прийняти позитивну оцінку дії, як Добра (пор. деї – індоевроп. прокорінь, звідси латин. Деус, прус. Дейвіс, санскр. Дева, др. грец. Тео, укр. Дажь-Бог тощо) – звідси синонім Бога – «Творець».

Намагаючись реконструювати древні релігійно-філософські прозріння мусимо вийти з ілюзорного світу в сферу абстрактних відношень, Абсолюта, як полярних математичних символів «+» і «–». Утвердження буття є запереченням не-буття, звідки заперечення набуває виразу, дії, як становлення раціонального ряду форм і понять у матеріальному і духовному виразі, тобто в мові в її **широкому понятті** (співвідносно до слова, як виразу думки, мова є ширша, звідси мова виражається через літературні наукові, ритуальні й мистецькі форми – тобто, **духовна культура** нації є **мовою** нації). Мислення є ширше мови і **мислення**, чистим виразом є розмаїття духовних національних культур людства, є еквівалентом Абсолютної **Реальності**.

В раціональному ряду Дії, як творчості, мислення виражається через сотні духовних культур, тому мова, як річ, і як філософія, як обряд чи мистецтво, базується на **полярності** виразу : верх – низ, життя – смерть, добро – зло і т.д... тобто, мова зідзеркалює структуру Абсолюта, як взаємозаперечення (+ –), а взаємозаперечення Буттям не-буття є усвідомленням морального закону. Чорне не може бути білим, Літо – Зимою. Брехня – Правдою і т.д. Чим чіткіше усвідомлення полярності, тим вищий творчий прояв (тобто життя), наближення полярностей, спекуляція ними веде до **нівеляції**. Звідси Бог, як полярний символ Дії. Життя має всі атрибути найвищої моралі.

Мислення, як еквівалент Абсолюта, є єдине, а єдність ця засвідчується **Мораллю**. Нація, плем'я, чи індивідум осмислює світ з точки зору **моралі** – винятків нема. Людина, чи люди можуть поступати аморально, навіть декларувати свою аморальність, як мораль – це не рятує їх від правильної оцінки, тобто кари. Брехня індивідуума чи брехлива демагогія рано чи пізно мусять бути осмислені, як аморальність.

Мова в її творчому виразі є **ілюзією** мислення тому не може бути істинною. Через мову, як через духовну культуру, нація може наближатись до істини (Абсолюта як Моралі,) або віддалятись від неї. (Поклоніння ідолам, догматичні системи і т.д. – все це віддалення від моралі, тобто – від

Бога). У співвідношенні нація — духовна культура, нація виступає **тілом** її. Давній наш предок прозрів себе як **свічку**, світильник — символ, що сягає глибини тисячоліть, де **тіло** — тлін (віск) вогонь — життя. Як вогонь є хемічною **реакцією** повітря, так життя є **творчою реакцією** Духа. Чим чистіше тіло, тим яркіший вогонь.

Світи! Кого освітиш — чотири стіни, сад за вікном чи сягне промінь космічних глибин... Хто б сказав, де кінчається світло? Проблема безсмертя вирішувалась через **безмежність**. Тобто, запорука, безсмертя — творча дія, базована на Моралі (чистоті). Тому світять нам безсмертям генії і пророки всіх віків. Брудне (аморальне) тіло коптить, а не світить — таке «світло» безмежжя не сягне.

Свічення — полярне, не собі — а комусь, тобто **світло** має за змісл віддачу, як **жертвність**. Справжній вчений чи мистець, філософ чи ремісник не творять для себе, матеріального самозбагачення = самознищенню (матерія ж — ілюзія), Жертвність = подяці... Людство має зримі приклади величезних духовних самопожертв, що рівнялись самопожертві Бога — найвищий приклад у Христі... є ще самопожертви мистців і патріотів (звідси культ героїв) ... Без цих прикладів міг би виникнути сумнів і песимізм заглушив би добру волю і свідомість...

Свічка цілого народу — яким сліпим Гомером ти співаєш свої пісні і кому? Допоки їх ще чує лиш море, небо і зорі! Допоки... Сліпий вигнанцю з чистим тілом у брудному лахмітті, ми відчиняємо очі на твою надхненну творчість! Безсмертним будь — і да святиться...

Отака моя гордість і любов. І сльози відчаю і нетерпіння. Ще тільки трохи — і кожна свічечка, свічка, свічина повстане у всій своїй красі — чи доживу, я чи моя дочка — хто знає. Але одне знаю — наша свічка очищалась як срібло, в курсі печалей, тремтіла у темін — хоч око виколи... Наша.

Ось і не шукайте в мене хвиливої реальності, не допускайте скрушності, — Людина голою прийшла на світ, і вся краса її — не в шатах. Не вмію лютувати і знеславлювати, можу тільки плакати, як мізерний чорний порошок засипає око, порошок можна тільки витлакати. Бо я жінка, збирачка зерен, та й годі. А сіячі собі ростуть і світ росте... Найкращий із світів — бо в перспективі — творчість: Абсолют і Бог.

НАСИЛЬСТВО НАД Л. ЛУК'ЯНЕНКОМ

Тут містимо винятки з самвидавного матеріалу про суд над Левком Лук'яненком в липні 1978 року. Лук'яненка засудили тоді на 10 років таборів і 5 років заслання. У роках 1960-1975 Лук'яненко відбув 15-річне ув'язнення за підготовку програми Української Селянсько-Робітничої Спілки. Тепер він перебуває у Мордовських таборах.

СУД НАД Л.Г. ЛУК'ЯНЕНКОМ (м. Гординя, 18 липня 1978)

СУДДЯ: На суд у справі ч. 2-30 над Лук'яненком Л.Г. не з'явилися такі свідки: 1. Бердник Олесь Павлович, 2. Вівчар Звенислава Іванівна, 3. Карандій Ольга, 4. Прокопович Григорій Григорович, 5. Ющенко Анна Семенівна, 6. Антоненко -Давидович Борис Дмитрович.

Предсідник суду прочитав листа Антоненка-Давидовича такого змісту: "З огляду на стан мого здоров'я не можу прибути на суд. Потверджую мої свідчення, які я склав, на попередньому слідстві.

СУДДЯ: Оскільки свідчення свідків, які не з'явилися на суд, не мають суттєвого значення для справи, крім свідка Антоненка-Давидовича, суд пропонує проголосити їх у судовому розгляді. Його свідчення 1977-1978 років аналогічні. Свідчення з 5 січня, том 6, аркуш 1-5 прошу проголосити. Яка думка Лук'яненка?

ЛУК'ЯНЕНКО: Я ще на початку судового засідання склав заяву про відхилення суду, тому хай суд рішає як хоче.

СУДДЯ: Оскільки Антоненко-Давидович не прибув на суд через недугу, судова колегія обміркувала і вирішила оголосити свідчення судові.

Проголошується протокол допиту Антоненка-Давидовича Бориса Дмитровича з 12 січня 1978 року:

"Про Лук'яненка я вперше почув з передач закордонного радіо, — щодесь є в'язень засуджений на 15 років позбавлення волі. У 1976 році я довідався, що його звільнили і він жив в Чернігові. В той час до мене зайшов Іван Кандиба і розповів, що вертаючись з ув'язнення, він заїздив до Левка до Чернігова, де він живе після звільнення. З Лук'яненком особисто я познайомився у половині квітня 1977 року, коли він зайшов до мене після своєї поїздки до Донецька, де відбувався суд над Руденком і Тихим. Він справив на мене чудове враження. Розмова йшла про справу Руденка. Статтю "Зупиніть кривосуддя" я отримав поштою, її забрали у мене під час обшуку 23 квітня 1977 року. Хто був її автором, мені невідомо. Після відвідин Лук'яненка, листування між нами не було, крім побажань з нагоди свята.

ПИТАННЯ: З якими ще документами, виготовленими Лук'яненком, ви ознайомлені?

ВІДПОВІДЬ: Крім "Зупиніть кривосуддя" я про ніякі не знав і не чув.

ПИТАННЯ: А що вам відомо про приналежність Лук'яненка до т. зв.

Української громадської групи?

ВІДПОВІДЬ: Не пам'ятаю від кого я почув про створення Групи...

ПИТАННЯ: Чи обізнані ви з документами цієї групи? У виготовленні, розповсюдженні яких брав участь Лук'яненко.

ВІДПОВІДЬ: Ні про документи, ні про участь Лук'яненка нічого мені невідомо.

СУДДЯ: Підсудний Лук'яненко, що ви скажете на ці свідчення?

ЛУК'ЯНЕНКО: Я прошу проголосити статтю "Зупиніть кривосуддя".

ПРОКУРОР: Я вважаю, що весь склад суду з нею ознайомився, Лук'яненко її писав і читав, проголошувати її на судовому засіданні не бачу потреби і вважаю — відмовити.

СУДДЯ: Рішення — оскільки склад суду ознайомлений, а підсудний є автором статті, вирішується відмовити. Підсудний Лук'яненко, зрозуміли ви наше рішення?

ЛУК'ЯНЕНКО: Я зрозумів ваше рішення.

СУДДЯ: (вартівникам) Подивіться, може ще хтось із свідків приїхав. Вартовий виходить подивитися. Вертається назад: "Немає". Голос зі залі: "Оскільки свідків більше немає, а є час, то треба зачитати статтю". Старший лейтенант охорони як гаркнув: "Тише, не перешкоджайте в праці!"

СУДДЯ: Проголошується перерва.

Під час перерви з'явився свідок Бердник Олесь Павлович.

СУДДЯ: Покличте свідка Бердника О. П.

БЕРДНИК: Олесь Павлович, народжений 25 грудня 1927 року, Київ, Бульвар... дім 8, Квартира 16. Київський комбінат монументально-прикладного мистецтва.

СУДДЯ: Підсудного знаєте, які у вас з ним стосунки?

БЕРДНИК: Стосунки нормальні. Один раз зустрілися у нього вдома, другий раз на процесі в Донецькій області.

СУДДЯ: Споріднені?

БЕРДНИК: Кровно не споріднені, але хоч тільки двічі зустрічались, а немов би рідні, хоч і не рідні. Що мені відомо про Лук'яненка Л.П.? Я знаю про нього тільки добре. При кінці 1976 року був у нього в хаті. Життя його не звичайне, він був засуджений на 15 років позбавлення волі, я питав його, чи нема в нього злости і чи не втратив він віри в право і закон, але він сказав, що коли б втратив... треба поважати не тільки дух, але й букву радянського права і закону. Він є членом Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінкських угод. І коли була розмова про те, які листи посилати до органів, він говорив, що треба точно дотримуватися закону і не дозволяти його викривляти...

На процесі Руденка і Тихого після виступлення на судовому засіданні Лук'яненка скоренько забрали в міліцію і ми не говорили. Мені, як письменникові, дуже хотілося б з ним поговорити, довідатися більше про нього, тому що він незвичайна людина і не втратив віри в душу. Він жив і пра-

цював не для особистої вигоди і слави. Як юрист він знав і точно дотримувася закону і поступав згідно з сумлінням, а не задля слави.

ПРОКУРОР: Скажіть, свідок, у вас спільне з Лук'яненком було просто, так на тлі того, що ви...

БЕРДНИК: Ми з Руденком приїхали до нього як до юриста, щоб не вчинити правопорушень, які у нас стрічаються.

ПРОКУРОР: А конкретно ви з ним узгоджували будь-які документи чи матеріали?

БЕРДНИК: Ми з ним узгоджували питання у справі ведення протоколів засідань Групи, бо ж це не підпільна Група, щоб не було правопорушень. Але Лук'яненко сказав, що це вже буде бюрократія, що цього не треба ....

СУДДЯ: Судове засідання закінчено, перерва.

Слово прокурора — політична лекція про досяги усіх галузей народного господарства. Про Лук'яненка Л.Г. він говорив як про буржуазного націоналіста, майже петлюрівця, який після звільнення з ув'язнення не став на шлях виправлення, а почав провадити ворожу діяльність, писав наклепницькі статті на державний устрій. КПРС і інші установи, за дослівним висловом "гуртом і в роздріб". Написав статтю "Рік свободи", в якій з суб'єктивної точки зору зводить наклеп на радянське життя, буцім то йому створено невиносимі умови. Поширював це серед своїх однодумців. Його статті опинилися за кордоном, там друкувалися у буржуазно-націоналістичних журналах "Визвольний шлях", "Сучасність" і використовувалися імперіялістичною пропагандою для пониження престижу СРСР. Вчинені Лук'яненком злочини підлягають статті 62 ч. 2, як антирадянська агітація і пропаганда, скерована для підриву радянського суспільного ладу. Виходячи з усіх обставин справи, і свідчень на судовому слідстві свідків про особу підсудного, Лук'яненка конче треба визнати особливо небезпечним рецидивістом, визначити міру покарання — 10 років таборів особливого режиму і 5 років заслання.

Після слова прокурора, суд дає слово підсудному Лук'яненкові.

ЛУК'ЯНЕНКО: Суд існує для правосуддя. На світі поруч себе живуть сильні й слабкі, хитрі й простодушні. Щоб усі могли існувати, сильні й слабкі, простодушні й хитрі і т. п., людство створило знані норми співжиття. Організовані форми: суд і засідателі, щоб була захована об'єктивність... надається право іншим органам влади, які повинні стояти осторонь течій і напрямів... Безпартійний, безпристрасний суд. Слідчі належать до одної і тої самої партії... Я не комуніст, я віруючий, інакодумець, і тут моя вина. Я вважаю, що слідство повинні були провадити тільки безпартійні. Я на доказ протесту проти безпідставного арешту і слідства не хотів приймати участі в судовому розсліdженні, як й не брав у попередньому. Мене взяли солдати і, затягнувши силою в машину, привезли в Городно на суд. У мене є заява...

СУДДЯ: Не треба заяв.

ЛУК'ЯНЕНКО: Я маю право, як і прокурор, сказати передмову. Про-

курор прочитав цілу політичну лекцію.

СУДДЯ: Вам надано слово для оборони, обороняйтеся.

ЛУК'ЯНЕНКО: Мені пред'явили обвинувачення люди, про яких я хочу сказати, а ви мені не даєте. Я поновлю прохання...

СУДДЯ: Не треба прохання, обороняйтесь.

ЛУК'ЯНЕНКО: Відносно партійности...

СУДДЯ: Цього не треба.

ЛУК'ЯНЕНКО: Право адвоката, так як і прокурора, починати оборонну промову...

СУДДЯ: Говоріть суттєво.

ЛУК'ЯНЕНКО: Стверджую факт насильства наді мною. Я написав текст оборони на одному аркуші і він десь пропав. Обшукав все і я і охорона, аркушу немає. Я думав, що хтось з членів суду прочитає мої записи, але записи пропали. Тепер я змушений вибирати з моїх чернеток, щоб здійснити своє право громадянина України. Загальна декларація прав людини, ст. 19. Кінцевий акт Гельсінкських нарад відносяться теж до Української РСР.

СУДДЯ: Про що написано у цих документах — усім відомо. Нічого читати не треба. Права громадян записані в конституції. Ви обороняйте себе своїми словами, конкретно.

ЛУК'ЯНЕНКО: Щоб я міг перейти до конкретної оборони, мені треба розтлумачити, які я маю права, як громадянин.

СУДДЯ: Ви вчинили злочин, ось і захищайтесь.

ЛУК'ЯНЕНКО: Якщо вам відомо, що я вчинив злочин, то давайте вирок, навіщо тоді надаєте слово для оборони і не даєте оборонятися. У грудні 1977 року органи КГБ арештували мене за те, що я розповсюджував свої думки, Стаття 19 Деклярації прав людини говорить...

СУДДЯ: Не треба статті.

ЛУК'ЯНЕНКО: У газеті "Правда" за 21 грудня 1977 року написано, що (читає) "виконання Деклярації прав Людини і Гельсінкського кінцевого акту цілковито підтверджується" (У газетах за 21 і 24 травня теж надруковані статті, ось я зачитую (бере газету)...

СУДДЯ: Не треба, ми всі читаємо газети і знаємо, що там написано.

ЛУК'ЯНЕНКО: Усім відомо, що такі документи, як Загальна декларація прав людини і Гельсінкський кінцевий акт — це рекомендаційні документи. Але ж радянський уряд ратифікував міжнародний пакт про громадянські і політичні права і це вже не рекомендаційний документ, а договір, Стаття 19. ч. IV до...

СУДДЯ: Не потрібно, ми чули інтерпретацію.

ЛУК'ЯНЕНКО: Моя поведінка тільки що дістала характеристику з уст прокурора... Я хочу захистити себе, виходячи із заложення...

СУДДЯ: Немає потреби читати документ, захищайтесь своїми словами.

ЛУК'ЯНЕНКО: Може, мені взагалі немає потреби захищатися, все вже вирішено, читайте вирок...

ЧЕРГОВА ЖЕРТВА РОСІЙСЬКОГО ОКУПАЦІЙНОГО ТЕРОРУ

(УЦІС) — Михайло Мельник, 35 річний український історик і громадський діяч, помер у містечку Погребни біля Києва і був похований 12-го березня. За повідомленням з Москви Мельник отруївся по обшуку його квартири агентами КГБ, що тривав цілу ніч. Постали підозри, що Мельника замордувало КГБ. В Україні за останні роки загинула поважна кількість патріотів у загадкових обставинах; поміж ними мистець Ростислав Палецький, який загинув 10-го березня 1978 року та мистець Алла Горська, яка загинула 1970 року.

Михайло Мельник останньо працював сторожем. Він був одружений і мав двоє дітей. Мельника переслідували органи КГБ від початку 1970 років. У 60-их роках Мельник почав що-року відзначати день 22-го травня. У цей день у 1861 році тіло Тараса Шевченка було поховане на Україні згідно з його заповітом. Мельник писав у "Інформаційнім Бюлетені" за березень-червень 1978 року, що його переслідування зв'язане зі святкуванням того дня. У 1972 році Мельник, діставши диплом історика, викінчив свою аспірантуру при Київським університеті. Він писав таке:

"Для мене святкування 22-го травня пов'язане з усуненням мене з роботи у школі ч.109 міста Києва у 1973 р., з виключенням із партії 1973 р. й із розповсюдженням офіційними діячами різного роду сплетнів серед мешканців села, в якому я народився й де живе моя родина. У зв'язку зі святкуванням 22-го травня я у значній мірі заслужив собі на постійну увагу до мене органів міліції, КГБ і т.п."

Далі Мельник повідомив, що напередодні святкування 1977 року керівники Броварського районного відділу освіти, на доручення КП викликали його дружину, яка працює в школі, разом із директором школи. Там їй пригадали, що вона навчається в університеті (деяких студентів виключили за святкування 22-го травня), працює у школі, і, що вона повинна вплинути на чоловіка, щоб він не ходив до пам'ятника Шевченка 22-го травня. Дільничий міліціонер Майорко того ж дня викликав Мельника до себе вранці (після довгих зволікань) заборонив йому класти квіти перед пам'ятником Шевченка того дня.

У листі з 11-го травня 1978 року Мельник так само повідомив, що він піде 22-го травня до пам'ятника Шевченка. Але 12-го травня він додав постскрипtum до свого листа, що того дня його викликали до районного воєнного комісаріату. Хоча він був звільнений комісією від служби, йому вручили повістку, що його забирають на кілька тижнів, починаючи від 15-го травня, до військового табору. Головна причина цього заявив Мельник, це дата 22-го травня.

Мельник відмовився взяти повістку на тій базі, що зміст її суперечив його військовій картці. Йому загрозили, що прийдуть по нього з міліцією.

На цей час Мельник працював сторожем. Доступ до відповідної праці

був закритий йому органами КГБ, Мельник був у зв'язку з українською гетьманською Групою і його лист був опублікований у бюлетені цієї групи.

Цим Мельник стягнув на себе ще більші переслідування від органів КГБ, а зокрема засудження політики російського окупанта щодо України. Мельник писав:

“Заборона відзначати цей день є обкраданням культурно-історичної спадщини українського народу, наругою над ім'ям Шевченка... Заборона відзначити 22-го травня — не єдине явище в системі обмеження, що його зазнає українська культура, український на-рід”.

Далі Мельник описує переслідування українського народу:

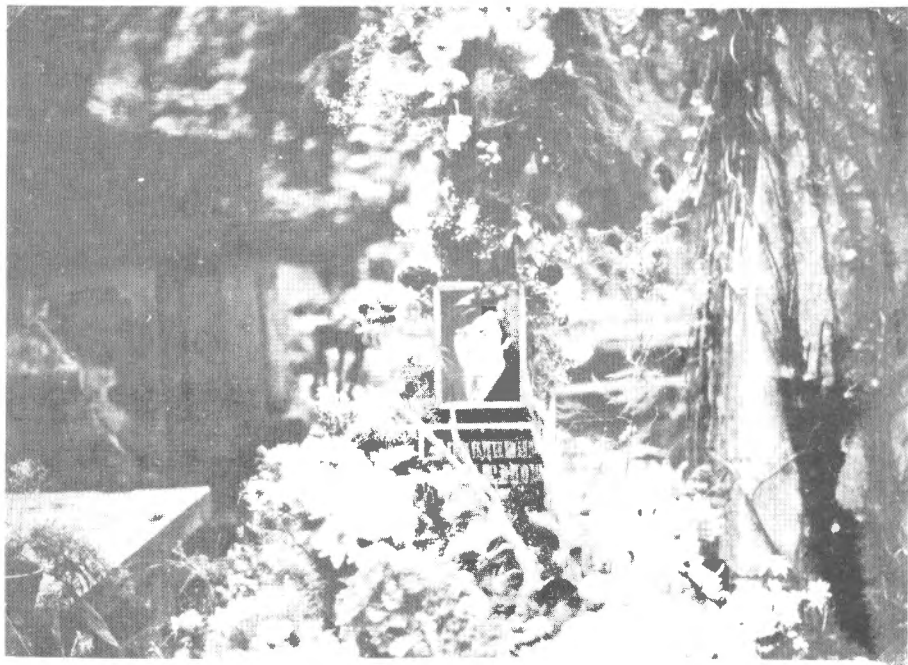
“У кращому випадку ми замовчуємо й не друкуємо творів видатних діячів нашої культури; ... у школах і вузах майже зовсім не навчають історії України, а підручники історії в цілому перекидають наше минуле; наша українська мова — це другорядна мова в республіці; наші республіканські газети — це провінційно-шаблянові органи, які навіть не мають своїх кореспондентів за межами республіки: сучасне українське кіно — це в найкращому випадку матеріал для “Перцю”.

Мельник відзначив існування “систематичної й повсюдної русифікації, яка поруч із брутальними, вишуканими методами... набрала сьогодні таких обсягів, які навіть не снилися російським царям”.

Ствердження у новій конституції СРСР про те, що є “нова історична спільнота людей — советський народ”, Мельник окреслив, як “ту ширму, за якою дедалі більше наступають” на національні права й культуру різних народів СРСР, за винятком російського. На кінець свого листа Мельник дав виклик органам КГБ:

“І ніякі міліції та прислужники “гуманізму і прогресу” в цивільному одязі, жодні заборони й найдикіші засоби вбивання людської гідності, жодні судові присуди не припинять святкування 22-го травня”.

Переслідування Мельника продовжувалося. Ще перед випадком у зв'язку з святкуванням 1978 року, у 1977 році Мельник написав щодо проекту конституції СРСР до офіційних чинників. Його за це заарештувано 4-го листопада 1977 року та доставлено в одне з київських відділень КГБ. Вже по вищому викликові до КГБ, влітку 1978 року Мельник написав листа до республіканських газет, в якому “порушив питання про те, як можна в мирний час у суспільстві, яке вважає себе найгуманнішим і найпередовішим, тільки за критичні слова і переконання прирікати людину (чернігівського адвоката Л. Лук'яненка) на 30-річне позбавлення волі?” Лист у часописах надрукований не був, а Мельника КГБ знову заарештував і допитував щодо того листа

Гріб сл.п. В.Івасюка на личаківському цвинтарі у Львові

ВІЧНИЙ, МОВ ПІСНЯ

/ще до вбивства В. Івасюка/.

Ніколи не примириться свідомість гідності української людини, її права на оспівування свого народу і його вічної краси, на вбивство з рук московського гестапо-кГБ. Тим більше коли вбивство В. Івасюка — свідомо придуманий злочин, щоб знищити талант і пісню патріотично настроєної, багатообіцяючої молодой людини, на службі пісенної скарбниці свого народу.

“Скажи мені, Дніпре, в якому стражданні із серця якого народжений ти?” — дивувався один із поетів шестидесятників і сам зроджений стражданням сивого Дніпра поплив його течією у свідоме пробудження свого покоління. Там, де “зеленим птицям переплутались крила” — поетка відродження вибирала собі долю сама, що б з нею не сталося, свідомо своєї долі обраниці. На тому тлі, де молоде покоління приходило до голосу і вчилося “благословити і проклинати іменем України” /В. Симоненко/ — треба собі уявити пісню В. Івасюка. Його пісня прозвучала свіжо, бунтівничо, всеохоплюючо, — підсвідомою тугою за червоною ругою і водою живицею. З тієї гірської криниці й водограю, ми, спрагли, відживлювали до втоми знуджені західньою поп-культурою свої зашерхлі уста. Однак пісня пісняра Івасюка у розгоні його слави і багато-надійності була втята злочинною рукою КГБ-істів. На поставлене нами і громадянством України питання про спрчинників смерти молодого тридцятилітнього Івасюка — урядові, гвинтики ніколи не зможуть щиро відповісти. КГБ включило

у свою сітку дезінформації всі потрібні йому чинники, включно до так званої "об'єктивної експертно-судової комісії", не забувши туди пропхати і двох психіатрів, щоб створити враження психічного потурбування В. Івасюка. Ця комісія діяла в наступному складі: одного лікаря завідуючого кафедрою судової медицини львівського держінституту, одного доцента кандидата медичних наук, одного обласного судово-медичного експерта — заслуженого лікаря, та одного завідуючого відділом обласної судової медичної експертизи. До цієї комісії ще увійшли: один завідуючий кафедрою психіатрії львівського медичного інституту та один лікуючий лікар — кандидат медичних наук. Ніхто з цих державних апаратчиків не відважився ствердити вбивство Івасюка, а ширять кагебівські гугняві теревені про "самоповішення".

Від тих, що стрічалися з В. Івасюком довідуємося, що в останніх часах цькування на Івасюка набрало гостріших форм, що й виявилось у порушенні формули сну Володимира: "... він зовсім не міг спати, а це в свою чергу впливало на його фізичну, а то й творчу депресію." Коли ці форми цькування не зламали молодого барда, було вжито "успішніших заходів" — тортури і ганебне вбивство. . .

Друзі Івасюка відразу зрозуміли хто був вбивця молодого пісняря і на його гробі появились анонімні летючки, китиці шанувальників його честности і таланту і вірші, пронизані болем і огидою до вбивців, які безуспішно старалися переловлювати "агенти комсомольського оперативного загону". Вони і тепер не хотіли лишити в спокою убитого барда. Одначе у тім настрої, що опанував десятитисячну масу, апаратчикам не було сили дати собі ради. "Буває мовчання голосніше від грому" — писав недавно один із шестидесятників. Серед присутніх знаходилися струджені і стражданням випробувані, заслужені перед нашою Батьківщиною одиниці. Між тисячними масами можна було зауважити заплакане обличчя Наталії Романівни Шухевич-Березинської — дружини легендарного командира УПА Романа Шухевича-Тур-Лозовського-Чупринки. Окрім неї на Личаківському цвинтарі було багато свідомо настроєної молоді і старших громадян. Згадаємо імена тих кого нап'ятувала комсомольська газетка "Ленінська Молодь" з 19-го липня 1979-ого року під впливом "оперативного загону": П.В. Січко і його син Василь Січко, Василь Іванович Асїв, Анатолій І. Ціжман, Ганна Петрівна Макаряк, Надія Михайлівна Шупер. Проти П.В. Січка, повідомляє та ж газетка, як і проти його сина прокуратура львівської області почала кримінальну справу. П.В. Січко воював у рядах УПА від 1944-го року інформує "Ленінська Молодь", під проводом командира "Чорного". Ця ж газетка приписує йому пляни ліквідації Галана і Костельника — двох зрадників українського народу, яких спіткала заслужена кара. Довідуємося, що сина П.В. Січка — Василя виключено минулого року з університету.

Нахабність і свавілля російсько-комуністичної системи переходить всякі межі. За життя Володимира Івасюка його цькувало, а тепер після його вбивства КГБ старається присмоктатися до його імени і зробити з нього "радянського патріота".

СИМОН ПЕТЛЮРА І УКРАЇНЬСКА ДЕРЖАВНІСТЬ

Для Української нації перша світова війна мала руйнуючий вплив, бо український національний рух знаходив себе серед двох противників — між Росією та Австро-Угорщиною.

Хто на світанку революції 1917-го року міг сподіватись, що головною постаттю нашої відродженої державности стане скромний журналіст, молода ще людина Симон Петлюра, що він, людина не військова, стане головним отаманом нового українського війська. Його поява на українську історичну арену без сумніву була тільки періодом великих суспільних потрясень і переломів в добу доосновних змін.

Але Симон Петлюра не був лише дитиною революції, якимось метеорним явищем, яке родиться й умирає разом із революцією, так як молоді Наполеонові генерали чи полковники Хмельниччини. Петлюра був чимось більшим, він був одним із творців Української національної революції, різьбарем нового історичного періоду української держави і нації. Він був народним провідником "Воістину од Бога даний". Петлюра не накидувався українському народові як диктатор, користаючи із революційної заверухи. Він вийшов із народу і став його національним провідником, бо в його постаті зустрінулись елементи сили, здоров'я, і величі української душі.

Симон Петлюра як син бідного полтавського візника, був пов'язаний із українським робітництвом і селянством. Він пройшов важкий шлях українського інтелігента-революціонера з Полтавської бурси. Духовна семінарія та навчання на вищих богословських курсах Симона Петлюри, це немов символ глибокої української моралі, відвічних чеснот, що одуховлюють українську людину. Вже до вибуху 1-шої світової війни Симон Петлюра пройшов важкий і тернистий шлях українського патріота. Живучи серед матеріальних злиднів, будучи весь час переслідуваним за свої національні переконання, він прийшов дуже скоро до пізнання, що українські злидні пов'язані не тільки із суспільним поневоленням, а що вся темнота та горе в Україні випливають із національного поневолення.

Так скоро як вибухла війна, по цілій Україні були масові арешти. Провідники українського національного руху та всі громадські діячі опинились по австрійських або російських тюрмах. Наукові інституції були позамикані та публікація в українській мові зупинена. Від 1914-го року аж по кінець революції такі репресії були щоденним явищем.

Пісня В. Івасюка — це сонячний дар українському народові, його немеркнучий красі. Вона житиме вічно, а з нею і пісняр В. Івасюк, щоб грядучим поколінням розповісти про свою жагучу любов до України і її пісні, як рівно ж і про свавільну жорстокість червоного окупанта, що так злочинно обірвав струну його багатообіцяючого життя.

О. Рожка

Роки визвольних змагань 1917-1921 принесли зі собою великі події-досягнення як рівнож і великі розчарування. Бурхливі хвилі двох революцій зударились далі. Мінялись лише форми організаційних сил, мінялись люди, але суть боротьби залишилась та сама. Український народ далі боровся, за свою незалежність.

Перші кроки до організованої Української державности прийшли після усунення царату. Тимчасовий Український уряд був обраний і Всеукраїнський конгрес відбувся в Києві з представниками усіх шарів українського суспільства.

Цей же конгрес вибрав парламент який названо ЦЕНТРАЛЬНОЮ РАДОЮ, що її очолив проф. Михайло Грушевський, відбулося заходами цієї Центральної Ради проголошення Української державности 22-го січня 1918-го р. З українською державністю зараз прийшли обширні зміни, сільсько-господарчі реформи і зродилась нова конституція.

Проголошення Української незалежности негайно стрінулось з великим опором з боку нових російських загарбників, які почали наступати на українські землі. В лютім того ж року український уряд заключив свій перший міжнародний договір у Бересті з Німеччиною. У заміну за українські харчі, Німеччина і Австрія мали мінімально допомагати Україні у боротьбі з большевиками. На короткий час настав мир.

Україна тоді скривавлена двома революціями не була в стані доставити тих харчових продуктів які обіцяла. Німеччина почала надуживати договір надіючись, що зможе забезпечити собі усе, що потребує. Німецькі війська організовано стали грабувати усе з України і фактично стали новими окупантами.

Гетьманський рух через цілий цей час набирив сили і виробляв своє політичне становище. Рух українського монархізму був завершений проголошенням Гетьманської держави під владою Гетьмана Павла Скоропадського. З новим урядом знова прийшли зміни та осягнення. Гетьман розбудував українську державну касу, встановлював українську економію і зорганізував українську освіту.. Ціла його державна політика була побазована на українізації.

Гетьман Павло походив з родини Івана Скоропадського, що був гетьманом за часів Петра І. Немов іронія, далі так судилось Павлові Скоропадському володіти у важких обставинах у такій залежності від німців, як його предок Іван від москалів. І ця залежність від німецького Кайзера довела до кінця Гетьманату. Так скоро як для Німеччини стало вигідно підписати договір з антантою, то вона зірвала договір з Україною. Гетьманські реформи, на жаль, не були на стільки обширні, щоб захопити вірність українського селянства і втримати гетьманський уряд. В грудні 1918-го р. Павло Скоропадський зрікся усіх прав гетьманату і виїхав з України.

Владу і державну адміністрацію він передав у руки п'ятичленної Директорії, яка була обрана з поміж членів Центральної Ради.. Очолював цю директорію вперше Володимир Винниченко, а остаточно Симон Петлюра і під його керівництвом Українська Національна Республіка бу-

Симон Петлюра 23.5.1879 — 25.5.1926

ла відновлена.

На західньо-українських землях нарід також ішов до незалежности від австро-угорської імперії. І першого листопада 1918 року у Львові була проголошена Західна Українська Народна Республіка. Точно один рік після проголошення Укр. незалежности Центральною Радою 22-го січня 1919 р. Укр. Народна Республіка поєдналась зі Західно-українською Республікою •

Директорія перебрала на себе важку спадщину. Крім домашнього неспокою з уваги на серйозні економічні труднощі, на Україну наступали большевики та поляки. Директорія стала на безкомпромісовій позиції самостійності України.

Цей період поставив Симона Петлюру на чоло української новітньої історії. У визвольній боротьбі українського народу Петлюра займав кілька дуже важких постів. Він був:

- 1) Голова Комітету Військових Справ при Генеральному Секретарі
- 2) Голова Директорії та
- 3) Президент Укр.. Народної Республіки

Впродовж свого існування, Українська Директорія наполегливо працювала на всіх відтинках політики. Петлюра старався якнайскоріше забезпечити визнання Укр. держави іншими урядами. Представники УНР брали активну участь у мировій конференції в Парижі.

В час, коли західні дипломати переговорювали про мир і рішали долю східної Європи, а зокрема дебатували над будучністю України, український нарід знаходився серед відновленої війни. Армія Денікіна з одної сторони, большевицькі орди з другої і ще польський наступ зі заходу не полегшував ситуації. Українській армії довелось відступити з-під Києва. Петлюра бачив, що вести дво-фронтову війну є не можливо і став продовжувати договори з Польщею. Остаточо, Петлюра підписав Варшавський договір в якому Польща мала визнати право України до незалежної державності і Директорію, з Петлюрою на чолі як її верховну владу.

Цим договором Варшава зобов'язалась забезпечити кордони та допомогти у боротьбі проти большевиків. В дійсності, варшавський договір не дав Україні нічого. Польща не була надійним союзником, а ще до того зрадливим бо в Ризі, в Латвії, в березні 1921-го р. поляки підписали новий договір з большевиками. Таким чином Росія і Польща поділили між собою українську національну територію. Кордони Польщі визначено так, як вони йшли до 1939-го року вздовж Збруча на північ через Волинь і Полісся.

Залишки української армії, яка воювала голодна, не вповні озброєна і без медичної допомоги пробували воювати ще якийсь час, частинно у партизанській формі, але нарешті перейшли кордони Польщі і там їх інтернували. Українська Армія перестала існувати. Головний отаман С. Петлюра перебував ще якийсь час у Польщі, але остаточно переїхав до Парижу. Там з руки московського агента Шварцбарта Отаман Петлюра трагічно загинув 25-го травня, 1926 р.

Петлюра відіграв надзвичайно контрверсійну і домінуючу роль в історії українських визвольних змагань. Його сильна постать витворювала захоплення. Він був улюблений і респектований. Будучи Головним Отаманом Петлюра відповідав за найжорстокіші дні Української революції.

Історик Дмитро Дорошенко, писав : "Петлюра виказався, здібним хоч

не зовсім щасливим провідником, який гостро спостерігав дилему української Революції“.

Боротьба українського народу проти деспотичної імперіялістичної домінації ще не закінчена. Українська історія показує нам численні приклади, коли видавалось, що Україна вже на лопатках, остаточно переможена, знищена і що вже не існує й ніколи більш не існуватиме. Але ця ж сама історія нам доказує, що час минає і Україна наново появляється на світ, відновлена, відроджена і ще зовсім жива. Найкращим доказом цього є існування тисячів українських іншодумців — дисидентів. Вони не вимагали б людських прав якщо б цих прав не бракувало. Література й мистецтво процвітали би якщо б існувала вільна творчість. Тисячі національних героїв та патріотів не терпіли б і карались би по тюрмах якщо б тиранічний московський режим не боявся існування, і сили українського народу і його безупинного прагнення до волі і до державної незалежності.

Тому, що на еміграції далеко від рідного краю ми живемо вигідно і розкішно, не означає, що ми є звільнені від національних обов'язків. Це також не означає, що ми можемо занедбувати можливості, які маємо, щоб боронити Україну і плекати її культуру. Валентин Мороз в одній зі своїх промов уже після його приїзду на еміграцію нас навчає та остерігає: “Етнологія нас вчить що як нація втратить свою незалежність, вона втрачає свій голос. Чужинці тоді говорять за ту націю, вона не говорить більше за себе. Відмінно до Східної Європи, де наприклад польська нація може говорити зі заходом за себе. Справа інакше мається, для Української нації — коли Україна втратила свою незалежність вона втратила свій голос і Москва почала говорити за Україну, розповсюджувати небиліці!

Ми у вільному світі маємо першорядну нагоду робити все це, що є заборонено нашим братам в Україні.

Релігія, мова, культура, національна окремішність — ці прикмети які є частиною нашого буденного життя, не існують на рідних землях. Наша мова є русифікована, молитва заборонена, народні традиції потоптані. Національний дух нашого народу заледве витримує нелюдські знущання проклятого ворога.

Вшановуючи пам'ять Симона Петлюри, ми вдійсності вшановуємо Українську національну революцію. Ті ідеали, за які боровся і загинув С. Петлюра та сотки тисяч других українських героїв — є ті самі незрушні правди і закони за які караються, сучасні українські герої.

Підтверджуємо сьогодні нашу солідарність із ними. І словами Симона Петлюри, “... закликаємо до цього, що вже започатковано,” до визволення, нашої держави.

Слава Героям Української Національної Революції!

Ліда М. Василенко

ПРИМІТКА: Повищий текст авторка прочитала на святковій Академії в Лос Анджелес для вшанування С.Петлюри в 100-ліття від народження

ЗАЯВА ТУСМ-у

в справі політичної концепції і діяльності голови "Закордонного Представництва Української Гельсінської Групи".

Тому, що ген. Петро Григоренко є почесним президентом російських комбатантів;

тому, що ген. П.Григоренко пов'язався з "Новим Русским Словом", яке є відомим єдино-неділимським часописом і підтримує його матеріальними датками;

тому, що ген. П.Григоренко є членом редакційної колегії єдино-неділимського журналу "Континент" під редакцією Максимова і Некрасова, який останнім часом шляхом радіопередавання Радіостанції "Свобода" оплюгавив в українській мові честь українського народу на Рідних Землях і на еміграції, викпивши ідею самостійності України;

тому, що ген. П.Григоренко є одним з представників від російських дисидентів в Міжнародному Комітеті допомоги демократичним дисидентам в Югославії;

тому, що ген. П.Григоренко не вважає СРСР російською імперією а російський імперіалізм для нього не існує як ворог українського народу та інших поневолених народів і він не вважає, що москалі проводять русифікацію України та її поневолюють /"Українські Вісті ч. 41 /1979/;

тому, що ген. П.Григоренко вважає визвольний націоналістичний рух України "провінційним" явищем /за кремлівською термінологією/;

тому, що ген. П.Григоренко оплюгавив Організацію Українських Націоналістів з приводу її 50-ліття, називаючи ту визвольно-революційну силу України, яка спільно з УПА в двофронтовій війні проти російського і німецького окупантів за Суверенну Соборну Українську Державу поклала на жертвовнику Батьківщини десятки тисяч героїв — він, ген. П.Григоренко цю силу назвав "підлотниками й абсолютними ідіотами", а урочисті святкування її героїчної боротьби прирівняв до "урочистого засідання з великого кремлівського палацу";

тому, що П.Григоренко є представником московської гелсінської групи, яка стоїть на єдино-неділимських позиціях;

— отже, взявши до уваги вище подані факти і ствердження, Крайова Управа Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М.Міхновського засуджує політичну концепцію і діяльність ген. П. Григоренка, голови "Закордонного Представництва Української Гельсінської Групи", як шкідливу для національного визволення України згідно московського ярма та діаметрально протилежну до безкомпромісової самостійницької боротьби українського народу проти російського народу-поневолювача України — за УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ і розвал російської імперії на суверенні національні держави поневолених народів в їхніх етнографічних кордонах, згідно з революційно-визвольною концепцією ОУН і АБН.

НЬЮ ЙОРК, у грудні 1979

КРАЙОВА УПРАВА ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКОЇ СТУДІЮЮЧОЇ МОЛОДІ ім. М. МІХНОВСЬКОГО в ЗСА

Ідеологічні Темати

Роман Зварич

ВСТУП ДО ПОЛІТИЧНИХ НАУК

ЗОШИТ ЧИСЛО 2. — УРЯД — КОНСОЛІДАЦІЯ СИЛИ Й ВЛАДИ; КОНЦЕПЦІЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ — КОНЦЕПЦІЯ СУВЕРЕННОСТІ.

Уряди — це найбільш зорганізовані чинники в політиці. В уряді сконцентрований увесь комплекс політичних та державних інституцій, всі закони й закономірні чинники, і політичні традиції та ідейно-моральна спадщина вартостей на яких дане політичне суспільство побудоване. Кожне політичне суспільство має свій властивий лад та засоби правління. А кожний уряд, що має у своїй розпорядимості повище визначений політичний комплекс державної апаратури, безпосередньо відповідає за існуючий суспільний лад та за дієву ефективність йому супровідних засобів правління. Від коли тільки історія людства почала реєструватись, кожне людське політичне суспільство намагалося віднайти та встановити ідеальний уряд та соціо-політичний лад. Однак, сам цей ідеал залежатиме від концепційної мірки, котрою користуємося, щоби проаналізувати і уточнити кожний уряд та йому супровідний суспільно-державний лад.

Один з перших і досі найбільших мислителів, що почав глибше аналізувати ці теми, — був Плятон, неперевершений стародавній грецький філософ. Він встановив, що цією міркою взагалі у всьому людському житті, в політиці включно, цебто, найвища, абсолютна чеснота людства, — є **к о н ц е п ц і я** **с п р а в е д л и в о с т и** ! На основі цієї концепції справедливості, Плятон твердив, що можна оцінити не тільки певний уряд та державний лад, але і всі людські акції, мислення, і намагання. Він уважав, що ця концепція справедливості, чи радше це відчуття справедливості, що є апроріорно притаманне кожній людині-індивідууму, — це сам первень людськості. Для нього справедливість — була першою моральною категорією, що спричинювала політику, принайменше в її первісних виявах. Отже, концепція справедливості має свої основи в певних природних, хоч не визначених універсальних законах, очевидні всім принайменше в їхній первісній формі, поминаючи те, що в конкретній площині сама ця концепція є відкрита до специфічних інтерпретацій, чи модифікацій, залежно від історично-культурних надбань всього людства, чи навіть тільки одного політичного суспільства. Плятон далі пояснював, що справедливість — це головно "гармонія" між людськими емоціями, чи "апетитами", людським розумом, чи

“рацією”, і людською духовністю. Ця “гармонія зумовлена тим, що кожна частина політичного суспільства /людина, функціональна верства, уряд, і т.п./ носить певну відповідальність супроти того суспільства, так що про́ступки чи надуживання цієї відповідальності вважається суспільним злочином.

Для встановлення цієї “гармонії” в суспільстві потрібно певних засобів правління, цебто законів, що повинні конкретно вияснювати правильну лінію справедливості в кожній можливій ситуації, згідно у основними принципами того суспільства. Необхідна функція уряду в політичному суспільстві — є дбати, щоби ці закони й правила були строго дотримані.

Кожний уряд — це консолідація політичної сили та закономірної влади в суспільстві. Властиво, кожний уряд, навіть т.зв. демократичний, намагається втримати, чи створити релятивну монополію над всіма елементами політичної сили та влади в суспільно-державній апаратурі. Слід відмітити, що не можна звести політичної сили тільки до фізичного примусу, чи насильства. Сила в політиці складається з багатьох елементів, включно також чинники та засоби примусу й насильства. Політичну силу можна пояснити як скупчення тих факторів і засобів, що уможливають досягнення певних політичних цілей. Політична потужність /сила/, це здібність змінити, чи навіть впливати на кінцеві результати політичних процесів.

Сила полягає в людській потужності над природою, чи над іншими людьми, технологічні здобутки в історії людства є такими прикладами сили над природою. Одначе, дуже часто ця сила над природою є перетворена в силу над людиною, чи людьми. Наприклад, коли асирійці та єгиптяни навчилися зрошувати і таким чином контролювати ріки, ця “сила” уможливила централізованим династіям Асирії та Єгипту збільшувати свої хліборобські надвишки для утримання широких бюрократій та великих армій цих велечезних держав. А мабуть ще й кращим прикладом цього під сучасну пору, є термоядерна зброя, що є, фактично, технологічною силою людства над природою, перетворена в мілітарну силу над людьми.

Мабуть перший політичний мислитель, що почав думати головно й майже виключно категоріями політичної сили був італійський мислитель Ніколо Макіавелі. В його творі “Володар” /Іл Прінчіпе/ він ствердив, що такий правитель-володар, який збільшує силу іншого правителя-володаря навіть коли це його приятель, тим самим зменшує свою силу. Отже, сила одного політичного чинника є релятивним фактором в політиці що безпосередньо відноситься до сили всіх інших чинників тій політичній системі. Уряди, чи взагалі державні чинники в політичному суспільстві, намагаються сконцентрувати як-найбільше засобів сили в своїх руках. Ці засоби можуть бути наступні: військо та зброя, фінанси та капітал /або такі елементи, що мають якусь питому економічну вагу, як напр. нафта та т.зв. петро-долари під сучасну пору/, природні багатства й ресурси, ідеологія, пропаганда, і безпосередній вплив на рішення головніших державних мужів.

Однак, будь-котрий політичний чинник може мати достатні політичні ресурси сили /повище названі /, але не мати достатньої фактичної сили досягнути своїх само-визначених цілей в окремих випадках, чи в специфічних ситуаціях, бо йому бракує в достатній мірі того, первісного елементу в усіх само-творчих людських чинах — а це “воля”, чи людський “волюнтаризм”. Сильна людська воля конечна тому, бо цілює разом всі доступні людські засоби / в тому числі й політичні/ урухомлюючи їх в один напрям, перетворюючи їх знерухомого (static) потенціалу-без-цілі в динамічний та довершений чинник-засіб в досягненню певної мети. В жодному випадку не можна утотожнювати політичну силу з органічним, природнім явищем. Цим хочемо підкреслити, що потенціальна політична сила сама-собою не довершиться, як напр., за мисленням німецького філософа — Гегеля, вже-довершений дуб існує в потенційній формі в жолуді, а жолудь органічним процесом довершується та розвивається з дуба. Політична сила — це штучне явище, результат людських трудів та зусиль. Без сильної людської волі, політичні засоби та резерви сили будуть лише потенціалом, який щойно треба остаточно сформувати в наміреному контексті, а не фактичною зреалізованою силою.

До цього слід додати, що політична сила не є “квантитативним” явищем, цебто, досі немає і певно ніколи не знайдеться такої математичної формули, яка точно визначила б скільки сили має такий-то політичний чинник. Певнож, можна легко нарахувати точно скільки термоядерних ракет має одна держава, або яким фінансовим капіталом вона диспонує; але, скільки вартували всі такі ракети та неперечислені капітали Америці, коли вона вела програну війну у В’єтнамі в 60-их та 70-их роках. Америка тому програла цю війну, бо не мала досить сили переконати північно-в’єтнамців у правильність їхніх позицій, хоч кожний тверезий політичний та мілітарний стратег признає, що Америка “найсильніша й наймогутніша держава в світі”. Дозволимо собі поставити читачеві питання: чи дійсно увесь комплекс ресурсів сили Америки були недостатні, щоби перемогти мацюпінський Північний В’єтнам, або, чи в’єтнамська Війна застала Америку в “кризі волі”, що цілком спаралізувала її потужну ефектовність? Отже, вкінці, слід ствердити, що немає загальної мірки політичної сили. Дійсна політична сила все буде результатом існуючих ресурсів та засобів сили, і що найголовніше, детермінованости та висоти волюнтаристичного калібру даного політичного чинника у відношенню до специфічних умовин та історичних ситуацій. Власне, цей фактор волі та здетермінованости, мабуть, є найпитоменнішим барометром політичної сили.

Багато непотрібних непорозумінь в політичній літературі виникають тому, що деякі політичні публіцисти змішують засоби політичної сили з політично-суспільною владою. Буває так, що певна політична сила, яка володіє різноманітними засобами сили, має мало, навіть жодної політично-дійсної влади. І навпаки:можлива є влада, що не володіє великими засобами сили, хоч тяжко уявити як така влада зможе довше проіснувати. Політичну владу можна пояснити як закономірний мандат

правління. Сам цей мандат походить від первісних ідейно-моральних вартостей і принципів на яких побудоване політичне суспільство. Кожна державно-політична влада залежить від "віри" народу, котрим ця влада править: це означає "віра" в закономірність самої ж влади, в її спроможність передавати народові певні сподівані ідейні, духові, та матеріальні вартості, і "віра" в самі моральні вартості та політичні принципи що, зрештою, сама ця влада була покликана захищати. Саме існування будь-якої політичної влади в суспільстві в основному залежить від глибокого почуття, чи свідомости морального обов'язку підкорятися цій владі. Всі відносини влади опираються на цій політично виробленій моральній свідомості. Коли ці відносини влади є розкладаючі в суспільстві, чи коли політична суспільство загрожене вакуумом влади, тоді перспективи на революцію, чи іншого рода суспільне захитання є значно побільшені. Власне, кожна революційна ситуація зокрема знаменується такою кризою влади.

Згідно з відомим французьким політичним філософом, Жан-Жак Руссо /Ле Контра Соціал/, будемо говорити про політичну владу як вияв, чи конкретне уособлення "генеральної волі" політичного суспільства. Руссо твердив, що ця "генеральна воля" мусить бути суверенною, щоб вона не може підлягати жодній іншій політичній силі, інакшому політичному факторові, чи іншій особливій волі. Дійсна політична влада ніякій іншій силі не може підкорюватися, бо в такому випадку та сила, навіть якщо вона знаходиться в цілком чужому полюсі, становить дійсну політичну владу в тому суспільстві. Така політична влада, що підлягає іншій силі в суспільстві — це вже політично-концепційна нісенітниця. Помітне явище в цій концепції суверенности, так як її розробив Руссо, є те, що ця "генеральна воля" політичного суспільства є просто неподільною. Отже, в концепційному змислі, якщо будемо дивитися на феномен політично-суспільної влади як конкретне уособлення цієї ж "волі", тоді ніяка влада не може бути поділена між суперечливими до себе частинами. Це означає, що ніяка дійсна політична влада в суспільстві не може представляти і індивідуальні чи обмежені інтереси однієї особи, чи групи, осіб, якщо ці інтереси не підлягають, чи якщо вони суперечать загальним інтересам цілого суспільства. Коли політична влада стане уособленням "особливої", а не "генеральної" волі, щобто, коли ця влада представлятиме обмежені особливі інтереси в суспільстві, замість спільні інтереси всіх членів того суспільства /в розумінні суспільства як одна, неподільна, органічна цілість/, тоді ця політично-суспільна система стає чим раз більше продажною й зворотною, а сама влада стає менш закономірною і справедливою; значить, це суспільство стоїть перед своєю власною загибеллю, бо його принципи та ідейно-моральні коріння не верховодять в тій системі, а верховодять провінційні, індивідуальні, чи класові інтереси однієї обмеженої групи.

ДЕЩО ПРО УТОПІЇ

Мета цієї статті — дати короткий перегляд головних рис утопійних творів, що таку важливу роль відіграли та відіграють в світовій історії. Зага цих творів, як побачимо з дальшого викладу теми та з висновків, котрі, як природне завершення, будуть заключним розділом, велика. Велика вага утопій в історії мислення, бо питомим для людини є шукати ідеальні моделі. Людина часто забуває лігеморфічну структуру свого ества та нехтує одним з двох факторів з яких складаємося. Це і є причиною великих соціальних катаклізмів, занепадів культури, різних шкідливих "ізмів". Але про це в дальшому ході думок. Спочатку мусимо хоч трохи вяснити деякі поняття, представити головні аксіоми нашої думки, яка побудована на християнсько-українським світогляді, а філософічно спирається на реалістичній школі, якої підвалини та головну структуру спорудили Аристотель та св. Тома з Аквіну, а в сучасному підніс — між багатьома іншими — німецький філософ Йосиф Піпер. Очевидно не відкидав та не відкидатиму те, що є позитивне в інших школах, але все підходячи з точки реалізму, яка — після легкого пізнання інших напрямків — видається найбільш правильною, бо не відкидає жодну з трьох сфер з якими людина є пов'язана та в постійнім контакті — Всевишній, інші люди /суспільство/ та природа.

З української духовости визнаю, як єдиноправильну та єдину можливу форму справедливого політичного устрою для Рідного Краю — національну державу побудовану на зразках, які накреслили Збори та Конференції ОУН, здобуття власної держави шляхом національної революції. Концепцію визвольного націоналізму, як єдину "українську" в дійсному розумінні цього слова, альтернативу.

Після цього вяснення, яке було конечним, приступаю до теми.

ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ

Історія спирається на двох базах: політичні події та політичні ідеї. В вислові "політична історія", слово "політична" — прикметник, який окреслює серед широкого поля різних інших історій /економічної, мистецтва, літератури, військової, права, релігій і т.под./ одну частину, котра відноситься специфічно до певної теми.

Всі окремі історії, ті, котрі є вчислені вище та ті, котрі були поминуті, мають як спільний знаменник, своє відношення до людської активності. Цебто відношення до людини, як до актора здобутків, невдач та змагань. Тому, що чоловік живе в суспільстві, всі історії — це історія дій людини, суспільного життя. Суспільне життя завершується, як один з найвищих ступенів, в політичнім житті.

Тут треба зазначити, що з часом міняються:

- а/ розміри політичного тіла/родина, рід, орда, місто-поліс, імперія, династична держава, національна держава та інші/;
- б/ сфера, обсяг політичної активності, що може бути мінімальний,

або вміщувати кожний вияв суспільного життя; та

- в/ пресія, більша або менша, яку політичне тіло робить на приватних осіб або угруповань та менших організацій, які вміщує. Тут треба зробити малу замітку. Вживаю слово “тіло”, а не апарат чи інший вислів, бо не можу уявити політику, як мертву схему. Противно, вона є динамічним явищем. Постійно розв’язуються та творяться нові діалектики /в гегелівським значенню/. Але вживатиму “державний апарат”, бо державний апарат, побудову адміністрації, бюро різних міністерств і т.п. можемо представити на папері схематично, як знімку. Це і є апарат, а політичне життя — це тіло. Хоч робимо просвітлення легенів, кров пульсує, серце б’ється, є тиснення, розкладаються різні кваси, міняються клітини, росте волосся, рух, життя.

Перед людиною, що вийшла з примітивного стану, виринає постійне явище політичної активності, якої вислідом є суспільство, котре:

- а/ Вміщує інші види організацій через яких людина проявляється та діє. Для прикладу професійні спілки, допомогові та забезпечеві установи, спортові товариства, і т.п.
- б/ Має претензії на співакцію, вжиття сили, включно з фізичною, щоб спричинювати поведінку, яку суспільство — точніше суспільний лад очікують від тієї людини.

Отже суспільство, на базі внутрішнього та зовнішнього порядків, являється базою інших організацій та побудов. Тут треба зупинитися коротко над трьома формами інтерпретації цього:

- ліберальна: суспільство, політична організація мусить проявлятися виключно в зовнішнім порядку.
- тоталітарна /комунізм, фашизм, нацизм/: проявляється в тотальнім — внутрішнім та зовнішнім порядку, що відкладає лише опортуністично деякі обов’язки на менші організації /для прикладу, церковна політика Сталіна під час II-ої Світової Війни/ або особи, але, що в кожній хвилині може їх відзискати та перебрати.
- З нашої позиції, політичний порядок є вислідом внутрішнього та зовнішнього порядків, але лише у відношенні до тих явищ, які є конечні для завершення людини, а в ніякім разі не всеобіймаючого чи всеохоплюючого людської поведінки.

Але повернімося до самого поняття історії. Для давніх греків, історія вміщує природню історію, опис сотворінь, з котрих маємо відчутливий досвід, знання, що завершується в найвищій формі, в пізнанню найвищого сотворіння, яким є людина. Цебто, що це знання завершується антропологічною філософією.

Окреслюємо людину, як найвище сотворіння, бо самозрозуміло визнаємо існування Бога, який все сотворив, в тім і людину, а сам не має ані початку ані кінця. Також з позиції християнина є вищі ангели, але — це чисті духи. Але не місце тут, на богословські міркування.

Якщо маємо на увазі не лише історію, а специфічно "історію людини", цебто історію того, чим людина відрізняється від решти створінь серед яких знаходиться, таке знання вимагає:

- а/ Аналізу людини в її соціальних творах, перспективі та величині.
- б / Додати до цієї аналізи, як необхідний елемент, фактор часу.

Зробивши це — можемо ствердити, що ми аналізуємо історичну проблему людини, як проблему, що має повне тривання та розвиток, і що проєктується в майбутнє. "Проєктація" — людина дає відчуті, виявляє чим вона хоче бути, що хоче робити. "Тривалість" — його зусилля, враз з зусиллям других триває певний час. "Розвиток" — поступово цей процес ускладнюється, обіймає все нові та нові сфери в яких може розвивати свою активність та здійснювати свої проєкти.

Беручи історію з такої перспективи, вона спиратиметься більше на дані, на змінах, на розвитку, як на безперервності або тривалості. Але, немає зміни без підстави для неї, і це вимагає певну тривалість в естві, що існує. Нема зміни, яка б могла бути цілком незалежною від того, що було попередньо. Нема еволюції без природи, котра б у певній мірі держалась помімо самої еволюції, частинно незмінною і тим самим була підкладом для тієї еволюції.

Історія — це вислід пізнання подій або явищ. Об'єкти історичного знання є серія оригінальних подій. Математика та логіка працюють універсальними поняттями, що є постійно тотожними самі до себе. Наприклад, коли мова про силізм /умовивід/ або теорему Пітагора, говоримо, про щось, що є рівнозначне, цілком однакове до самого себе, не зважаючи на час або віддалі. Специфічним для історичного знання є бути знанням оригінального, а не універсального. Французька революція сталась лише раз. Другої битви під Жовтими Водами не відтворимо, а евентуальна битва в тім самім місці, між тими самими націями буде мати зовсім інший хід, хоч би вислід був той самий.

Історія помімо того, що має до діла з фактами оригінальними, мусить користуватися конечно методом та оцінкою. Ці два елементи вже самі по собі особливі та є постійно при комплексі оригінальних подій, які вони скупчують та яким допомагають стати зрозумілими. Метода є конечною, щоб бути впевненим у слушності та правильній інтерпретації подій, котрі історичне знання збирає та щоб виявити, як і чому ми, їх сполучуємо. Оцінка вживається, щоб вибирати зпоміж безперервного та невичерпного ходу дійсности події, що цікавлять нас. Це стає ясным, коли береться під увагу, що історик постійно пристосовує оцінку, вальоризацію до історичних подій. Тим керується для відкидання того, що вважає за цінне та провідне.

Історик мусить старатися впровадити дух життя в сухі дані, які хронологія, літописи, перекази та інші джерела ставлять перед ним. Як пророк у Старім Завіті мусить глянути на поле вкрите кістяками та прокувати.

Історію та політику можна уважати за науки, що вивчають, аналізують та систематизують дійсність. З останньої перспективи можна ува-

жати, що є конечними: — а/ Наукова теорія історії та
— б/ Наукова методологія історії.

Це творить історіографію, під назвою якої розуміємо збір правил норм, перспектив, що уважаються або проголошуються правильними та потрібними, щоб вивчити та обхопити історичну подію, як також могли її систематично описати.

Історик Гвізінґа пише, що історія є “неточною наукою”. Цим висловом підкреслює, що в ній мусимо керуватися іншими критеріями точности та конфронтації явищ, ніж у фізиці та математиці.

Історія має до діла з серією подій, що можуть бути:

— а/ ІНТЕРПРЕТОВАНІ, цебто що праці над минулим дають нам можливість шукати певний порядок та вияснення на різні “чому”.

— б/ ПЕРЕДБАЧУВАНІ, цебто праці-спекуляції над майбутнім, щоб шукати певну супровідну нитку та могли передбачувати, хоч приблизно, курс історії. Хай буде дозволено мені висловити скептичну оцінку, що до цієї останньої можливості.

Одна і та сама подія може бути різно інтерпретована істориками. Ось наприклад велика французька революція може оцінюватися, як фактор інтеграції або дезінтеграції французьких нації або держави. В дійсності вона була фактором дезінтеграції для тієї державної системи, якою був “ансієн режим” що також представляв певну національну форму. А з другого боку — це була інтеграційна подія для нового режиму, нового порядку, що приніс нові соціальні та політичні форми. Одже-ж обидві інтерпретації були частинно слушні та частинно неточні.

Історія не дає дефініції, а порядкує та описує, але описує з певним чуттям. Тільки тоді, як опис прибирає певне чуття, переходимо з сухої хроніки до історії. В середньовіччю — помимо блискучости тієї доби, яку на жаль притемнює існуюча ще і досі “чорна легенда” — бракувало майже цілковито історичне чуття, описували події, даючи їм лише прикладну вартість. До такого типу зачисляємо острозького літописця. Цитуємо для прикладу:

“Року 1569. Унія в Любліні дошла, Волинь, Подляш’є, Київ до Корони привернено.

Того ж року князь пруський присягу королеві учинил. У дні маєвії сніг великий спал і де 3 дней трвал. Петр Зборовський от Турка с примир’єм доживотним приїхал. Голод великий бул, аж селядявка по дві копи було”.

/Примітка: використовую цей літопис, а не інший більш відомий, як “Повість временних літ” бо в Аргентині, де живу, україністика виїмково убога, та приходиться користуватись виключно родинною бібліотекою/

Під час відродження-ренесансу історичне значення прибирає інший сенс, принайменше в деяких авторів /для прикладу “Діскорсі супра ля пріма декада ді Тіто Лівіо” італійця Нікольо Макіявеллі/.

Поезія · Проза

Святослав і Ніна Караванські на пресконференції у Вашингтоні.

СВЯТОСЛАВ КАРАВАНСЬКИЙ

Святослав Караванський народився в Одесі 24-го грудня 1920-го року. Його заарештувало КГБ за приналежність до Організації Українських Націоналістів і засудили в 1945-ому році на 25 літ позбавлення волі. Амністію проголошено в 1955-ому році, але Святослава звільнено щойно у 1960-му році. За професією С. Караванський поет, філолог, журналіст і перекладач. Під час свого перебування на волі закінчив свою мозольну працю: "Словник рим української мови" і продовжує свої студії філології при Одеському Університеті, Русифікація українських шкіл змушує його протестувати, а це дає нагоду сумнозвісному прокуророві Руденкові змусити Караванського "докінчити" раніший вирок ув'язнення з якого його амнестовано, п'ять літ після амністії. У 1969-ому році ще додано йому 5 років. Разом 30 років ув'язнення.

В.Чорновіл у книзі "Лихо з розуму" так описує літературну діяльність С. Караванського: "Подиву гідна інтенсивність літературної праці Караванського після звільнення. Він скінчив розпочату в табо-

рі роботу над словником рим української мови /1000 друкованих сторінок/, багато перекладав з англійських поетів, підготував книжку "Біографії слів", часто публікував в журналах та газетах мовні поради /вів рубрики в журналах "Україна", "Знання та праця", газетах "Сільські Вісті", "Українське життя" та ін./, підготував для видавництва "Маяк" збірку гуморесок та фейлетонів, друкував мікроінтермедії. За договором з видавництвом "Дніпро" перекладав роман англійської письменниці Ш. Бронте "Джен Ейр"...

Любов до свого народу та до його поетичної скарбниці зробила С. Караванського одним із кращих перекладачів з англійської мови. Однак поетична природа Караванського, його вміння сконденсовано і небуденно передавати образи покажуть нам незабаром зрілого поета, як тільки його оригінальне мистецьке слово промовить до нас із сторінок українських газет. Гарвардський Університет запросив Святослава Караванського дати серію викладів з ділянки перекладної літератури. У цьому числі "Авангарду" подаємо кілька оригінальних творів поета.

Святослав Караванський

ПРИСЯГА

*Ніби жрець у священному храмові,
Що жертівні приносять дари,
На порозі тюремної камери,
Як присягу, цей вірш повторю.*

*В середовищі виріс я лютому,
Де ні прав, ні свободи нема,
Де за прояви думки розжуді
На відважних полює тюрма.*

*З ким я ріс — мої юні ровесники —
По упертій дорозі пішли,
Запряглись у роботу на деспота,
Підкорилися силам імлі.*

*В хорі з Вами, о щедро оплачені,
Мав і я, дець, співати псалми —
Прославляти новітню кріпаччину,
Вихваляти красоти тюрми!*

*У блискучій подобі військового
Брати гроші за муки й кров,
Гори трупів возить на кладовище
Під шумок мироблюбних промов.*

*І під захистом культу облудного
Жити з праці людей трудових,
Вчивши інших «поборюйте труднощі»,
Нишком їсти солодкий пиріг.*

Тільки ж ба! Я збагнув, що за ширмою
Гільйотина на мужніх чека,
І зв'язав себе клятвою вірною:
- Хай загине сваволя гидка!

Хай сто ґрат на вікні — буду зібраний
І скупий на зрадливі слова,
Щоб в бою з протокольними тиграми
Закрутилась у них голова!

Щоб один, без поради, під вартою
До негідних не вдався я дій,
І мольбою моєю, чи скаргою,
Хай не втішиться ворог лихий!

В перші ж дні арештанського хрещення
Впасти в розпач собі я не дам —
Боягузом не стану збезчещеним,
Не відкрию нічого катам!

Тюрма у Владимірі, 1971

Вічні безсмертні шляхетні пориви!
Що ви є в світі? Заклишання? Чари?
Перший змах крил у польоти за хмари?
Чистого серця до правди змагання?
Думки народження? Прокид кохання?
Спілка, братерство краси та відваги?
Спалах свідомости? Вибух наснаги?
Радість пригоди? Жагучість бажання?
Чи неповторність природних мотивів —
Гуркіт громів довгожданної зливи?
Що ви і нащо нестямні пориви?
Нащо серця ви ворухите й душі?
Нащо бентежите юність тривожну?
Стелете міфами даль бездорожну?
Старість обачну зриваєте з ліжка?
Тихих неволите йти у опришки?
Дужих вчите бороните слабого?
Щепите люті і зневагу до злого?
І на неорану кличете ниву
Тих, хто прибився у гавань щасливу?
Нащо? Де глузд ваш, шляхетні пориви?
З вами бійці не бояться могили —
Деся і в найслабшого трояться сили,

З вами у чорну годину і скруту
Легше зустріти останню мінуту...
Поки живу я — живіте зо мною!
Кличте! Будіте! Зривайте до бою
З чадом смертельним розпуки німої!
Думці, душі не давайте спокою!
Юністю дихайте! Жарте весною!
Будьте зі мною!

Володимирська в'язниця, 1970 р.

ДО СОВІСТІ ВІКУ

Це не віриш, це не гімн, не ода
І не плід віриоблудних маній,
Це жага, це мольба свободи,
Це смертельного крик останній.

Він стоїть на краю могили
І жде кулі в свій гордий череп,
Дротом руки йому скрутили
Спадкоємці Ягод і Берій

Він стоїть на краю могили,
А в могилі — на трупах трупи,
Розум людства! Всетворча сило!
Це на тебе піднято руку!

Ти зорав незміренні гони,
Ти сади насадвив плодючі,
Від Адама і до Ньютона
Людство все — твій невтомний учень.

.....
.....
.....

Найдорожче для тебе-правда,
Ти на чорне не кажеш — біле,
Хоч за це кабінетні мавпи
Не одно тобі шиють «діло».

Вільний розуме! Совість віку!
Чи ж тебе залякають «строком»
Лжепророки ідей великих,
Братовбивці із заздрим оком?

Сам ти судиш — і судиш чесно,
І царя, і раба, й міністра,
Й інквізиторів, що воскресли,
Й знову пхаються в гуманісти.

Присуд твоїй — як тавро — назавжди,
Так скажи ж його, совість віку,
Хто дав право за слово правди
Замикати людей довіку?

Хто дав право людей карати
За правдиве, за щире слово,
За любов до сестри, до брата,
За любов до своєї мови?

Хто дав право, о, совість віку,
З найчесніших робити в'язнів,
А зате на чолі народу
Наставляти катів і блазнів?

.....
.....
.....

Совість віку! Породу хама
Роздивився з лиця і збоку,
Чи це справді прекрасна дама,
Чи це вбивця з підбитим оком?

Вирок виречи, совість людства,
І що чорне зви тільки чорним,
А не то це гідке паскудство
Цілий світ, мов павук, огорне,

То ж гляди — бережи свій череп,
Вільний розуме — Совість віку,
По тобі у космічну еру
Кулеметний вогонь відкрито!

(Явас, 1966 р.)

Вадим Чечва.

НОВІ ОБРІЇ.

Закопичена квіттям полонина впивалася пестощами буйновітру.
Старезний ялиновий бір шепотів казку давноминулих гордих днів...
Свавільний потік, передразнюючи ялиновий шепіт співав на всі ла-
ди думу про лицарські чини наших днів. Жагуче сонце, немов та до-
бряча ненька, пестило стрільчаті верхів'я дерев, квітчасту полонину,
пінисті хвилі потоку й його ' легіня, знаного на всю Бойківщину.

Василь, спершися на кріса, глядів тужливим зором у смарагову
далечинь. Свавільний Стрибожич ігрався із завішеною на крісі мазе-
пинкою, із полами киптарика, буїв льонисте волосся й заглядав у
глиб зажурених зіниць.. Та легінь не зважав на це. М'язи були напру-
жені немов тятива лука. Груди хвилювали мов Чорноморе в негоду.
Ледь помітно дрижали кутки вуст. У голові снував міряди дум. Зой-
ком розпуки й німого болю розлуки з усім, що близьке та серцю до-
рого. Метеликами тріпотіли одчайні мислі!...

Йому з друзями доводиться залишати наймилішу закутину рідної
землі. На згадку про це пригадалися слова, ним же скомпонованого
колись вірша:

“Вам незнана наша Бойківщина,
Красою сяюча повік,
Високі гори, праліс, полонина
І шум Карпатських рік“.

Перегортав у пам'яті багаті чаром минулого спомини безжурної п'яної юности, проведеної на лоні багатющої бескидської природи. Тут лишаються його старенькі батьки. Тут його рідні. Друзі... Чарівна і незабутня дівчина кохана!...

Німі, але які ж болючі думки, шмагали юнака, немов удари бича... Хотілося до болю, до крові кусати уста. Бажалося впасти ницьма додолу й гіркими, пекучими сльозами обсипати рясно полонинський килим. Та нажаль він не знав сльоз. Їх у нього з друзями не було!...

Боже! пошли сили помстити всі ворожі кривди та зневаги. Новий налет думок ударив морськими брижами в розпалений мозок. Його батьківщину, найвірнішу, медом та молоком текучу, ланами буйного збіжжя шумливу Україну та її працелюбний, вірний нарід од віків нищить, плюндрує та обманює ворог, кривавий загарбник.

Мов найкращий злотоглав — дні величі та слави — перетикали чорну кирею нашої багатой в події історії. Ні одна країна Європи чи Азії не може похвалитися таким багатством змін. З верховин найбільшого розквіту, величі та слави шляхом Голготи котилася у прірву. Море пожарів, гори трупів. ріки крові змінювали пишну та цвітучу країну у руїну. Бундючні переможці підіймали стопу, щоб наступити на груди переможеної нації, хотіли замінити її в раба й якраз тоді український нарід, нація героїв, немов той казковий велетень струшував пил неволі! ...

Нація здобувала належне місце в народів вольнім колі, та вродисто проголошувала перед світом свої права на незалежне життя... Думки чередувалися в голові юнака наче вівці в броді. Падало питання: Чи краще сьогодні? Чи не повторюється те, що було в минулих днях великої руїни?... По закінченні другої світової війни, наш нарід не захотів гнути спини під кнутом північного тирана. Юнацтво масово вступає в лави УПА. Він, Василь є її завзятим бійцем і старшиною. Вся Бойківщина знає героя-сотника Славуту-Смертоноса-Стрілу...

Ось і зараз заклятий ворог залізним ланцюгом оточує багатократ менший повстанський відділ. Йому з друзями доведеться кидати рідну містину щоб завтра, а може післязавтра, безпритульним ізгоєм скитатися чужиною...

Василь струснувся. Чорні думки розвіялися мов дим. Прийшла віра. Віра в останню перемогу нації. Не всім суджена доля його відділу. Тисячі повстанців бореться на яву, а мільйони в підпіллі і в житті ждуть на слухний зов нації. Зрештою його відділ не зганьбив, а славою покрив прапор боротьби. Немалу нагороду за його голову назначив гітлерівський загарбник а й сталінці ганяють за ним як собачня за раненим ведмедем. Він мусить відійти. Хай, мусить відступити але перед ним майоріють нові обрії. Скрізь буде добра нагода служити рідній, державницькій справі...

Сотник і його бійці клякають на коліна, цілують рідну землю а де-хто й захопив у хустину грудку рідної землиці. Встають на команду, ще раз оглядаються, прощаючи зором дорогу закутину рідної батьківщини і твердою вояцькою ходою маршують з узлісся в глиб бору, а там на захід у сизу далечінь, де їх чекає нове завдання, нова праця для України, а в сизій мряці майорять нові обрії.

Микола Руденко з дружиною Раїсою

Іван Брацлавський

ПАМ'ЯТНА ЗУСТРІЧ З МИКОЛОЮ РУДЕНКОМ

Було гаряче задушливе літо й така ж напружена атмосфера у громадських колах Києва наприкінці 1972 р. Нещодавно залляла країну нова хвиля терору КГБ, що принесла в висліді чергові жертви з-поміж провідних людей молодших річників української інтелігенції. З-за кожного рогу міста виринала примара провокації та арештів, насторожений громадянин почав власної тіні страхатись.

Від Золотих Воріт столиці до Дому Т-ва сприяння з українцями за рубежом — відстань незначна, всього на який мет камінням. Та яка часова різниця! Там — із сивини віків гуде слава рідної історії, тут квилять пристосуванці, заносять дитирамби чужим можновладцям нікчемної доби.

Запрошених туристів зі світу мав привітати голова Спілки Письменників України, він же й голова згаданого Т-ва Сприяння, Юрій Смолич. Проте чомусь він не з'являвся, то й завдання захопти групи туристів до довільного зв'язку з Т-вом перейняв на себе заступник голови Т-ва, Олег Хоменко. Коли за великими столами, заставленими пляшками лімонади для відсвіження гостей, наоглядались приїжджі усякої інформативної літератури й наслухались різних оповісток пропагандивного характеру, а тепер мали оглянути документальний фільм знищення й відбудови після війни "квітучої України" — якраз тоді й заповіли прихід і доповідь відпоручника міністерства освіти й культури, секретаря парторганізації Спілки радянських письменників України, відомого письменника й редактора журналу "Дніпро", Миколи Руденка.

Що ж, почуємо ще одного з чільних апаратників — перешептались між собою приявні... На залю сходин увійшов міцно збудований мужчина вище середнього росту, поважного, зосередженого вигляду, тепло привітався з людьми й почав зразу промовляти.

Але як же й говорив Руденко! З виразом, змістовно, сильно, зразковою мовою й доречно. Нашвидку полонив аудиторію своєю епічною картиною змагань їхнього народу, великого й нескореного, до національної гідності й добування собі належного йому місця під сонцем. Слухачі вже звикли були попередньо до напівної партійної тарабанщини, то й тепер аж задивувались. Тут же їм розкривають правду сучасної незвершеної дійсності і кидають проєкцію величного рідного національного буття в майбутньому. Заслухались уважно приявні, пірнають за доповідачем у бурхливу крутіж відрокотаного вчорашнього й несуться з ним заливною хвилею на поверхню сучасности, що є дише прокиненою кладкою до справді світлого майбуття, над яким годиться всім вірним синам і донькам свого народу працювати. Пішла згодом оживлена гутірка на різні питання дня. Микола Руденко широ, охоче, по-рідному забирає слово до ставлених запитань, нічого не прикрашуючи, не тікаючи з відповіддю в завчену марксівську діалектику, не спрощуючи проблем, не викручуючись партійною казуїстикою, чи непричасною до справи банальщиною, а завжди забирає становище одверто, чесно, послідовно й вичерпно...

Чи не за прямоту характеру, безстрашність у громадських виступах і не виключили його зі Спілки Письменників? За справедливість домагань і правдивість, стійкість осуду запроторили в каземати?

Микола Руденко /з 1975 р. член Групи Міжнародної Амнестії/ в обличчі сваволі терористичного КГБ, постійно придушуваних громадських і національних прав в Україні, йдучи за покликом свого непідкупного сумління, не міг не обуритись і піти на шлях боротьби, очолюючи Український громадський Комітет для здійснення Гельсінських домовлень. За те й він нескорено далі карається, як палкий захисник прав свого поневоленого народу. Честь Йому!

ЧИТАЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ПОШИРЮЙТЕ "АВАНГАРД," – Журнал української молоді, що вже 32 роки стоїть на сторожі ЧЕСТИ УКРАЇНИ і вказує шлях до її ВОЛІ і ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ!

Петро Кізко

ПЕТРО КІЗКО уродженець Харківщини, помер у Мюнхені, Німеччина 28.2.1976 р. залишивши по собі чималу поетичну й письменницьку спадщину. Сумівський діяч і редактор "Авангарду" /1946-48 рр./ та "Крилатих" /1972-73/, залишив для "Авангарду" свої Спогади, які поміщуємо на добру згадку про його вклад у розбудову сумівської преси. Досі було поміщено в трьох попередніх числах "Авангарду" про його перше арештування в рр. 1938-39 та повторне в 1940 р. і заслання до Безимлягу

МОЇ СПОГАДИ 5

ЛЮДОЛОВИ.

День пережито. День вижито. Слава Богу. Тут, за кільканадцять дотами, кожний день, кожну годину дня в'язень зустрічає тривожним, трепетним запитанням: "Чи виживу?"

Надто вже важкий "рай", щоб винести на своїх плечах всі його "розкоші". І кожного дня живеш у страшому нервовому напруженні. Безліч питань, безліч проблем роїться в голові. Чи буде завтра мороз? Чи не вгамується вітер? На яку роботу завтра поженуть: на шпали чи на каміння? Чи не змінять другого котла на третій? Чи вдасться обміняти вцент роздерті "бурки" на нові, щоб цілковити не обморозити ноги? Чи не потягнуть завтра до ізолятора?

Так проходять дні за днями, одноманітні, сірі, тягучі. І з кожним днем люди слабнуть, виснажуються і худнуть, стаючи людьми-скелетами. Часто пригадуєш рідний дім і рідну землю, матір, батька, друзів, що перебувають на волі. Воля! Боже! Яке ж це дороге, неоціненне слово! Воля! Чи є повніше, соковитіше й барвистіше слово за це? Воля! Де ж ти є, на якій землі, щоб хоч трохи, зовсім трохи зазнати тебе?

"Сину! Ми часто плачемо з Мотью, як згадаємо про тебе, — писала мені мати і сестра із України. — Чи ти живий ще, чи ще побачимось з тобою? Мотя пише тобі оце цього листа, а в мене весь хвартух мокрий від сліз. І чим тобі допомогти, дорогий наш, коли самі вже не маємо чого їсти?"...

Воля! ось де вона, большевицька "воля", большевицький "рай". Син у наторзі, а мати й сестра на "волі" з голоду вмирають...

Чуєш, світе?...

Одного разу в бараці зчинився шум, гармидер. Наша бригада, що працювала вночі й телер спала, прокинулася зі сну й схопилася на ноги. Сполошені люди хапалися за свої ганчір'я й бігли хто куди: одні до дверей, інші під нари, треті до баракової комірки, де стояли відра, мітли й інші речі. Що таке? Що трапилось?

До бараку увійшло одразу п'ятеро людей: нарядчик, староста бараку, двоє з канцелярії нашої дільниці і один у військовому.

— Встаєть всім і постройтеся по чотири! — наказав військовий.

Бий тебе лиха година! Чому ж “всім”, коли ми щойно прийшли з роботи і вклялися спати! Але нічого робить! Наказано “строїться” — мусиш.

Двері замкнено. На двір нікого не випускають. Для нас стало ясно: облава на тих, хто не вийшов на працю. В'язні, хто в чому був, ставали по чотири в ряд. Худі, бліді, змучені, босі, роздягнені люди поволі, неохоче ставали в колону, так, ніби перед ними була вирита глибока могила. Двоє з людоловів кинулися обшукувати всі кутки бараку й витягувати з-під нар, із комірки тих, які хотіли там врятуватися від небезпеки, що грізною лявиною над ними нависла.

Постягавши всіх, нарядник почав вичитувати прізвища мешканців бараку. Всіх ділено на дві групи: ті, що повинні були працювати й залишалися в бараці, й ті, що прийшли з нічної зміни. “Отказників” виявилось до півсотні людей. Їх забрали й повели геть. Нам уже було не до снання. Ми вийшли з бараку вслід за вилоненими, глянули на таборові вулички і площі і наші серця закам'яніли. Цивільні й військові кати “Особстроя НКВД СССР” вели табором численні групи в'язнів, які з різних причин, а найбільше через брак одягу не змогли іти в зимову заверюху працювати.

При сорокградусному морозі й скаженому вітрі згорблені люди йшли босі по снігу, без шапок, в одних сорочках. Хто натягав на голову порваний бушлат, хто на ходу обмотував босі ноги якимось ганчір'ям, хто продирався в середину юрби, щоб між тілами своїх співмучеників знайти затишок.

Так вели в'язнів із кілометр і всіх зігнали в один намет, що був напнутий просто на снігу. Я в тому наметі не був, але нам розповідали про нього ті, що там пробули майже цілий день. Це був жах, що його могли чинити тільки нелюди, варвари. Ні! Цих епітетів для них замало! Це були душогуби!

Тих босих і роздягнених людей вишикували в наметі, який не опалювався, на снігу й почали з них тягти допити, чому вони не вийшли на працю. Роздягнені люди, стоячи, буквально замерзали. В'язні з сльозами на очах благали перевести їх у бодай трохи тепліше місце, але їх голосу ніхто не слухав...

— Гражданін начальник! — озвався був зовсім ще молодий хлопець. — Я не маю бурок, старі геть розлізлися, а нових не дають! У мене відморожені пальці. Я просив старосту бараку видати взуття, але він каже, що ї в старих ще можна працювати. Як же ж у них працювати, коли пальці й п'яти вилазять з бурок? Це ж гибіль, гражданін начальник!

Натовп стояв, як закам'янілий. Усі чекали, що скаже начальник, бо у всіх та сама причина, те саме горе. І начальник, військова людина, сказав:

— Погібнеш, вреда не будет! Контрреволюції советської власті не жалко. Ви для нас — навоз. Получіш трі неділі ізолятора. Понял?

— Понял...Але...

Але хлопчина був безсилий. Він стояв увесь позеленілий і більше нічого не казав. Мовчки благав очима прощення, але прощення кат не дасть.

Так всіх перебрано і всіх відправлено до ізолятора.

ЛЮДИ ЇДЯТЬ СОБАК.

З протягнутими напівзаклякими руками в'язні йдуть з роботи й не доходять до бараку, падають у замети снігу. Молода дівчина в ізоляторі рве на собі кофтинку

й чинить самогубство. Сивий дід лізе у яму з сміттям по картопляну шкаралупу й там умирає. Ось у таборі зчиняється великий шум, прибувають енкаведисти, чогось шукають, когось викликають, допитують. Виявляється, що в'язні вбили ув'язнорі біля дротів енкаведистську собаку і, зваривши, з'їли її.

Холодна самарська земля вкривається трупами українців, кавказців. У передсмертних корчах люди благають і проклинають... Але крик їхніх закованих сердець намарний. Глухий Кремль того крику не чує і чути на хоче. "Строїтельство соціалістического городка" повинно бути закінчене в термін хоча б ціною мільйонів жертв. А може це "перекручення" большевицької лінії місцевими начальниками концтабору? Може в Кремлі про це нічого не знають?

Один із в'язнів нашої бригади, родом із Полтавщини, що вже встиг збагнути всю суть большевицько-комуністичного варварства, не міг собі уявити, що всі бачені й пережиті ним страхоття творені з прямого наказу червоних дияволів Кремля. Але він на все своє життя в цьому переконався, коли після безлічі писаних листів у Москву його голос лишився не почутий.

У Безим'янському концтаборі висіли скриньки для скарг: Калініну, Берії, Вишинському і навіть самому "отцу" Сталіну. Полтавець написав 135 листів — скарг кремлівським сатрапам, наївно сподіваючись дістати якусь відповідь. Дарма! За два роки перебування в таборі він не одержав жадної відповіді. Для нього лише тоді стало ясно, що ні його, ні інші заяви — скарги не мали ніякого впливу на кремлівських людоджерів. Вампір, що прагне людської крові, своїй жертви ніколи не милує, хоч як би вона не благала волі.

Так тягнулися дні і місяці за колючими дротами Безим'янського концтабору "Особострой НКВД СССР". З кожним днем втрачали ми надію на життя, на світло ...

ВІЙНА. В'ЯЗНІ ІДУТЬ У ДОБРОВОЛЬЦІВ

Минули зима й весна, настало літо. Хоч яке воно скупе в Самарі, бо бушлати й ватяні штани довелося нам скинути аж десь напочатку липня, все ж прихід літа нас тішив. Тепер ми працювали в денній зміні й часто бачили, як через Безим'янку ішли великі ешелони війська і важкої зброї. Ніхто з нас не догадувався, куди ідуть ті ешелони, хоч ще повесні до нас писали в листах із дому, що велику частину молоді забирають до війська.

Аж це якось ранком 22 червня 1941 року, зібравшись біля вахти на працю, ми почули голос гучномовця, що поспішав про несподіваний напад гітлерівської Німеччини на Советський Союз. Повідомлення говорило про перші великі повітряні налети на Київ, Харків, Одесу та інші міста України. Звістка про війну справила на нас якесь дивне вражіння. Війна для нас була чомусь невідомою силою, що мала нам полегшити життя. В таборі пішло велике заворушення. Управління табору оголосило про набір добровольців до армії, і сотні в'язнів кинулися до канцелярії з паперами. Ясно, що той потяг до армії аж ніяк не був виявом "патріотизму". В'язням до краю набридла каторжна праця, голод і холод і тому багато з каторжників, особливо з тих, що мали великі терміни ув'язнення, прагнули за всяких умов вирватися з табору.

— Ця війна довго не протягнеться, — міркували в'язні, — а відразу на фронт не візьмуть, будуть вчити ще. А, врешті, на фронті уб'ють чи ні, а тут загинеш...

Але швидко виявилось, що всяке вербування добровольців припинено, й усі знову приступили до праці. Єдиною надією жили ми, що з початком війни поліпшаться харчі і полегшає праця. Ми вважали, що ставлення до нас повинно тепер змінитися. Проте, ця надія була хибна. Все йшло, як і раніш. Навпаки, люди були доведені до відчаю. До нас ставилися чимраз гостріше. З різних дільниць Безимлагу доходили чутки про втечі і розстріли в'язнів. Такий же випадок трапився і на нашій четвертій дільниці. Четверо в'язнів, що мали ще сидіти по кілька років, працюючи вночі на вантаженні піску біля Волги, втекли й відійшли були від місця праці за кілька кілометрів. Однак, двох із них ввіймали, привели в табір і посадили в ізолятор. Пізніше їх забрали й повезли кудись. Ми спостерігали картину, коли їх забирали.

До табору прибула легкова машина і "чорний ворон". З машини вискочили офіцери НКВД і великий пес, а з "чорного ворону" — конвоїри. Незабаром вивели з ізолятора двох утікачів. Один із них був високого зросту, чорнявий, з орлиними очима і кучерявим чубом. Погляд його був похмурний.

— Крутенко! — зашелестіло в юрбі, що зібралася на таборовій площі. Я дійсно впізнав у постаті того красуня і велетня Крутенка. Це був бригадир одної бригади, що часто працювала разом з нами. Другий рік він бригадиром і весь час його бригада на "третьому котлі". Він дуже стояв за членів своєї бригади і не один раз гнав від себе "лагерних придурків".*

Крутенка і його друга вело відразу четверо конвоїрів, два офіцери і один пес. Крутенко йшов спокійно, лише з-під лоба позирав на офіцерів і конвоїрів. Та ось перед самою брамою він раптом став. Конвоїри спробували його штовхнути, але Крутенко зціпив кулаки й замахав ними в повітрі. Крутенко стояв як укопаний. Очі тепер йому горіли дивовижним блиском. Обличчя зблідло, уста тремтіли. Один із офіцерів відв'язав пса й, цькуючи, пустив на Крутенка. Натопт зашумів і хитнувся. В цю хвилину ми побачили те, що важко передати словами. Крутенко раптом затрусився, так, наче б він діткнувся електричного дроту. Він швидко зіп'явся на носки, розчепіпив широкі долоні й блискавично кинувся на пса. Пес відскочив, загарчав, а потім знову кинувся й міцно вп'явся зубами в Крутенка. Крутенко схопився руками за бік, похитнувся і впав, простягнувши руки. З-під роздертої сорочки струменіла темно-червона кров. Крутенко лежав ниць на землі й важко дихав. Його широкі груди то підіймались, то опускались. Заплющеними очима дивився він в небо. Там було сонце і глибока синь. Але Крутенко їх не бачив. Його забрали й затягли до "чорного ворона". Обидві машини швидко зникли.

Ми ще довго стояли на площі, глибоко зворушені щойно баченим видовищем.

У 41-й ДИВІЗІЇ — НА ФРОНТ

Тогож дня по обіді в нашому концтаборі роздалися голосникові передачі:

"Увага! Увага! Німецько-гітлерівські війська напали на західні кордони. Цей збройний напад на СРСР є агресивним варварством гітлерівського режиму. Уряд СРСР закликає весь народ стати на гостру й рішучу оборону своєї землі."

Трохи згодом ті самі гучномовці проголосили виступ Сталіна до "радянського народу".

*) Так називали в'язнів, що працювали в різних таборових установах — канцелярії, кухні тощо.

Ми, в'язні, зраділи з тієї нагоди, оплескували долонями й тішилися: нарешті, може, прийде кінець і "Безимлагові". Аж ось за кілька днів у таборі з'явилося оголошення: всі, хто присуджений до трьох років ув'язнення, має зголоситися до канцелярії табору. За указом тодішнього голови раднаркому /рада народніх комісарів/ Калініна всі в'язні того типу будуть звільнені з таборів.

Я ще раз зрадів, бо мав усього півтора року, а відсидів якийсь рік, тож піду до дому скоріше.

Аж сталося не так, як гадалося і як говорилося в гучномовцях. Мене з "Безимлагу" таки звільнили, але послали не до дому, а до... 41-ї дивізії червоної армії, а згодом — на фронт. У в'язничному одязі, без рушниць, голих і голодних загнали аж до села Михайлівки під Харковом. Аж там нас зодягли в червоноармійські строї, видали зброю й послали на фронтові лінії.

Мені припала доля бути сержантом, командиром одного роя, складеного з самих в'язнів. За кілька днів ми підійшли до самої фронтової лінії й нам дано наказ: наступати! Я вперше був на війні й уперше побачив, яке то страхіття. Ми були вже біля села Таранівка, біля Харкова, бо йшли артилерійські, рушничні, снайперські й рукопашні. Нам дуже докучала німецька повітряна фльота. Німецькі "Мессершміди" кружляли над самими нашими головами й скидали бомби, немов горіхи. Нарешті в Таранівці бої притихли й ми одного вечора залягли в шанцях на нічний спокій. Я саме спав у шанці немов забитий. Аж нараз чую крізь сон:

— Уставай, сержанте, уставай!

Біля мене стояв командир чоти якийсь москалина Дубінін. Він наказував мені збирати рій і відступати.

Я був здивований, що за кілька днів наступу й отакої страшної баталії нам доводиться йти назад. Але наказ — наказом. Я зібрав рій і ми рушили назад. Цілу ніч телепали по ярах і яругах та полях, потім ще цілий день брели у відступі, за нами гасали німецькі літаки, бомбардували, але, правду сказати, били по боках, немов не цілили по армійцях, а лише всіх гнали до однієї купи. Аж нарешті зігнали. В тому самому селі Михайлівка, звідки ми наступали, німці нас оточили й забрали в полон. Як вийшли ми з одного льоху й глянув я довкола: все село й довколишні поля були покриті червоноармійцями, яких німецькі офіцери зганяли й шикували в колони. Перший раз на фронті й перший раз побачив таку страшну поразку "бойових відділів" червоної армії.

Я кинув усю зброю й пішов до німецького полону...

далі буде

Наука · Культура · Мистецтво

Федір Капуста

ПРОТИ ОСОВЕТЧЕННЯ — “РАДЯНІЗАЦІЇ” УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Наприкінці 1978 року у виданні Шкільної Ради УККА вийшла книжка під назвою “ХРЕСТОМАТІЯ (3) УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ XX СТО-РІЧЧЯ”. Упорядкували Є. Федоренко та П. Маляр.

Як кажуть автори цієї “Хрестоматії” /див. “Свободу” за 31.12.1978 р./, — “Від упорядників було запропоновано Підручниковій Комісії Шкільної Ради видати Хрестоматію — добірку авторів та їх творів для вивчення в школі, з додатком відомостей біографічних, бібліографічних та літературо-знавчих і т.д.” В цих “Методичних заувагах” автори продовжують: “Було б оманю враження подавати таке суперництво за поділ літератури — Бо-ротьби на ворожі, непримиренні сторони, що й мали б знаменувати її бо-ротьбу і т.д.”

/Журн. “Червоний Шлях”, ч. 4 квітень 1930 р., стор. 141/ Коментарі тут зайві.

Відомо, що замолоду М. Рильський, В. Сосюра, П. Тичина і навіть М. Бажан тримались, кожний по-різному, українського берега. Але що ста-лось далі і то скоро?

/Стор. 98/. Павло Тичина. З 1929 р. Тичина — академік АН УССР, член кореспондент Білоруської АН, пізніше став депутатом Верховної ради СССР, був депутатом і головою Верховної Ради УССР, міністром осві-ти, нагороджений орденами, нарешті стає членом комуністичної партії. Це — явний послідовник та патріот окупаційної влади на Україні. Автори “Хрестоматії” не вмістили ані одного вірша, за що він отримав советські ордени.

Ось хто такий справжній П. Тичина:

“Партія веде”

*... Та нехай собі як знають,
Божеволіють, конають —
Нам своє робить:
всіх панів до дної ями,
буржуйів за буржуями,
будем, будем бити!*

*Проти мурів, проти молу,
в нас бадьорість комсомолу —
ще й підмога йде:
збільшовиченої ери
піонери — піонери —
партія веде!
партія веде!*

/“Антологія Укр. Поезії” том III ДВУ, 1958 р./.

З цього вірша видно, що кожний комуніст у першу чергу ставить не на-

ціональну проблему, а класову боротьбу.

/Стор. 106/ Максим Рильський. Був нагороджений орденами, обраний у члени АН УРСР, став членом комуністичної партії. /Спершу був на українських національних позиціях, а потім під тиском перейшов у табір облудонауки Маркса-Леніна. Автор "Пісні про Сталіна".

*"Із-за гір та з-за високих
Сизокрил орел летить,
Не зламати крил широких,
Того льоту не спинить!"*

*

"Я син країни рад".

*Я — син країни рад. Ви чуєте, Іуди,
Ви всі, що Каїна горить на Вас печать?
Отчизни іншої нема в нас і не буде,
Ми кров'ю матері не вмієм торгувать!
Я — син країни рад, що і мечем і словом
разить і тне катів — з розмаху до кісток,
Сьогодні ще стоїть вона в вінку терновім....
Але вже сплетено лавровий їй вінок!"*

Творчість М. Рильського — справа науковців, а не дітей і молоді!
/Стор. 122./ Володимир Сосюра. — Нагороджений орденом "Знак пошани", член комуністичної партії. До останніх днів Сосюра не змінив свого щирого ліризму на гимни партії, збував її вимоги фразами й нещирими рядками. — Так написано в його біографії в цій же "Хрестоматії ХХ"... Як кажуть "папір усе витерпить!" На 125 сторінці поміщено вірш Сосюри "Любіть Україну", та "Ти Воскреснеш, Україно". Про яку Україну пише В. Сосюра? Про так звану "Радянську". Що є захоплюючого в цих віршах? Скажемо на деякі рядки з них: "Між братніх народів мов садом ряним — сіяє вона над віками". Напрошується питання: яких "братніх народів?" Відповідь: братніх народів Советського Союзу. Візьмемо ще один рядок, з цього ж таки вірша: "В дитячій усмішці, а в дівочих очах, — і стягів багрянотому шумі", що у перекладі на просту мову означає: у шумі червоних від крові народів комуністичних прапорів.

Є ще й інший вірш В. Сосюри — твориво "Радянської поезії", службовця комуністичної партії:

*"Я не один про щастя марив,
Коли пішов під гул стихій
у світлі лави комунарів,
в партійний тиждень бойовий.
Я гордий долею солдата
Нових віків, коханий край!
На партівитку моєму дата:
Двадцятий рік і місяць май".*

/Журнал "Червоний Шлях", ч. 12, 1928 р., стор. 224/.

П'яниця Сосюра — це дійсно не український, а "радянський поет", пропагатор класової різанини:

*“Ніщо не спинить нас! Ми месники народу,
Який на Вас робив всі ночі!... всі віки!...
Ми лиш тоді зітхнем і крикнемо: Свобода!
Коли у горлі Вам повернемо штики!”*

/Журнал “Червоний Шлях” ч.2, 1926 р. стор. 136/.

Яка жорстокість, яка брутальність у цього советського патріота, годі й уявити людині, котра має хоч трохи в душі людяності!

Своїми творами Сосюра збагатив не українську культуру, а пролетарську інтернаціональну дичину, писану українською мовою.

*“В грозі, в грозі червоний край,
Кінця і меж грозі нема цій.
Там на селі пишуть глитай
під пресом колективізації”.*

/Журнал “Плуг” ч.7, липень 1930 р., стор 3/.

Сосюра ненавидів українську еміграцію, яка в часи Визвольної Війни мусіла залишити рідну землю і була змушена піти на вигнання:

*“Ви з оселедцями й шликами,
і в шароварах, як моря,
ішли в осінніх янтарях,
щоб перетять Комуні шлях,
що встала грозно над вами,
в містах і селах і полях!
з штиками й бомбами в руках
Ви йшли на нас у морі крові...
Тремтять дворушники, Іуди,
що нам готуєте батіг,
Вам не сховатися нікуди
від революції вартових”...*

Яка злоба, яка ненависть до своїх братів, що боролися за волю, свободу свого народу, хотіли своїй Батьківщині Україні добробуту і щастя, а сосюри називають їх “Іудами”, бо не хотіли підкоритися комуні.

Витяг з поеми В. Сосюри “Запродавці”:

*“Ви продавали Україну
й під ноги слались, як сміття
Усім, хто нам бажав загину,
і гнули перед ними спину
криваві виродки життя.*

Сосюра це той, що помагав руйнувати церкви на Україні та переслідувати віруючих. Ось що він наже своїм віршем: “О, не даремно”:

*О, не даремно, ні, в степах гули гармати,
І ляглась наша кров, і падали брати,
О не даремно, ні, моя старенька мати
Зняла з своїх дітей дукатики й хрести”...*

Ніхто не може відібрати у Сосюри його таланту, як поета, як лірика. але кому він служив? На чию користь він працював! Не подобає тим, хто бореться і змагається за вільну суверенну Українську Державу, прославляти Сосюру, розповсюджувати його твори в друкованому слові, перекла-

дати його твори на англійську та інші мови, змушувати дітей і молодь та студентів на Заході, на волі — вивчати писання негідних "поетів".

Далі йде М. Бажан. /Стор. 127/. "У час війни був редактором фронтової газети заступником голови Ради Міністрів УРСР. По війні — головний редактор "Української Радянської Енциклопедії" та інших державних видань. Належить до комуністичної партії". — Все ясно, як на долоні. Советська аґентура увесь час старається розкласти українську еміграцію. І якраз на користь ворогові і видана ця "Хрестоматія".

/Сторінка 136/. Микола Хвильовий. Витяг із "підручника" Шкільної Ради УКА:

"Він стає членом компартії, але не дався облуді, скоро розпізнає її російську шовіністичну природу, і в складі Української Компартії /себто КП /б/ У протиставився компартії російській кривавому теророві Чека /до якої, між іншим, ніколи не належав/. В новелі "Я" — викрив садистичну суть російського комунізму". Знову, як кажуть, папір усе витерпить.

В біографії Хвильового є такі слова: "В новішому виданні "Історії Української Літератури" /Київ, "Наукова думка", 1970, т.6/ творчість і погляди Хвильового піддані розглядові й критиці". А в цій книжці на стор. 137 поміщено апотеозу діяльності Фітільова-Хвильового в Чека під назвою: "Я" /романтика/. Витяг: "Шість на моїй совісті? Ні, це неправда. Шість сотень, шість тисяч, шість мільйонів — тьма на моїй совісті!!! Тьма. — конвой! Вартовий увійшов і доложив: — Партію вивели. Розстріл призначено за містом: початок бору". Таку "романтику" може написати лише особа, яка сама працювала в Чека та розстрілювала українських патріотів, які боролися за самостійну Українську Державу.

Ось у "Ранку" з 25 липня 1953 р., під назвою "Що таке "Хвильовизм", автор П. Спекта пише: "Земляки Хвильового /з Полтавщини/ розповідають: М. Хвильовий в початках своєї діяльності на користь Москви був заступником голови Богодухівської ЧК і в той же час комісаром при карному отряді Соболя. Головою ЧК в той час був тов. Скорік. Ці товариші в селі Мурафі, на площі розстріляли прилюдно 12-ть людей-просвітан: Микола В'юник, М. Гриценко, Ф. Толок, Тихон В'юник та інші."

А тут другий приклад дій ката М. Хвильового. /"Укр. Самостійник", 27. 9. 1953 р./: "Чекіст Хвильовий розстрілював укр. селян і повстанців". Витяг: "Байстрюк земського н-ка Слюковського М. Фітільов, керував карними большевицькими "отрядами" по боротьбі з укр. повстанцями. За його наказом гинули сотні повстанців, за його наказом спалено багато селянських господарств, особливо ж у с. Мурахва. Він же "Коля" — М. Хвильовий — прилюдно розстріляв отамана укр. повстанців Гонту, в його ж /Хвильового/ рідному селі Солонівка, на Богодухівщині. Так само він прилюдно розстріляв отамана Галана з села Рублівки. Так хто ж він у такому разі є: письменник, чи кат? Одна-єдина відповідь: "кат!" Борис Шади́р, м. Ольденбург.

Автори "Хрестоматії" зазначають — твердять, що М. Хвильовий до Чека "ніколи не належав" — вибілюють убивцю.

/Стор. 280/ Іван Драч. Витяг з біографії у "Хрестоматії": "В 70-х роках інтенсивно творить, дотримуючись партійних указівок, прийнявши нагороди й привілеї". Факти ж говорять самі за себе, що Іван Драч це "радянський поет" з крові і кісті, патріот і активіст советської влади. І. Драч випустив пасквіль на укр. еміграцію у кінці 1978 р., назвавши цей пасквіль "Білий кінь 'Визволення'". Витяг:

*"Звільнити хочуть від Дніпра Дніпро,
Карпати теж звільнити від Карпат,
Радіоактивне випекти тавро,
На Україні прагне лютий кат!"*

Хто цей "лютий кат?" а це є укр. політична еміграція, маси людей, які змагаються за українську демократичну Державу.

Розстріли Чека, ГПУ, НКВД, КГБ, штучний голод на Україні, Кубані, на Дону ... Ліквідація куркулів у часи колективізації... Це все носить слід і відбиток клясової боротьби, яка провадилась на Україні в найжорстокіший спосіб та не раз і українськими руками. На творах комуністів, різних давніх і новіших драчів виховують комсомольців, комуністів та "радянську людину".

Кого думає виховувати Шкільна Рада УНКА, випустивши "Хрестоматію з української літератури ХХ ст" з майже советським змістом? А в той же час УНКА змагається за здобуття Укр. демократичної самостійної Держави.

Чекаємо відповіді.

/127 стор./ М. Бажан. Написано: "По війні — головний редактор "Укр. радянської Енциклопедії" і т.д. Ось що читаємо в цій енциклопедії:

"Укр. буржуазні націоналісти" /стор. 116, кн. 15/, криваві злочинці з Бандерівсько-Оунівських банд нищили цілі родини — від немовлят до старих людей, живцем палили в хатах, душили, катували, не тільки активістів, а й рядових жителів. Осередком націоналістичного охвістя за рубежом є такі організації /ЗЧ ОУН/, /ЗП УГВР/ /УНКА/, що знайшов притулок у ЗСА, КУН, УНРада та деякі інші і т.д.". "УРЕ", кн. 15, стор. 115/: "Укр. буржуазний націоналізм". "Українські радянські письменники, художники, композитори, діячі театру та кіно в своїй творчості викривали антинародну, контрреволюційну суть АБН, його зрадництво щодо укр. народу і запроданство іноземному імперіялізмові". "Ленін вказував, що в кожній нації є дві нації, в кожній національній культурі є дві культури, відповідно до двох протилежних клас буржуазного суспільства" /"УРЕ", кн. 10, стор. 24/. Кажучи простою мовою, це означає, що кожна нація має пролетарську та буржуазну культуру, які взаємно себе поборюють, а коли запровадять "диктатуру пролетаріату", то так звану буржуазну національну культуру зовсім нищать!

Коли УНКА залишить цю "Хрестоматію" без уваги, то по цій книжці будуть виховувати укр. молодь в дусі толеранції до Радянщини-Советчини, а цим УНКА завдасть сам собі передчасну загибель. Увесь змаг до здобуття Укр. Самостійної Держави зійде нанівець, а на це місце прийде радянська-советизація української громади за кордоном.

Виховники

Н. Ушинський

Проблеми сімейного виховання

РОЗВИТОК ДИТЯЧОЇ МОВИ

Всяка дитина наділена слухом, засвоює вже готову, до неї створену, мову. В цьому відношенні мати, нянька, словом — сім'я є першими наставниками дитини у мові. Коли доходить справа до вчителя, то дитина вже має величезний скарб, який навіть перевищує дитячі потреби. У шестирічній дитини вже значно більше слів і зворотів для висловлювання почуттів і думок, ніж самих почуттів і думок. Вона багато в чому тільки з природженої людині перейнятливості переймає мову дорослих, але сама ще не виросла до цієї мови, так що безліч слів і зворотів, уже засвоєних дитиною у вигляді слідів механічної пам'яті у вигляді нервових звичок, ще не стала цілком її духовним надбанням.

З такого ставлення дитини до напівзасвоєної нею мови, створеної самосвідомістю і свobodною волею безлічі попередніх поколінь і засвоєної дитиною скоріше внаслідок природженої їй наслідувальності і внаслідок заразливості нервових рефлексів, ніж внаслідок розуміння потреби того чи іншого слова і виразу, — легко виводяться різноманітні обов'язки початкового наставника у мові. Перелічимо їх коротко.

1) Наставник повинен дбати про те, щоб дитина дедалі більше вступала в духовне володіння тими скарбами рідного слова, які вона засвоїла тільки наслідуванням, напівсвідомо, а іноді і зовсім несвідомо, механічно, через що і вживає їх часто не до речі, не знаючи справжнього, точного значення вживаних нею слів і зворотів. Великою помилкою було б вважати, що цього можна досягти легко й скоро. Вникнувши в справу глибше, ми побачимо, що в усіх нас і протягом усього нашого життя триває таке більш-менш діяльне, духовне засвоєння мови, якою вже володіє наша пам'ять. І, незважаючи на це невпинне засвоєння, найрозвиненіша людина може переконатися, що все ж вживає дуже багато слів і зворотів, точне значення яких вона не цілком усвідомила. Та, проте, ця робота поступового усвідомлення напівсвідомо чи зовсім несвідомо, тільки через наслідування засвоєної рідної мови має початися з перших же днів навчання і щодо своєї першорядної ваги для всього розвитку людини повинна становити одну з найголовніших турбот виховання. Якийсь великий мислитель (Кондільяк*, якщо не помиляємося) сказав, що сама наука є не що інше, як добре вироблена мова, і цей вислів, якщо й не цілком справедливий, то має багато справедливого. У мові кожного розвиненого народу складаються результати життя, почуття і думки незчисленної кількості індивідів не тільки цього народу, а й дуже багатьох

Кондільяк Етьєн (1715-1780) — французький філософ сенсуаліст.

інших, мову яких він успадкував: і вся ця величезна спадщина душевного життя незчисленної кількості людей, яка нагромаджувалась протягом багатьох тисячоліть, передається дитині у рідній мові! Не дивно ж, що дитина довго, а може, і ніколи не справиться цілком з цією величезною спадщиною — не зробить її справді своїм духовним багатством.

2) Мова, яку діти переймають від дорослих, не завжди буває бездоганна: багата в одному відношенні, вона буває іноді надзвичайно убога в іншому, буває, крім того, що вона рясніє неправильностями, недомовками, провінціалізмами і барбаризмами. Чим тісніша й бідніша та сфера, в якій виросла дитина, тим убогіший її словесний запас, але не треба вважати, що ця убогість слів і зворотів зумовлювалась неодмінно убогим соціальним становищем дитини: часто дитина багатішої верстви, бідніша в цьому відношенні, ніж дитина селянина. Крім того, в мову дитини входить із середовища, що її оточує, безліч потворностей і, у нижчій верхній — провінціалізмів, а у вищій — чужоземних слів і зворотів. Нарешті, дуже часто у тому суспільному середовищі, в якому дитина засвоює рідну мову, багато слів і зворотів, що мають вузьке значення, вживається в розумінні ширшому, і навпаки, словам і зворотам, що мають широке значення, надається часто якого-небудь особливого, вузького змісту. Звідси виникає для наставника обов'язок поправляти і поповнювати словесний запас дитини відповідно до вимог її рідної мови і, притому, вводити ці поправки і доповнення не тільки в знання дитини, а й в число її звичок.

Однобічний філолог ще менше здатний бути добрим вихователем, ніж однобічний філологічної освіти, що переважала до останніх часів у всіх школах Західної Європи, пустила в хід безліч чужих, погано перетравлених фраз, які тепер будучи в обігу серед людей, замість дійсних, глибоко усвідомлених ідей, утруднюють обіг людського мислення, як фальшива монета утруднює обороти торгівлі? Скільки глибоких ідей давнини марнується тепер саме тому, що людина заучує їх перше, ніж буває спроможна їх зрозуміти, і так привчається застосовувати їх хибно й безглуздо, що потім рідко добирає їх справжнього змісту. Такі великі, але чужі думки незрівняно менше корисні від бодай маленьких, та своїх. Чи не через те й сама мова сучасної літератури поступається в точності й виразності перед мовою древніх, що ми вчимося говорити майже виключно з книжок і вдовольняємося чужими фразами, тоді як у стародавнього письменника слово виростало з його власної думки, а думка — з безпосереднього спостереження природи, інших людей і самого себе? Ми не заперечуємо великої користі філологічної освіти, але показуємо тільки швидкість її однобічності. Слово добре тоді, коли воно правильно виражає думку, а правильно виражає думку тоді, коли виростає з неї, як шкіра з організму, а не надягається, як рукавичка, пошита з чужої шкіри. Думка ж сучасного письменника часто борсається в безлічі вичитаних ним фраз, які для неї або надто вузькі, або надто широкі. Мова звичайно є одним з наймогутніших вихователів людини, але вона не зможе замінити собою знань, набутих безпосередньо із спостережень і досвіду. Правда, мова прискорює й полегшує набуття таких знань; але вона й може й перешкодити йому, якщо увага людини надто рано і переважно була зворнена не на зміст, а на форму думки, та й до того ж ще думки чужої, до розуміння якої

учень, можливо, ще й не доріс. Не вміти добре висловлювати свої думки — недолік, але не мати самостійних думок — ще значно більший; самостійні ж думки випливають тільки з тих знань, що їх набувають самостійно. Хто не віддасть переваги людині, яка збагачена фактичними відомостями і мислить самостійно й правильно, хоч і висловлюється з зусиллям, перед людиною, в якій говорити про все чужими фразами, хоч би й запозиченими навіть у найкращих класичних письменників, значно переросла й кількість знань і глибину мислення? Якщо нескінченна суперечка про перевагу реальної і класичної освіти триває ще й досі, то тільки тому, що саме питання це поставлене неправильно і факти для його розв'язання відшукуються не там, де їх слід шукати. Не про переваги цих двох напрямків в освіті, а про гармонійне поєднання їх слід було б говорити й добирати спосіб цього поєднання в душевній природі людини.

...Вивчення всякої мови, як вивчення духовного організму, само по собі вже благотворно впливає на розвиток духу, незалежно від того впливу, який має знання іноземної мови як ключ до літератури народу... Будучи органічним витвором людського духу, мова має в собі всі достоїнства безмежно глибокого твору природи і, разом з тим, допускає безмежне заглиблення в самого себе. Щодо цього мова завжди була й залишиться найбільшим наставником людства. Серед інших предметів вивчення немає жодного такою мірою здатного розвитку розуму важливішого його логічна побудова, то ще більш важливі ті ідеї і почуття які нею вироджуються. Ось чому не вивчення стародавніх мов, а вивчення рідної мови ми поставили б на чолі гуманної освіти...

...Саме вивчення рідної мови є найкращим і найпрямішим шляхом до самопізнання людини.

Розкриваючи дитині і юнакові багатство рідного слова, ми розкриваємо їм багатство їхньої власної душі, яке вони відчували ще до того, як почали розуміти. Вивченням рідного слова ми вводимо дитину в дух народу, витвір його багатовікового життя, в те єдине живе джерело, з якого б'є всяка сила і всяка поезія.

...Рідне слово є основою всякого розумового розвитку й скарбницею усіх знань: з нього починається всяке розуміння, через нього проходить і до нього повертається. Слово є тілом духу, і поки дух не виробиться з слова, не оволодіє ним цілком, не прогляне крізь нього виразно для самого себе й для інших, доти він не може посуватися й розвиватися вільно: йому важко, як пташці в клітці, як невольникові в колодах: він борсається, рветься і в'яне від недостаті свободи, руху; не розвивається, а вимокає, мов зерно під водою, від недостаті атмосфери. Якщо я порівняю наші класичні заняття рідною мовою з тим, що бачу тут, то й цього досить, щоб показати мені всю відсталість нашої громадської освіти. Нові училища наші мають перейнятися переконанням, що слово є єдиною сферою розвитку духу й що на володінні цією сферою має будуватися всяке навчання й розвиток.

Мова народу — краший цвіт усього його духовного життя, яке починається далеко за межами історії, цей цвіт ніколи не в'яне й вічно знову розпускається. У мові одухотворюється весь народ і вся його батьківщина; в ній твор-

чою силою народного духу втілюється в думку, в картину і звук небо вітчизни, її повітря, її фізичні явища, її клімат, її поля, гори й долини, її ліси й ріки, її бурі і грози — весь той глибокий, повний думки й почуття, голос рідної природи, який лунає так гучно в любові людини до її іноді суворой батьківщини, який відбивається так виразно в рідній пісні, в рідних мелодіях, в устах народних поетів. Проте в світлих, прозорих глибинах народної мови відбивається не тільки природа рідної країни, а й уся історія духовного життя народу. Покоління народу проходять одне за одним, але результати життя кожного покоління залишаються в мові — в спадщину потомкам. У скарбницю рідного слова одно покоління за другим складає плоди глибоких сердечних рухів, плоди історичних подій, вірування, погляди, сліди пережитого горя і пережитої радості, — одним словом, весь слід свого духовного життя народ дбайливо зберігає в народному слові. Мова є найважливіший, найбагатший і найміцніший зв'язок що з'єднує віджилі, нинішні та майбутні покоління народу в одне велике, історичне живе ціле...

Будучи, таким чином, найповнішим і найпевнішим літописом усього духовного, багатовікового життя народу, мова в той же час є найбільшим народним наставником, який навчав народ тоді, коли не було ні книг, ні шкіл, і продовжує навчати його до кінця народної історії. Засвоюючи рідну мову легко й без великих зусиль, кожне нове покоління в той же час засвоює плоди думки й почуття тисячі поколінь, що передували йому й давно вже зотігли в рідній землі або жили, можливо, не на берегах Рейну і Дніпра, а де-небудь біля підніжжя Гімалаяв. Все, що бачили, все, чого зазнали, все, що пережили та передумали ці незчисленні покоління предків, передається легко й без великих зусиль дитині, яка тільки що відкриває очі на світ божий, і дитина, вивчившись рідної мови вступає вже в життя з безмежними силами. Не умовних звуків тільки вчиться дитина, вивчаючи рідну мову, а п'є духовне життя й силу з рідної груді рідного слова. Воно пояснює їй природу, як не міг би пояснити її жоден природознавець, воно знайомить її з характером людей, що її оточують, із суспільством, серед якого вона живе, з його історією та його прагненнями, як би не міг ознайомити жоден історик; воно вводить її в народні вірування, в народну поезію, як не міг би ввести жоден естетик; воно нарешті, дає такі логічні поняття й філософські погляди, яких звичайно, не міг би дати дитині жоден філософ.

25-ЛІТТЯ ВИХОВНО-УЧИТЕЛЬСЬКОГО ЖУРНАЛА

В 1979 році сповнилося 25 літ від появи першого числа журналу “Життя і Школа”, якого редактори, видавцем і /ідрукарем/ є відомий наш педагог — проф. д-р Василь Луців. На протязі того часу журнал міняв назву з “Учительське Слово” на “Рідна Школа”, щоб остаточно прийняти назву під якою появляється досі. Своїм змістом журнал дає багато методично-виховного матеріалу і заслуговує на увагу батьків і учительства. Як і все друковане слово на еміграції, цей журнал нафтрапляє на труднощі фінансового порядку і держиться завдяки посвяті самого видавця та горстки прихильників. В-во СУМ вітає “Ж і Ш” з ювілеєм і бажає даль. успіш. появи.

Українське Студентство в Світі

18-ий КОНГРЕС СУСТА ВІТАЄ ОУН(р)

В днях 17-18 листопада, ц.р. на оселі Українського Народнього Союзу — Союзівка, відбувся 18-ий Конгрес Союзу Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) при участі 45 делегатів та багато гостей. Конгрес відкрив молитвою місцевий парох о. Богдан Волошин. Для успішного переведення пленарних нарад була вибрана Президія в такому складі: Ігор Зварич — президент, Андрій Шевченко та Андрій Богатюк — заступники, Христя Павловська та Катерина Наливайко — секретарі. Рівно ж, президент Конгресу попросив до почесної Президії о.Б.Волошина, президента СУСТЕвропи В. Личманенка та Голову Крайової Управи ТУСМ в Америці д. Андрія Прятку.

Після відчитання протоколу з минулого Конгресу та вибрання поодиноких Конгресових Комісій, уступаючий голова СУСТА — Іван Принада склав звіт з цілоти проробленої праці всіх керівних органів СУСТА. В додатку про фінансову референтуру звітував д. А. Прятка. Жодних інших додатків до звітів не було. Після звітів, відбулася широка та жвава дискусія, в якій були заторкнені ряд справ та нераз були висловлені критичні зауваги до уступаючої управи, зокрема відносно браку контакту між Екзекутивною СУСТА та поодинокими студентськими громадами.

Опісля, Контрольна Комісія в складі Юрій Серант — голова, Ігор Зварич та Андрій Богатюк — члени, здала обширний звіт з перевірки діловодства та діяльності уступаючих керівних органів СУСТА. Хоч Контрольна Комісія ствердила в цьому звіті, що саме діловодство фінансових та протоколових книг було ведене у вірцевому вигляді, були теж висловлені певні зауваження відносно діяльності деяких членів уступаючої управи. Позиція Контрольної Комісії була, що з сторони Екзекутиви СУСТА було виявлено замало ініціативи в студентських справах американського терену, зокрема на науковому рівні. Особливо ця заувага стосувалася до Українського Наукового Інституту при Гарвардському Університеті (УНІГУ), ідея до створення якого виникла на одному з попередніх Конгресів СУСТА ще в 50-их роках. В оцінці членів Контрольної Комісії, СУСТА повинна мати безпосередній вгляд у справи УНІГУ, що мусить служити не тільки академічним потребам українського студентства, але головню політично-пропагандивним вимогам української діаспори. Після звіту, Контрольна Комісія подала пропозицію уділити абсолюторію уступаючим органам СУСТА, але "без похвали", що присутні делегати одногосно прийняли.

На Конгресі теж звітували голови чи представники поодиноких студентських громад. З усіх виголошених звітів можна було запримітити, що найдіяльніші громади були осередки Товариств Української Студіюючої Молоді (ТУСМ), які є в організаційній структурі СУСТА. За цілість діяльності ТУСМ звітував Голова Крайової Управи — д. Андрій Прятка. В своєму звіті, д. Прятка зreferував цілий ряд політичних акцій в обороні національних прав поневоленого українського народу та в обороні Юрка Шухевича. Голова ТУСМ також представив делегатам цілу низку виховно-ідеологічної праці, що ведеться при всіх можливих нагодах та яка є основана на засадах українського революційного націоналізму. Також з рамени ТУСМ звітували д. Віктор Потапенко (ТУСМ-Дітройт) та п-га Таня Вакула (ТУСМ-Делавер Каунті).

В суботу вечером делегати приготувалися до вибору нових керівних органів СУСТА. Перед цим, Мандатно-Верифікаційна комісія (Р. Лабінська — голова, А. Прятка та І. Івашко — члени) представила свій звіт, в якому було потверджено, що на Конгрес прибуло 45 делегатів з різних студентських громад з мандатами на 68 голосів. З звіту цієї комісії вийшло, що найбільш численна студентська громада на терені Америки це осередок діяльності ТУСМ з Нью Йоркської метрополії, (280) членів, з якої прибуло 14 приввних делегатів з 14 додаткових умандатованими голосами (разом 28 голосів; в статуті СУСТА, кожний приввний делегат має право на один додатковий мандат з своєї громади).

Опісля, Номінаційна Комісія (Олесь Кузишин — голова, Цебриня Борст та Роман Зварич — члени) представили конгресові запропоновану листу нових керівних органів СУСТА на майбутню каденцію на чолі з Роксоляною Стойко з студентської громади Рутгерс-Нью Брунсвік. Були намагання деяких делегатів зліпити другу листу "з фльори" очолювану — Андрієм Шевченком (Рутгерс-Нью Брунсвік, провідний член студентського сектора ОДУМ). Однак, задля справедливости треба відмітити, що ці делегати радше намагалися конче витворити балаган на Конгресі, бо подавали такі пропозиції, які тільки витворювали сміх на залі. Вкінці, нарешті ця друга листа "зліпилася" і була подана під голосування.

Перед самим голосуванням, обоє кандидати мали нагоду представити свою плятформу. Опісля відбулася коротка сесія запитів, на які кандидати дали свої відповіді.

У перевиборах листа Номінаційної Комісії очолена Р. Стойко легко перейшла, одержавши 56 голосів проти 11 голосів за листом з Андрієм Шевченком на чолі та з одним здержаним голосом. Склад решти управи СУСТА наступний: Андрій Богатюк — віце-президент схід, Віктор Потапенко — віце-президент близький-захід, Надія Скоп — віце-президент далекий-захід, Маріянна Гатала — секретар, Роксоляна Лабінська — фінансовий референт, Ігор Зварич — науковий референт, Юліяна "Пуні" Ратич — зовнішні зв'язки, Дебора Мейсо — референт спецзавдань. До новообраної Контрольної Комісії увійшли: Іван При-

нада — голова, Ярослав Палилик та Андрій Прятка — члени. Товариський суд складається з наступних друзів та подруг: Зенон Семанишин — голова, Марко Федорак та Ліда Семушак — члени. Також, Роман Юзенів та Борис Гудзяк були обрані Конгресом на співредакторів офіційного органу СУСТА — “Призм”.

В суботу вечером відбувся бенкет, яким провадив Роман Юзенів. Бенкет відкрив о.Волошин молитвою. Були відчитані письмові привіти від Блаженнішого Патріярха Йосифа І, Єпископа Василя Лостена, та Управи СУСКанади. На бенкеті були заступлені наступні представники суспільно-громадських організацій: д-р А. Лозинський — УНКА, В. Личманенко — СУСТЕ, Роман Зварич — СУМ, Ігор Зварич — Світова Президія ТУСМ, Андрій Прятка — КУ ТУСМ в Америці, Андрій Шевченко — ОДУМ, Рома Гадзевич — Пласт.

В неділю пополудні відбулася остання пленарна сесія Конгресу, на якій були прийняті Конгресові резолюції та були устійнені майбутні плани та діяльність СУСТА. Резолюційна Комісія, в складі А. Прятка — голова та З. Семанишин і В. Потапенко — члени, представили делегатам запроєктовані резолюції, які були прийняті одноголосно.

Делегати висловили привіти Воюючій Україні та усім борцям за національні і та людські права поневоленого українського народу, Українській Церкві в натакомбах, відмічуючи всіх українські християнські віровизнання, та всім українським студентським централям, зокрема ЦеСУС—ові який відбуватиме свій Конгрес в 1980-ому році. Особливо цікавою та важливою резолюцією був привіт революційному Проводові Організації Українських Націоналістів на чолі з Ярославом Стецьком, з нагоди 50-ліття ОУН. Відносно цього, був поставлений запит чому якраз складається привіт революційній ОУН і не згадується в резолюції жодних інших українських політичних націоналістичних угруповань. Відповідь Резолюційної Комісії, була, що ОУН — це не партійне а національне ‘багатство’ всього українського поневоленого народу, що протягом 50 років вела наполегливу революційну боротьбу проти ворогів України на добро кожної української людини, а не тільки на добро однієї ‘партії’. Тому, щоби студенти, з нагоди 50ліття ОУН висловили цій організації свій щирий привіт. А тому відмічується в резолюції тільки революційну ОУН, бо лише вона, без двох інших ‘відламів’ святкувала по цілому світі свяє 50-ліття, коли інші цього не робили; значить одинока революційна ОУН, не відріклася цієї назви і не засоромила тих позицій на яких була створена ОУН, цебто революційна концепція боротьби. Були теж представлені цитати провідних членів з інших ‘націоналістичних’ таборів, де вони самі твердять, що одинока дійсна сила — це ОУН(р) (Гайвас в ‘Шляху Перемоги’), або, що ОУН — ‘це вже історія’ Маркусь — ‘Сучасність’). У висновку слід ствердити, що всі студенти в Америці, зорганізовані в системі СУСТА, визнають одиноку революційну ОУН, як провідну українську політичну силу в змаганню поневоленої Української Нації до державної власнопідметности!

СУМ в дії

ВАЛЕНТИН МОРОЗ І ОРКЕСТРА “БАТУРИН”

Неділя 8-го липня ц.р. на оселі СУМ в Елленвіл, Н.Й. був велечавий день, де оркестра “Батурин” О.СУМ з Торонта мала особливу шану вітати Валентина Мороза.

Оркестра “Батурин” під кер. мгр. Василя Кардаша, брала участь в XXX-ій Зустрічі-Здвизі Українців Америки й Канади у 50-річчя створення ОУН і 20-річчя смерті Провідника ОУН Степана Бандери.

Зустріч розпочато маршем на площу біля пам'ятників героям, де відбулася програма. На цій Зустрічі-Здвизі крім Валентина Мороза були присутні його дружина Раїса та син Валентин, котрі прибули на цей континент щойно 5-го липня цього року. Валентина Мороза та його родину присутні вітали грімкими обильними оплесками.

Оркестра “Батурин” брала участь в Богослуженню, яке служив Преосвященний Василь Лостен в сослуженні священосерів, виконавши церковні пісні, а саме, “О спомагай нас”, “Як славний Господь” та “Боже Великий”.

По Богослуженню відбулося піднесення прапорів під час чого оркестра відограла національні гимни.

В дальшій програмі мало місце складання вінків перед пам'ятниками. Головний вінок особисто поклав Валентин Мороз. Ці вінки були złożені під звуки жалобного “Со Святими упокой” у виконанні нашої оркестри, а відтак сурмач Роман Ясінський відіграв салют поляглим.

❖ В резолюціях Конгресу теж був висловлений привіт українській нації у вільному світі, зокрема для Українського Гарвардського Інституту, з вимогою, щоби цей інститут служив політично-пропагандивним потребам української діаспори.

Програмові резолюції закликали, м.ін., новобрану Екзекутиву СУСТА включитися в протестну кампанію проти Олімпійських Ігор в Москві, вимагаючи, щоби держави вільного світу бойкотували цю імпрезу, що лише буде служити пропагандивним намаганням московської варварської “тюрми народів”, і щоби СУСТА включилася у вже започатковану акцію в обороні Юрка Шухевича, за ініціативою ТУСМ.

Конгрес закрито молитвою та відспіванням українського національного гимну.

(Пресова Референтура ТУСМ)

На протязі людського життя людина може стрінутися з рідкісними обставинами в яких вона стрічає визначних осіб, що нам притрапилося, вітаючи Валентина Мороза.

Наша стріча з Морозом це так як гірське повітря, яке нас відсвіжило. Мороз нас духово підніс величністю та силою свого духа.

Мороз це так як євангельська "жива вода" кріпить нас коли зливається від нього на наші душі, через що і ми сильнішими стаємо.

Для нас молодого покоління, що виросло в цілком інших обставинах від Валентина Мороза, є дуже важко зрозуміти тернистий шлях цього велетня українського духа.

Нам годі зрозуміти його страждання та страждання його родини, коли то його син від восьмого року життя переходив долю дисидента. Як також годі нам знати терпіння, що їх перенесла його люба дружина Раїса.

Все ж таки ми стараємося це усвідомити та належно оцінити.

Постать Валентина Мороза в наших молодечих серцях, від часу його тюремних злиднів снувала взнеслі почування. Ми вбачали в ньому людину великих вартостей характеру, енергійності, відваги, величі духа і нескорености.

Так було тоді. А тепер бачучи його між собою, слухаючи його слів, переконуємося, що наші думки були правдиві. Отож бути в його присутності, це черпати велику надію в перемогу наших національних змагань.

Наша стріча з Валентином Морозом на Елленвіл глибоко запала в наші серця, звідки вже ніхто не зможе її вирвати.

Ми мали велику честь вітати цього незламного борця, його дружину Раїсу та сина Валентина. Бажаємо їм якнайкращих успіхів в новому житті.

Особливо вітаємо сина Валентина, як ровесника членів нашої оркестри і приймаємо його за "нашого Валентина"!

Очікуємо майбутніх зустрічей з родиною Мороза.

Ярослава Кузьмич
прес-референт оркестри "Батурин"

УСМІХНИСЯ!

МОРОЗ І СКВУ

Плавюк каже, що "СКВУ не бере на себе відповідальности за заяви Мороза".

Мороз каже, що він теж не бере на себе відповідальности за заяви СКВУ.

РОЗМОВА ЮРИСТІВ

- Тепер багато українців в університетах ідуть на право
- Добре, що не йдуть наліво.

30-річчя О. СУМ ім. полк. Івана Богуна в Едмонтоні

В днях 2 і 3 червня 1979 року, едмонтонський О.СУМ відсвяткував 30 років свого існування. Святкування відбулось в двох днях, в суботу вечером почато бенкетом.

Господарем бенкету був молодий сумівець адвокат Ігор Брода, який зміло і гарно перевів програму вечора. З привітани виступали Владика Ніль, о прот. О.Хомяк, мгр. Є.Гановський від ЦУ СУМ, достойний міністер В.Дячук від провінційного уряду, п.Ю. Хаба від відділу КУК, п. Петро Дацків від місцевих ОУВФ. Господар відчитав писемні привіти від КУ СУМ, Осередків СУМ Калгарі і Саскатун, місцевої станиці Пласт, міністра Горста Шмидта, о. мітр. Ю.Ковальського — капеляна О.СУМ, о. Крил. М.Дядя, Братства Дивізійників.

Господар представляючи гостей за головним столом, представив також голів Осередку протягом 30-и років у наступному порядку: перших голів д.І.Тимчишина, д.І.Пшоняк і д.В.Паїка. Дальше головами були: д.І.Болехівський 2 роки, інж.М.Микуляк 2 роки, д.Д.Ільків 3 роки, д. Г.Процьків 5 років, д.Б.Фіялка 2 роки, д.П.Дацків 6 років. Після 25-річчя Осередку провід передано в руки молодих членів, які очолювали Осередок в такому порядку: п-га Ірина Чучман-Єндрівська 1 рік, д.Р.Луців 2 роки, д.Р.Шарабун 1 рік, цього року головою є д-р Христя Фіялка.

Головну доповідь на бенкеті виголосила голова О-ку д-р.Х.Фіялка, яка представила присутнім працю Осередку протягом 30 років

Наступного дня святкування почало Службою Божою з участю сумівців в одностроях і з прапорами, а о год. 3-ій по пол. у власному Домі відбувся концерт, з участю юнацтва СУМ Осередку Едмонтон і Калгарі, хор "Верховина", і танцювальний гурток "Дунай" місцевого О.СУМ. Головним доповідачем на концерті був голова ЦУ СУМ

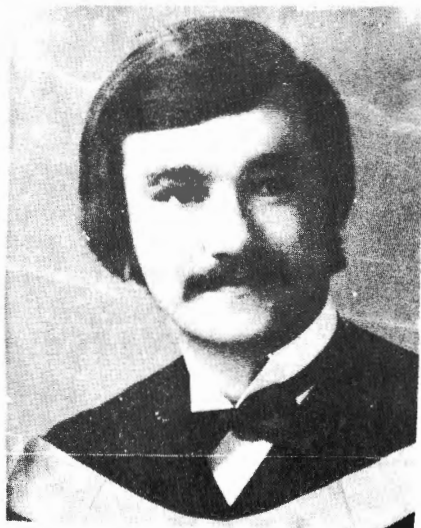
Роман Шарабун
кол. гол. О-ку ➔

Христя Фіялка
Тепер. Гол. О-ку

Ірина Чучман
кол. гол. О-ку

мгр. Є. Гановський, якого представила подруга Вероніка Чучман.

Шановний доповідач у своїй доповіді перевів аналіз історії СУМ в Україні і на еміграції, порівнюючи ідею основоположників СУМ з ідеєю ОУН, 50-річчя якої цього року святкуємо. Говорячи про виховну, політичну і громадську працю СУМ, а зокрема організування демонстрацій в обороні Нескорених, підкреслив, що СУМ може бути гордий з того, що своєю активною працею спричинився до того, що сьогодні маємо Валентина Мороза на волі, як живого свідка молодого покоління, яке стоїть в боротьбі за визволення України на рідних землях. Підкреслюючи корисну працю Осередку протягом 30-и років, доповідач звернувся до сумівської молоді, заохочуючи її до дальшої праці в рядах Спілки, ідучи слідами своїх попередників в розбудові Осередку до найширших розмірів. Побажанням дальших успіхів у праці, голова закінчив свою доповідь.

Під кінець концерту булавний ЮСУМ д. Роман Британ, дякуючи голові ЦУ СУМ мгр. Є. Гановському за участь у святкуваннях, і виголошення змістовної доповіді, яка піднесла на душі всіх присутніх, в імені Управи і всього членства зложив приречення, що вони як молода генерація, вихована в рядах СУМ будуть продовжувати працю Спілки в душі основоположників СУМ, і в ідеї українського націоналізму, у 50-річчя ОУН будуть змагати до поглиблення націоналістичного знання, та продовження боротьби за ті ідеї за які віддали своє життя її члени.

Відспіванням національного гимну закінчено концерт.

Коли глянемо з перспективи 30-и років на пророблену працю О. СУМ то можемо сміло ствердити, що час і праця тих які працювали в Осередку для його росту, а головню ті які віддали максимум праці в організуванні, а потім у вихованні ЮСУМ не пішла на марно, плоди їхньої праці уже збирає сам Осередок, ОУВФ і українська громада. Хоч під цю пору Осередок не є чисельно такий сильний, як був у час свого зорганізування, чи у час зорганізування ЮСУМ, але на це зложились певні причини. Більшість членів СУМ стали активними членами ЛВУ, частина відійшла з цього світа, є ще горстка сеньорів, які найбільше працювали виховниками в ЮСУМ, чи були активні в управі залишилися на далі в Осередку. Також не всі вихованки СУМ — тепер уже дружинники, залишилися активними членами. Частина з них стала пасивна до усякого громадського життя, частина хоч пасивна, то ще має почуття приналежності до СУМ. З приємністю треба підкреслити, що відділ ЛВУ і ОЖ ЛВУ збільшили свої ряди уже молодими членами вихованими в СУМ. Найбільшою гордістю для нас є ті молоді члени СУМ, які протягом п'ять років провадять працю в Осередку. Це найбільші плоди 30-річної праці Осередку і запорука дальшого існування та його росту.

Ми гордимся усіми молодими членами СУМ, які активно працюють в Осередку чи в ОУВФ, як також радіємо з того, що багато з них уже покінчили університетські студії та стають професійними членами нашої громади. Лише щоби усі включалися у наше зорганізоване українське життя, це є наше побажання до тих усіх які ще стоять осторонь громадського життя, а в ОУВФ зокрема.

Після 25-років існування Осередку наступила зміна в управі, треба було передати естафету в молоді руки, і перша з них перебрала п-дга Ірина Чучман — Єндрієвська, яка хоч ще була студенткою взяла на себе цей важний обов'язок і дала добрий початок головства Осередку. Подруга Ірина закінчила університетські студії зі славістики, а ступень магістра здобула з української мови, Усі студії перейшла на Албертійському Університеті, на якому вже другий рік викладає українську мову, також викладає українську мову на Курсах Українознавства ім. І. Франка в Едмонтоні, є активною працівницею в Осередку, головню у виховній ділянці, за разом є членом КУСУМ.. Д-г Роман Луців був головою Осередку через дві каденції, активний член в управі і булаві Осередку протягом кількох років, є членом хору "Верховина" та взагалі цікавиться українським життям. Закінчив університетські студії, здобувши ступінь Б.Е. (бакалавра педагогічних студій), уже чотири роки вчителює у сепаратній школі св. Йосифа, з поміж призначених йому предметів викладає українську мову. Д-г Роман Шарабун був головою Осередку один рік, через кілька років був в управі та цікавився працею в Домі Молоді. Закінчив університетські студії на Албертійському Університеті, здобуваючи ступінь Б.Ед. (бакалавра педагогії і бакалавра загальних наук,) уже другий рік учителює. П-га Христя Фіялка активна членкиня Осередку, членкиня хору "Верховина" і квінтету "Троянди", виховниця ЮСУМ, цього року є головою управи Осередку. Закінчила цього року студії на Албертійському Університеті, здобувши ступінь доктора дентистики. Усі ще згадані Друзі закінчили рідну школу і курси українознавства.

Усім Вам дорогі подруги і друзі наше признання і ґратуляції за здобуття професій і активну працю в Осередку, бажаємо Вам багато успіхів у Вашій професійній праці, як також багато сил і витривалости у дальшій наполегливій праці в О. СУМ. Будьте добрим прикладом до наслідування для тих, яких Ви очолюєте і тих яких виховуєте.

Гартуйсь, зміно молода!

сеньйор П.Д.

Конференція Сумівських Виховників

Потреба підвищення практичного підходу сумівських виховників як і відповідного застосування методологічних вказівок у праці з старшим і молодшим юнацтвом дали поштовх до скликання цього річної конференції членів Булав Відділів та Виховників СУМ Америки. Відбулася конференція у дні 28-го і 29-го квітня 1979 року і впродовж цих двох днів учасники конференції вислухали згущену програму.

Відкрив курс д. Є. Гановський Г слова ЦУ СУМ і Голова КВРади СУМ Америки у присутності 50-ти виховників, що прибули з ближчих і дальших міст Америки на цю конференцію для поглиблення своїх знань з методики у підході до проблематики сумівського виховання. Це відкриття відбулося у високому емоційному піднесенню, бо якраз справджено вістку про приїзд Валентина Мороза, нескореного Борця за волю України, до ЗСА. Дальше ведення програми Голова КВРади передав д. І. Мірчуківі — організаційному референтові.

Доповіді на цю конференцію підготували: проф. З. Саган, д-г мгр. Є. Гановський, д-р П. Мірчук, о. Роман Мірчук, інж. В. Юрченко, інж. М. Бурчак, мгр. О. Рожка, І. Мірчук, Є. Кузьмович, д. Солтис, под. О. Король.

Окрім двох теоретичних тем вся тематика була розглядана під практичним кутом зору і була по можливості ілюстрована різними дотичними прикладами з сучасного і минулого життя українського народу. Матеріал був поділений за віковими категоріями із відповідними вказівками для його представлення. Ось виголошені теми:

основи національного виховання, суспільно-політичне виховання старшого юнацтва, релігійно-національне виховання, українська культура, історія й географія юнацькі імпрези як виховний засіб, практичні зайняття з молодшим і старшим юнацтвом, гри, забави і фізична культура, підготовка юнацтва до іспитів та способи їх перепроводження, карність і дисципліна в юнацтві, значення української родини.

Дводенна конференція відбулася успішно, виявила глибоку підготовку до обраних прелегентами тем, і дала низку практичних порад і вказівок до дальшої праці з молодшим і старшим юнацтвом.

Можна тільки жалувати, що не всі зацікавлені виховники могли прийти, щоб скористати з добре опрацьованих тем і тим піднести на вищий рівень працю в осередках.

ОРО

5-тий конкурс мистецьких одиниць СУМ Австралії

«НЕХАЙ ВО ВІКИ БУДЕ СЛАВА ...»

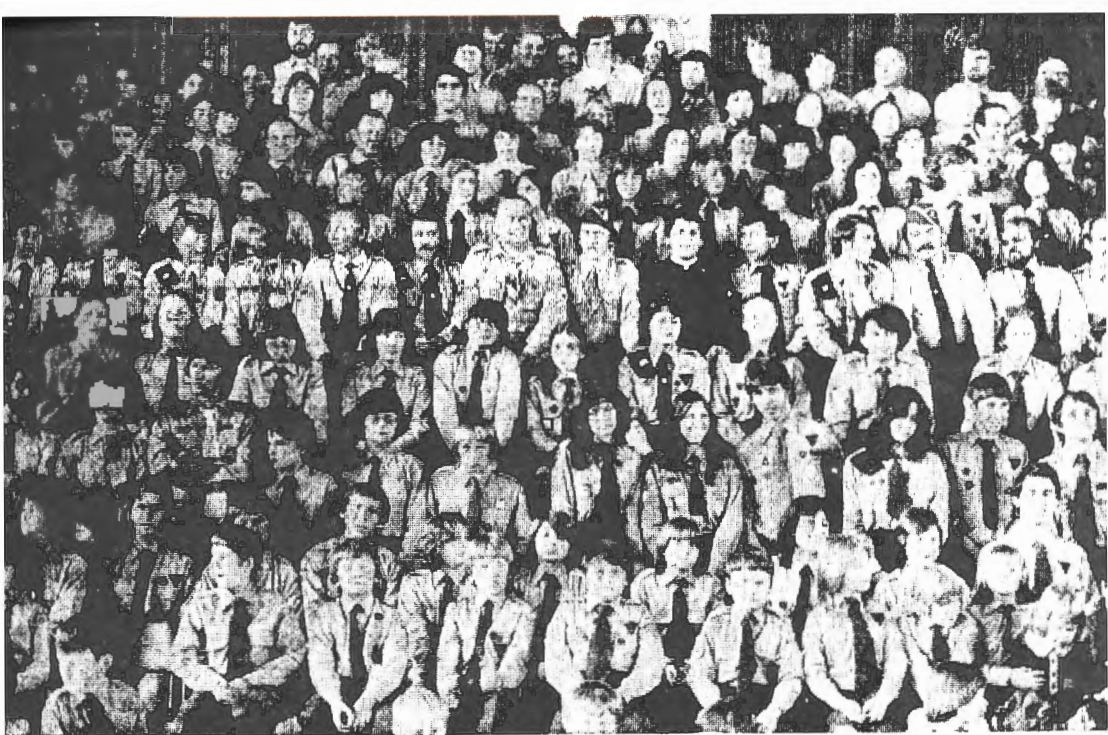
5-ий Конкурс Мистецьких Одиниць Осередків СУМ в Австралії відбувся в Лідкомбі (Сідней) в Домі Української Молоді о 6-ій год. вечора 16-го червня 1979 р.

В Конкурсі мистецьких одиниць ОСУМ взяли участь наступні Осередки: Осередок Крути — Перт; Осередок ім. Степана Бандери — Джілонг; Осередок ім. гет. Ів. Мазепи — Мельборн; Осередок ім. Євгена Коновальця — Квінбіен; Осередок ім. Тараса Чупринки — Сідней. Число учасників: Перт — 15, Джілонг — 52, Мельборн — 101, Квінбіен — 30, Сідней — 76 — разом 274 учасників, заступаючи майже всі стейти Австралії.

Слід на цьому місці згадати, що Осередок СУМ з Ньюкастла влаштував прекрасну виставку різьби відомого в Австралії різбаря д. Осипа Тарнавського, де було виставлено 67 експонатів.

Вітаючи Всечесних отців, Преподобних Сестер, Шановного голову СУОА інж. Ю. Денисенка, голів різних організацій та всіх присутніх (заля була переповнена так, що багато присутніх стояли), д.М. Моравський — голова Кр. Управи СУМ, у вступній промові висловив признання та подяку Управам Осередків, керівникам одиниць та всім учасникам Конкурсу за їхню працю для підготовки цієї мистецької програми.

Учасники Конкурсу

«З національної точки зору, цей конкурс має багато більше значення ніж змагання за нагороди. Плекання української культури, — продовжував далі д. М. Моравський, — є для нас дуже важливою справою, тому, що вона пов'язує нас з Батьківщиною-Україною. В час, коли Москва, інтенсивно працює, щоб знищити ті прикмети, які творять націю (мова, культура, мистецтво, традиції) то наш обов'язок тут є плекання цих прикмет, щоб забезпечити далі існування нашої нації. За висловом Валентина Мороза до москалів: «Будемо битись!» — ми, українська молодь, заявляємо, що ми готові битися проти Москви, проти її русифікаційної політики — за буття **УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ**. Отже, цей конкурс і є одною з форм нашої боротьби. Конкурс цей є доказом, що наша культура, традиції і національні аспірації живі. Присутність української молоді на цьому Конкурсі з найдалших закутків Австралії є доказом цього факту.»

Він сердечно привітав гостей від Пласту, учасників Крайового З'їзду, після чого передав сцену конферансьє д. Д. Моравському, який на протязі цілого конкурсу вміло керував програмою.

ВІДКРИТТЯ

Відкриття конкурсу відбулося при присутності всіх мистецьких одиниць на сцені. Вхід на сцену хорунжих Осередків із прапорами та передача сіднейським Осередком Переходового Прапора голові Кр. Управи і сумівський гимн «Нехай во віки буде слава» — зробили сильне враження на присутніх.

ПЕРТ

Всі групи, які виступали на сцені, були добре підготовлені і всі точки програми були виконані чудово. Тяжко якось вибрати з них і заявити: оце найкраща група!

Танкова група «Калина» О СУМ з Перту, Західня Австралія, виконала наступні точки: «Запорожець», «Весільний журавель», «Подільський козачок» та «Гопак». Не було в них зайвих акробатичних викрутасів, у виконанні відчувалася певність і граціозність рухів, що і справляло на глядачів дуже приємне враження. Керівником цієї групи був д. Андрій Мандичевський.

ДЖІЛОНГ

Квартет «Барвінок». О. СУМ ім. Степана Бандери, що складався зі наступних виконавців: под. Оля Дума, Дарія Гусак, сестри Оля і Галя Цюпак ніжно і приємно заспівали «Галичаночка» — народня пісня та «Маммо» — слова В. Симоненка, муз. М. Боровець. На гітарі супроводив їм д. П. Дума і П. Сікора.

Після цього танкова група «Ластівка» виконала танець «Коломийка» — старша група, а «Гопак» молодша група. В ході програми старша група затанцювала «Запорожець» і «Гопак». Всі точки були досить майстерно виконані. Танковою групою провадить под. Христина Бенко.

МЕЛЬБОРН

Мистецькі групи Осередку ім. Гет. Ів. Мазепа з Мельборну виконали наступні точки: хор «Черемош» (д. Роман Хамула, сольо) «Через поле», муз. А. Гнатишина, «А Черемош плине» — слова Я. Орлова, муз. Б. Юрківа, «Коломийка» — муз. А. Гнатишина — солісти дд. Роман Хамула і Ярема Полатайко.

Танкова Група «Верховина» виконала «Гопак» — молодша група; «Червона ружа» «Старшілі юначки. Жіночий хор «Черемош» відспівав пісню «Чи чуєш мій друже» — обр. Зої Маркович; танкова група (середня) виконала танець до музики «Жито мати», а старша «Гуцульську в'язанку». Аматорський театр «Заграва» (виконавці: под. М. Орфіній, дд. Сенів і Д. Моравський) поставив гумористичний скеч «Гість в шафі», яким добре розсмішили присутніх. чоловічий Хор «Черемош», дуже гарно заспівав такі пісні: «Виє буря» — муз. І. Недільського і «Гей маршують вже повстанці» — муз. О. Бобикевича.

Мистецькими групами керували: «Черемош» — д. Маріян Костюк, Танк. група «Верховина» — под. Наталка Моравська, амат. театр «Заграва» — д. Дмитро Моравський, музичний супровід хорів — п-і Ірина Рудевич, оркестра «Трембіта» — танковій групі.

КВІНБІЄН

Мішаний Хор Осередку СУМ ім. Євгена Коновальця в загальній програмі виконав такі пісні: «Гей Карпати» — обр. В. Кардаша, «Марш куреня Бойків» — муз. О. Кошиця і «Сусідка» обр. Я. Яцикевича.

Всі пісні, зокрема остання, були досить гарно виконані, що і було засвідчено бурхливими оплесками присутніх..

Керівником Мішаного Хору був д. Петро Лютак, а музичний супровід под. Таня Малецька.

СІДНЕЙ

Програма Осередку СУМ ім. Тараса Чупринки складалася зі слідуючих точок: Танкова група виконала: «Жнива», «Привіт», «Віз», «Страхополох», «Косарі». Мішаний хор «Сурма» успішно відспівав дві пісні — «Україно любов моя» муз. І. Шамо і «Засяло сонце золоте» — муз. І. Недільського. Тріо «Троянда» (А. Гнут, А. Парасин, А. Ткачук) гарно виконали «В'язанку українських народних пісень».

Щоб внести різноманітність в програму Конкурсу, гімнастична група сіднейського Осередку виконала вправи на коні і перекиди на трамполіні. Керівник групи д. Василь Павлів.

«Ой вербичко» — муз. І. Шамо виконав жіночий хор «Сурма». І на закінчення — хор «Сурма», Танкова Група і Оркестра виконали веселий монтаж «Український Ярмарок».

Керівниками мистецьких одиниць були: д. Тарас Фіголь — диригент «Сурма» і «Троянди», под. Христя Буць і хореограф п-і Наталка Тиравська — Танкова група д.П. Тройчак і под. О. Менцінська — музичний супровід.

ВИСЛІД КОНКУРСУ

Жюрі конкурсу в складі: голова — Л. Новицький, члени под. Г. Чубата, С. Хвиля, П. Деряжний, інж. Ю. Денисенко — брали під увагу не тільки мистецьке виконання, але і віддаль звідки дана мистецька група прибула та її стан. Жюрі признало переходовий прапор Кр. Управи СУМ Осередкові «Крути» з Перту.

Першу нагороду одержав хор «Черемош» з мельборнського Осередку, другу — танкова група з Перту, а третю — танкова група зі Сіднею.

Після проголошення висліду жюрі, всі присутні закінчили конкурс національним гимном «Ще не вмерла Україна».

АПЕЛЬ І КОНФЕРЕНЦІЯ ДРУЖИННИКІВ

17-го червня о 9.30 ранку відбувся Апель в Домі Української Молоді.

В апелю взяло участь біля 400 сумівців в одностроях.

Голова Кр. Управи коротко з'ясував ціль Здвигів СУМ та роздав пропам'ятні відзнаки Осередкам, які брали участь в Конкурсі Мист. Одиниць.

Друг М. Ткачук — поінформував про звільнення В. Мороза та про його лустрічі з молоддю в ЗСА — цитуючи слова В. Мороза відносно вагомості організованої молоді.

Після апелю відбулося пленарне засідання Крайової Управи СУМ та конференція дружинників в Юному Клюбі.

Ціллю конференції було накреслення конкретного плану праці в цьому році, а також усталення імпрез крайового масштабу.

Присутніх на конференції було 81 дружинників з участю членів президії Кр. Управи, всіх Голів Осередків та Всеч. о. Б.Шемечка — в заступництві капеляна — о. Д.Сеніва.

Такий чудовий конкурс залишиться не в одного з нас милим спомином та запорукою, що наша молодь є, що наша молодь буде, і, що наша молодь зберігатиме культуру і традиції, плекатиме українську мову і боротиметься за волю України.

Пилип Грін

Родина Королевичі в Саскатуні, Канада

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ СУМІВСЬКОЇ РОДИНИ

В Саскатуні, Канада в днях 19 і 20 жовтня 1979 р. відбулися родинні урочистості з нагоди 25-ліття подружжя п-тва Марії й Амброзія Королевичів. Ювілей приготували дочки Соня й Петруся і син Зенон при допомозі односельчан та близьких приятелів Ювілятів.

Після Богослуження й уділення благословення о.крил. В. Івашком, відбувся бенкет, яким провадив д. Ярослав Сиваник. Слово про Ювілятів сказали пп. Йосиф Метанчук і Іван Чайковський, а син Зенон склав подяку від себе і сестер. Ювілятів вітали також представники всіх організацій в яких Ювіляти є довголітніми активними членами. Від ОЖ ЛВУ вітала п-і Маруся Байчук, а від ЛВУ п. М. Рыгайло. Від СУМ вітав голова О-ку д. Євген Попович, підкреслюючи великі заслуги Ювілятів для СУМ, якої д. А. Королевич був довголітнім головою, а разом з панено працювали також при веденні таборів СУМ на "Саскачеванській Діброві". Юні сумівці Лариса Андрухів і Степан Парчевський вручили Ювілятам дарунок від СУМ.

Ювілятів вітав ще раз о.крил. В. Івашко від катедральної парафії, підкреслюючи вклад праці Ювілятів у розбудові парафії, а від Братства Українців Католиків вітав п. С. Войтович. Гостям і друзям дякував д. А. Королевич від себе і від дружини, висловлюючи своє зворушення за належну оцінку праці, яку вони вклали для української спільноти.

Другого дня на продовженій гостині в Українському Клубі "Дніпро", на ініціативу д. М. Бойчука присутні склали 53 дол. на українську пресу, а Ювіляти дали від себе 150 дол., разом 203 дол. Цю суму розподілено по 35 дол. на "Томін України", "Шлях Перемоги", "Українську Думку", "Авангард" і "Крилаті" та 25 дол. на "Українські Вісті" в Едмонтоні...

В-во СУМ, дякуючи за щедрий жест, прилучується до привітів і побажань з нагоди Ювілею і від себе складає щире признання Ювілятам за довголітню співпрацю в поширенні сумівських видань. На Многі Літа!

Щастя Дажаємо

29 вересня 1979 р. в церкві Св. Покрови, в Торонті, відбулося вінчання Молодої Парі, Лесі ЯНОВСЬКОЇ з Юрком КРЕМОНОМ. Тайну подружжя уділив о.д-р М. Стасів.

Весільна гостина відбулася в Дому Української Молоді в Етобіко, при великій участі гостей з Торонта й Монтреалю. Старостував п. Тарас Баран.

Молоду Пару вітав голова Осер-СУМ в Етобіко д. А.Дзюбанівський і з Монтреалю вітав п. Роман Возніський.

Леся виховувалась в СУМ від малої юначки до дружинниці і була активна в самодіяльних гуртках Осередку та на таборах, відзначаючись добрими прикметами сумівки.

Переведена грошова збірка між гостями дала 76 дол., з яких 40 дол. призначено на сумівські журнали "Авангард" і "Крилаті".

Всім Жертводавцям щира подяка, а Молодій Парі — Многих і Щасливих Літ!

14-го липня 1979 р. у Судбурах Канада панство В. і Ж. РАДОМСЬКІ та Д. і М. ГАРАСИМОВИ (з Келовни, Бріт Колумбія) вінчали своїх дітей — НАТАЛКУ і ЄВГЕНА. Тайну подружжя довершив о. крилошанин Т. Прийма в українській кат. церкві.

З нагоди вінчання гості зложили 112 дол. з чого призначено на сумівський журнал "Авангард" 50 дол. та на пресфонд "Гомону України" 62 дол.

Жертводавцям Щира подяка, а Молодій Парі — Многих і Щасливих Літ!

ПОЖЕРТВИНА ПРЕСФОНД "АВАНГАРДУ"

ЗСА

Чікаго ім. Павлушкова: 3 весілля Ярослава Верещака з Хр. Федак по 50 дол.
на "Авангард" і "Крилаті"

П-тво Чомки з нагоди вінчання свого сина Богдана — 25 дол. /також на "Крилаті" — 25 дол./

Балтиморе: С. Поліщук — 1 дол.

Нью Йорк: В. Козут — 6 дол. Галина Полтава — 10 дол.

Канада

Монреаль: зі збірки на Срібному Ювілеї подружжя Віри і Володимира
Блищаків — 25 дол. /також на "Крилаті" — 25 дол./

Зі збірки на весіллі Лева Кураша з Валентиною Декар — 15 дол.
/також на "Крилаті" — 15 дол./

Саскатун: М. Бойчук — з 25-ліття п-тва М. і А. Королевичів — 40 дол.
/також на "Крилаті" 35 дол./

Віндзор: Р. Гавадзин — 10 дол. /також на "Крилаті" — 10 дол./

Франція

Круа: М. Гасюк — 25 ффр /також на "Крилаті" — 25 ффр./

І. Свідерський — 25 ффр. /також на "Крилаті" — 25 ффр./

Одінкур: О. Грабовська — 45 ффр.

Швеція: Микола Сем'янів — 175 бфр.

Норвегія: П-тво Чавс — 100 бфр.

Австралія

Аскот Вейл: В. Рудевич — 5 дол.

Німеччина

Авгсбург: П.К. Павличенко 2 нм

Всім Жертводавцям і Збирачам наше щире Спасибі, а Ювілятам і Молодим Парам Многих і Щасливих Літ!

ВІД ВИДАВНИЦТВА СУМ

Оцим закінчуємо 33-й рік випуску "Авангарду" і вступаємо в Новий 1980 рік з тими самими проблемами — вдержання і зміцнення журналу для задоволення Читачів і на користь української визвольної справи.

Це завдання зможемо здійснити тільки тоді, коли з боку відборців журналу буде намагання допомогти Видавництву, придержуючись реченців вплати належності за журнал на початку року і дбаючи про поширення його між своїми знайомими та друзями. Крім того журнал потребує фінансової підтримки в формі збірок на пресфонд.

Спільними силами подбаймо про тривкі основи для дальшого випуску "Авангарду"!

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

Маркіян Беркут: <i>На сторожі</i>	321
...: <i>Вітаємо на Волі Святослава і Ніну Караванських</i>	325
...: <i>Святочні вітання і побажання ЦУ СУМ</i>	326
О.Коваль: <i>В 50-ліття ОУН</i>	327
Валентин Мороз: <i>Білий Їздець</i>	334
Самвидав з України: <i>Найвище щастя — бути Українкою /2/</i>	337
...: <i>Насильство над Л. Лук'яненком</i>	341
УЦІС: <i>Чергова жертва російського окупаційного терору</i>	345
О.Рожка: <i>Вічний, мов пісня /про сл.п. В. Івасюка/</i>	347
Ліда М. Василин: <i>Симон Петлюра і Українська державність</i>	349
...: <i>Заява ТУСМ-у в справі Григоренка</i>	354

ІДЕОЛОГІЧНІ ТЕМИ

Роман Зварич: <i>Вступ до політичних наук, зош. 2</i>	355
Денис Мужилівський: <i>Дещо про утопії</i>	359

ПОЕЗІЯ-ПРОЗА

Святослав Караванський: <i>Присвята; Вічні безсмертні, До совісти віку</i>	363
Вадим Чечва: <i>Нові обрії</i>	367
Іван Брацлавський: <i>Пам'ятна зустріч з М. Руденком</i>	369
Петро Нізко: <i>Мої спогади /5/</i>	371

НАУКА-КУЛЬТУРА-МИСТЕЦТВО

Федір Напуста: <i>Проти освітлення — “радянзації” української еміграції</i>	376

ВИХОВНИКИ

К.Ушинський: <i>Розвиток дитячої мови</i>	381

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ В СВІТІ

...: <i>18-ий Конгрес СУСТА вітає ОУН/р/</i>	385
<i>СУМ В ДІЇ</i>	

Ярослав Кузьмич: <i>Валентин Мороз і оркестра “Батурич”</i>	388
Сеньйор П.Д.: <i>30-ліття О.СУМ ім полк. І. Богуна в Едмонтоні</i>	391
ОРО: <i>Конференція сумівських виховників</i>	393
Пилип Грін: <i>“Нехай во віки буде слава”</i>	394
<i>З родинної хроніки: 25-ліття подружжя М. і А. Королевичів</i>	398

ЩАСТЯ БАЖАЄМО

...: <i>Радомська Наталка і Євген Гарасимів, Судбури</i>	
<i>Леся Яновська і Юрко Кремон, Етобіко-Монтреаль</i>	399
...: <i>Пожертви на пресфонд, від Видавництва СУМ</i>	400
На обкладинці: <i>С. і Н. Караванські перед советською амбасадю в</i>	
<i>Лондоні, Англія, грудень 1979</i>	І
<i>Валентин Мороз спалює советський прапор на мані-</i>	
<i>фестації 7.11.79 в Нью Йорку</i>	IV

PHOTO
OSYP P. STAROSTIAK